

Nuorten tulevaisuususkko horjuu - millaisia toimia nyt tarvitaan?

Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaryhmän
loppuraportti

Kaija Appelqvist-Schmidlechner, Henni Axelin, Jenni Helenius,
Markku Jahnukainen, Jenni Kallio, Tomi Kiilakoski, Anni Kiiski, Riikka Kivinen,
Marjo Kurki, Jenni Palomäki, Panu Pihkala, Sanna Puura, Otto Tähtkäpää

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2026:18

Nuorten tulevaisuususkko horjuu - millaisia toimia nyt tarvitaan?

Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaryhmän loppuraportti

Kaija Appelqvist-Schmidlechner, Henni Axelin, Jenni Helenius,
Markku Jahnukainen, Jenni Kallio, Tomi Kiilakoski, Anni Kiiski,
Riikka Kivinen, Marjo Kurki, Jenni Palomäki, Panu Pihkala,
Sanna Puura, Otto Tähkää

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö
CC BY-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-415-084-2
ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Nuorten tulevaisuususkor horjuu - millaisia toimia nyt tarvitaan? Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaryhmän loppuraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2026:18	Teema	Nuoriso
Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö	
Tekijä/t	Kaija Appelqvist-Schmidlechner, Henni Axelin, Jenni Helenius, Markku Jahnukainen, Jenni Kallio, Tomi Kiilakoski, Anni Kiiski, Riikka Kivinen, Marjo Kurki, Jenni Palomäki, Panu Pihkala, Sanna Puura, Otto Tähkäpää	
Kieli	Suomi	Sivumäärä 91

Tiivistelmä

Viime vuosien aikana tutkimuksissa on havaittu nuorten tulevaisuususkon kääntyneen laskuun Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Tulevaisuususkon heikkeneminen on yhteiskunnan ja yksilön kysymys, joka vaikuttaa nuorten mahdollisuuksiin elää hyvää elämää ja toimia osana yhteisöjä. Tämän vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö asetti asiantuntijaryhmän, jonka työn tulokset esitetään tässä raportissa.

Ryhmään kutsuttiin kahdeksan eri alojen tutkijaa, joiden asiantuntemuksen pohjalta muodostettiin kokonaiskuva nuorten tulevaisuususkon heikkenemisen syistä ja seurauksista. Nuorten, järjestöjen sekä muiden nuorisoalan toimijoiden kokemuksia kartoitettiin kuulemisilla, ja lisäksi selvitettiin perinteisen ja sosiaalisen median vaikutuksia nuorten tulevaisuuskuviin.

Työryhmän mukaan nuorten uskoa tulevaan ovat heikentäneet globaalit ilmiöt ja kriisit sekä yhteiskunnan rakenteissa tapahtuneet muutokset, jotka tuottavat nuorille paineita ja näköalattomuutta. Yksilökeskeisyys ja kokemukset sukupolvien välisestä epäoikeudenmukaisuudesta vähentävät uskoa tulevaisuuteen. Siihen heijastuu myös tavat, joilla nuorista ja tulevaisuudesta julkisesti keskustellaan.

Ratkaisuna näihin haasteisiin työryhmä esittää 36 toimenpidesuositusta. Ne jakautuvat kahdeksaan pääsuositukseen: yhteiskunnallisen keskustelukulttuurin muuttaminen, päätöksenteon pitkäjänteisyys, nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen, arkiympäristöjen turvallisuus, yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet, taloudellisen turvan ja mielenterveyspalveluiden resurssien takaaminen.

Asiasanat nuorisopolitiikka, nuorten asema, tulevaisuudenodotukset, nuoruus, raportit

ISBN PDF 978-952-415-084-2

Asianumero VN/6521/2025

ISSN PDF 1799-0351

Hankenumero OKM019:00/2025

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-084-2>

Ungas framtidstro vacklar – vilka åtgärder behövs nu?

Publikationstillfälle för Undervisnings- och kulturministeriets expertgrupps slutrapport

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2026:18	Tema	Ungdom
Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	
Författare	Kaija Appelqvist-Schmidlechner, Henni Axelin, Jenni Helenius, Markku Jahnukainen, Jenni Kallio, Tomi Kiilakoski, Anni Kiiski, Riikka Kivinen, Marjo Kurki, Jenni Palomäki, Panu Pihkala, Sanna Puura, Otto Tähkäpää	
Språk	Sidantal	91

Referat

Studier från de senaste åren visar att ungas framtidstro har börjat minska i Finland och andra nordiska länder. Försvagad framtidstro är en samhälls- och individrelaterad fråga som påverkar ungas möjligheter att leva ett gott liv och känna sig delaktiga i samhället. Därför tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en expertgrupp dit åtta forskare från olika discipliner kallades. Resultaten av gruppens arbete redovisas i denna rapport.

Utifrån expertisen skapades en helhetsbild av orsakerna till och följderna av att ungas framtidstro har försvagats. Unga, organisationer och andra aktörer på ungdomsområdet hördes i syfte att kartlägga erfarenheter och därtill utreddes hur traditionella och sociala medier påverkar ungas framtidsbilder.

Enligt arbetsgruppen är ungas tro på framtiden försvagad av globala fenomen och kriser samt förändringar i samhällets strukturer som genererar tryck och bristande framtidsutsikter hos unga. Individcentrering och upplevelse av intergenerationell orättvisa minskar tron på framtiden. I den avspeglas också hur man talar om unga och framtiden i den offentliga debatten.

För att lösa dessa utmaningar ges 36 åtgärdsrekommendationer. De är uppdelade i åtta huvudrekommendationer: förändring av samtalskulturen, långsiktigt beslutsfattande, förstärkning av ungas delaktighet och gemenskapskänsla, trygga vardagsmiljöer, likvärdiga utbildningsmöjligheter, garanterade resurser för ekonomisk trygghet och mentalvårdstjänster.

Nyckelord ungdomspolitik, ungas ställning, framtidsförväntningar, ungdom, rapporter

ISBN PDF	978-952-415-084-2	ISSN PDF	1799-0351
Ärendenummer	VN/6521/2025	Projektnummer	OKM019:00/2025

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-084-2>

Young People's Faith in the Future Is Declining – What Actions Are Needed Now? Final Report of the Expert Group of the Ministry of Education and Culture

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2026:18	Subject	Youth
Publisher	Ministry of Education and Culture	
Author(s)	Kaija Appelqvist-Schmidlechner, Henni Axelin, Jenni Helenius, Markku Jahnuainen, Jenni Kallio, Tomi Kiilakoski, Anni Kiiski, Riikka Kivinen, Marjo Kurki, Jenni Palomäki, Panu Pihkala, Sanna Puura, Otto Tähkäpää	
Language	Finnish	Pages 91

Abstract

In recent years, studies have shown that young people's faith in the future has declined in Finland and in other Nordic countries. This weakening belief concerns both society and the individual, affecting young people's opportunities to lead a good life and to participate in their communities. In response, the Ministry of Education and Culture appointed an expert group to examine the issue. The findings are presented in this report.

Eight researchers from different fields were invited to join the expert group. Drawing on their expertise, the group formed an overall picture of the causes and consequences of the decline in young people's trust in the future. The experiences of young people, organisations and other actors in the youth sector were explored through consultations. The impacts of traditional and social media on young people's perceptions of the future were also assessed.

According to the working group, young people's faith in the future has deteriorated as a result of global phenomena and crises, and due to changes in societal structures that create pressures and limit prospects for young people. Individualism and experiences of intergenerational injustice further erode hope for the future. The situation is also influenced by the way public discussion addresses young people and the future.

To respond to these challenges, the working group proposes 36 recommendations for measures to be taken forward. These are grouped into eight main themes: changing the culture of public discourse, strengthening long-term decision-making, promoting the inclusion and sense of community of young people, ensuring safety in everyday environments, securing equal opportunities in education, guaranteeing financial security, and providing adequate resources for mental health services.

Keywords youth policy, status of the youth, future expectations, youth, report

ISBN PDF	978-952-415-084-2	ISSN PDF	1799-0351
Reference number	VN/6521/2025	Project number	OKM019:00/2025

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-084-2>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Nuorten tulevaisuususkon Suomessa ja kansainvälisesti	9
2.1	Nuorten tulevaisuususkon on yhteiskunnan tavoitteiden rakennuspuu.....	9
2.2	Tulevaisuususkon heikkenee myös muissa Pohjoismaissa	10
2.3	Tulevaisuususkon ulottuvuuksia	11
3	Asiantuntijaryhmän työskentely: tehtävänä selvittää tulevaisuususkon taustatekijöitä ja sen tukemisen tapoja	14
3.1	Toimeksianto ja kokoonpano.....	14
3.2	Työskentelyn eteneminen	15
3.3	Kuulemiset.....	16
4	Nuorten tulevaisuususkon tutkimusten valossa	19
4.1	Globaalit ilmiöt	19
4.2	Hyvinvointivaltion muutokset ja palvelut	23
4.3	Nuoriin kohdistuvat paineet	30
4.4	Tulevaisuuspuheen sävyt.....	34
5	Toimenpidesuosituksia	40
5.1	Rakennetaan turvallista, arvostavaa ja ratkaisukeskeistä yhteiskunnallista keskustelukulttuuria.....	41
5.2	Kehitetään päätöksentekoa edistämään pitkäjänteisesti nuorten hyvinvointia ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta.....	42
5.3	Vahvistetaan nuorten osallisuutta ja tulevaisuususkon ilmasto- ja ympäristötoimissa.....	44
5.4	Laajennetaan nuorten osallistumisen mahdollisuuksia ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä.....	45
5.5	Rakennetaan nuorille turvallinen arkiympäristö.....	46
5.6	Taataan nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutukseen ja rakennetaan paineettomampaa nuoruutta	47
5.7	Vahvistetaan nuorten taloudellista turvaa ja helpotetaan siirtymiä työelämään ...	49
5.8	Lisätään nuorten mielenterveyspalveluiden resursseja ja poistetaan hoitoon pääsyn esteitä.....	50
	Lähteet	52
	Liitteet	68
	Lähteet	90

1 Johdanto

Vuosina 2025 ja 2026 Suomessa on käyty laajaa yhteiskunnallista keskustelua nuorten tulevaisuususkosta. Keskustelun lähtölaukauksena toimi maaliskuussa 2025 julkaistu Nuorisobarometri, jonka mukaan optimistisesti omaan tulevaisuuteensa suhtautuvien 15–29-vuotiaiden nuorten määrä on pudonnut: vuonna 2024 osuus oli 61 prosenttia, kun se vuonna 2021 oli ollut 80 prosenttia (Happonen & Kiilakoski 2025, 81). Pudotus on huomattava, sillä optimististen vastaajien osuus on ollut verrattain vakiintunut vuodesta 2008, jolloin kysymys esitettiin ensimmäisen kerran. Nuorten optimismi maailman tulevaisuutta kohtaan on sen sijaan ollut jo 2010-luvulla matalampaa kuin vuonna 2008. Vuonna 2025 optimismi maailman tulevaisuutta kohtaan oli matalampaa kuin kertaakaan aiemmin (Happonen & Laine 2026).

Tutkimustuloksen painoarvoa nostaa se, mikäli samankaltaisia tuloksia saadaan muissa tutkimuksissa. Sitran tulevaisuusbarometreista selvisi, että nuorten näkemykset Suomen tulevaisuudesta olivat heikentyneet 2020-luvun aikana. Myös tässä tutkimuksessa suhde omaan tulevaisuuteen oli muuttunut, sillä tulevaisuuteensa optimistisesti suhtautuvia vastaajia oli vuonna 2021 38 prosenttia ja vuonna 2025 28 prosenttia. (Rekola & Kiilakoski 2025.) Kansalaispulsse-selvityksessä on kysytty kansalaisten näkemyksiä siitä, kuinka luottavaisesti he suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa. Kaikkien ikäryhmien luottamus omaan tulevaisuuteen on laskenut. Kaikkein heikointa luottamus on tutkimuksen nuorimmilla vastaajilla eli 15–29-vuotiailla. (Valtioneuvosto 2025.) Tutkimukset vahvistavat toistensa viestiä. Tulevaisuus-usko on laskussa. On syytä kiinnittää huomiota nimenomaan nuorten tilanteeseen.

Tulevaisuus-usko on henkilökohtainen kokemus, mutta se rakentuu suhteessa yhteiskunnan ja maailman tilaan sekä puhetapoihin, joilla tulevaisuudesta keskustellaan. Siksi nuorten tulevaisuususkon muutokset kertovat jotakin myös Suomesta kasvuympäristönä. Tulevaisuususkoa koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa on oletettu, että nuorten optimismi tai pessimismi tulevaisuutta kohtaan kertoo siitä, miten hyvin nuorten elinolosuhteiden kehittämisessä Suomessa on onnistuttu. Keskustelua on käsitelty tulevaisuususkon käsitteellä. Myös tässä raportissa käytetään tätä käsitettä.

Raporttimme puhuu nuorista, mutta ei rajaa selkeästi sitä, minkä ikäinen on nuori. Tarkastelu ulottuu varhaisteini-iästä nuoreen aikuisuuteen. Näissä eri vaiheissa tarvitaan erilaisia tukitoimia. Raportti kohdistaa katseensa nuoriin sekä yksilönä, ryhmänä että ikäkohorttina, joka elää nuoruuttaan ja valmistautuu aikuisuuteen aiemmasta poikkeavassa tilanteessa. Tämän raportin väite on, että nuorten tulevaisuususkon heikkeneminen on monimutkainen ilmiö. Monimutkaisten ilmiöiden ymmärtäminen vaatii useita eri näkökulmia, eikä niihin voida hakea ratkaisua yksittäisestä toimenpiteestä. Nuorisopolitiikka on luonteeltaan monialaista ja poikkihallinnollista, joten nuorten tulevaisuususkon vahvistaminen vaatii lyhyen ja pitkän aikavälin toimia eri sektoreilla ja eri hallinnonaloilla.

Raportin tekemiseen ja sen pohjalla olevaan työryhmätyöskentelyyn on osallistunut eri tieteenalojen tutkijoita ja asiantuntijoita. Ryhmän jäsenet ovat tottuneet tarkastelemaan nuoria ja nuoruutta hiukan eri tavoin. Tässä raportissa emme pyri ratkomaan tieteenalojen välisiä kiistoja nuoruuden määrittelystä, vaan hyödynnämme laajaa monitieteistä ymmärrystä nuorten tulevaisuususkosta. Nuoruus elämänvaiheena ja yhteiskunnallisena kysymyksenä on monitulkintainen ja kiistanalainen. Myös eri tieteenaloilla sitä lähestytään eri tavoin, painottamalla esimerkiksi fyysistä tai psyykkistä kypsymistä, kasvatuksen ja oppimisen kysymyksiä tai nuoruutta elämänvaiheena, johon liittyy yhteiskunnallisia intressejä ja valtasuhteita. Yhteisesti voimme todeta, että nuoruus on aikaa, jolloin monia asioita koetaan ensimmäistä kertaa. On erityisen tärkeää, että nämä kokemukset – esimerkiksi työelämästä, palveluista tai yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta – olisivat positiivisia ja että aikuisyhteiskuntana olisimme niistä kiinnostuneita.

2 Nuorten tulevaisuususkko Suomessa ja kansainvälisesti

2.1 Nuorten tulevaisuususkko on yhteiskunnan tavoitteiden rakennuspuu

Nuorten tulevaisuususkko on tärkeää sekä inhimillisesti että yhteiskunnallisesti. Se vaikuttaa nuorten mahdollisuuksiin toteuttaa hyvää elämäänsä, kansalaisuuttaan ja osallisuuttaan sekä työuraansa. Asian voi hahmottaa myös itseisarvoisena kysymyksenä. Jokaisella nuorella on oikeus hyvään elämään ja tulevaisuuteen. Nuorilla on myös oikeus vaikuttaa omaan ja maailman tulevaisuuteen, eikä vain ottaa annettuna edellisten sukupolvien käsityksiä toivottavasta tulevaisuudesta. Kasvatustilofilosofi Veli-Matti Värri (2018) on kuvannut tätä ulottuvuutta sanoen, että hyvässä nuorten tukemisessa luodaan toivon horisonttia. Toivon horisontti on kaventunut, jos nuoret ajattelevat, että todennäköinen tulevaisuus ei ole hyvä.

Inhimillisen näkökulman lisäksi tulevaisuususkolla on yhteiskunnallisesti ja nuorisopoliittisesti tarkastellen suuri merkitys. Toisin ilmaisten tulevaisuususkolla on itseisarvo, mutta sen avulla voidaan myös saavuttaa muita toivottavia päämääriä. Nuorten heikentyneellä tulevaisuudenuskolla on koko yhteiskuntaa koskevia, vaikeasti ennakoitavia seurauksia. Se voi lisätä syrjäytymistä ja yhteiskunnallista näköalattomuutta, heikentää henkistä kriisinkestävyttä ja uskoa yhteiskunnan vakauteen ja turvallisuuteen. Tulevaisuususkolla on yhteys nuoren elämäntyytyväisyyteen, mielenterveyteen ja hyvinvointiin. Edellä mainituilla tekijöillä taas on suora yhteys esimerkiksi oppimiseen, koulutukseen, työllistymiseen ja perheellistymiseen. Tulevaisuususkko vaikuttaa haluun investoida ja innovoida. On selvää, että elämänsä tyytyväisellä, terveellä ja hyvinvoivalla nuorella on vahvemmat lähtökohdat esimerkiksi koulutus- ja työpolkujen valinnassa. Elämäntyytyväisyys, mielenterveys ja hyvinvointi ovat myös parhaita lähtökohtia syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn.

Yhteiskuntana olemme asettaneet itsellemme monia tavoitteita ja tarpeita, jotka nojaavat nuorten elämänvalintoihin ja -polkuihin. Suomen väestö ikääntyy, ikäluokat pienenevät, syntyvyys on alhaista ja koko väestömäärän ennustetaan kääntyvän laskuun. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa (Valtioneuvosto 2023a) halutaan nostaa korkeakoulutettujen nuorten määrä lähelle viittäkymmentä prosenttia, saada satatuhatta uutta työllistä mm. yritystoiminnan kautta, lisätä talouskasvua,

vähentää alijäämää ja pitää Suomi vakaana, turvallisena ja avoimena yhteiskuntana. Näihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää sitä, että nuoret uskovat tulevaisuuteen ja sekä pystyvät että haluavat olla rakentamassa tätä yhteiskuntaa.

On luonnollista ja järkevää, että yhteiskunta odottaa nuorten kouluttautuvan, työllistyvän, ryhtyvän veronmaksajiksi, äänestäjiksi, yrittäjiksi ja vanhemmiksi. Myös suurin osa nuorista haluaa aivan tavallisia asioita: osallistua aktiivisesti ja olla merkityksellisiä läheisilleen ja yhteiskunnalle. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että yhteiskunnan asettamat ja entisestään kiristyneet vaatimukset aiheuttavat nuorille paineita ja heikentävät tulevaisuususkkoa. Lisäksi elämme niin sanottujen polykriisien aikaa. Kriisit seuraavat ja vahvistavat toisiaan ja horjuttavat kaikkien tulevaisuususkkoa. Erityisen haavoittavaa se on nuorille, joiden elämä on monin tavoin riippuvaista yhteiskunnan palveluista ja tuista. Nuoruus elämänvaiheena on myös täynnä valintoja ja siirtymävaiheita, joilla on suuri merkitys sekä nuoren oman elämän että yhteiskunnan kannalta. Epävarmassa maailmassa on entistä vähemmän tilaa kokeilla, haaveilla, epäonnistua ja aloittaa alusta, vaikka näitä on pidetty nuoruudelle tyypillisinä ja tärkeinä. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa todetaan ”Kansakuntamme menestys riippuu siitä, miten meidän nuorillamme menee.” (Valtioneuvosto 2023a). Tästä on helppoa olla samaa mieltä, ja siksi on syytä varmistaa, että myös teot tukevat tätä ajatusta.

2.2 Tulevaisuususko heikkenee myös muissa Pohjoismaissa

Nuorten tulevaisuususko ei ole heikentynyt ainoastaan Suomessa, vaan ilmiötä on havaittu myös muissa Pohjoismaissa. Viimeaikaiset selvitykset osoittavat, että nuorten käsitykset koulutuksen ja työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ovat aiempaa pessimistisempiä Pohjoismaissa, mikä korostaa ilmiön rakenteellista ja ylisektoraalista luonnetta. Nuorten tulevaisuususko heikentyminen on monimutkainen kasvavaan sukupolveen vaikuttava ilmiö.

Havaintoihin nuorten tulevaisuususkon horjumisesta on vastattu luomalla ohjelmia ja strategioita. Ruotsissa ja Norjassa on parhaillaan käynnissä rajat ylittävä, Interreg Sverige–Norge -ohjelman rahoittama Framtidstro-hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa nuorten tulevaisuususkkoa erityisesti koulutuksen ja työelämän näkymiin liittyen (Interreg Norge 2026). Hankkeen tavoitteena on kehittää rajat ylittäviä toimintamalleja ja toimenpiteitä, jotka voivat tukea nuorten hyvinvointia sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan ja uskoaan omiin mahdollisuuksiinsa. Kesällä 2025 Norjan hallitus julkaisi strategian, jonka tavoitteena on vahvistaa nuorten tulevaisuususkkoa kaventamalla sosiaalisia eroja ja edistämällä yhdenvertaisia mahdollisuuksia lasten

ja nuorten kasvuympäristöissä (Regjeringen 2024). Strategiassa korostetaan, että jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus kasvaa yhteisön täysivaltaisena jäsenenä ja uskoa tulevaisuuteensa riippumatta perhetaustasta, taloudellisesta asemasta tai etnisestä alkuperästä. Strategia painottaa erityisesti ennaltaehkäisevien toimien vahvistamista ja palvelujärjestelmän kykyä vastata nuorten moninaisiin tarpeisiin.

2.3 Tulevaisuususkon ulottuvuuksia

Tulevaisuususkolle ei tieteellisessä keskustelussa ole yhtä vakiintunutta, kaikkien hyväksymää määritelmää. Käsitteenä se on läheistä sukua esimerkiksi toivolle ja optimismille (esim. Sun & Shek 2012). Usein näitä kolmea käsitettä käytetäänkin toistensa synonyymeinä. Kaikki nämä käsitteet jollakin lailla kuvaavat sitä, että tulevaisuudessa tapahtuvat asiat nähdään myönteisinä ja odottamisen arvoisena.

Tämän raportin tavoitteiden – nuorten tulevaisuususkon heikkenemisen syiden ymmärtämisen ja ratkaisujen tunnistamisen – näkökulmasta on kuitenkin oleellista käsittää tulevaisuususko omaksi, erilliseksi ja itsenäiseksi ilmiöksi. Tulevaisuususkon tarkasteluun optimismi ja toivo tarjoavat käyttökelpoisia kurkistusaukkoja, mutta niiden tarjoama näköala ei ole riittävän kokonaisvaltainen ilmiön ymmärtämiseksi. Tästä syystä tulevaisuususko on hyödyllistä käsittää koostuvan laajemmin erilaisista, monenkirjavista tulevaisuuteen ja siihen vaikuttamiseen liittyvistä uskomuksista. Tulevaisuususkoon vaikuttavat yksilön asiat, mutta myös kulttuuri, puhutavat tulevaisuudesta, rakenteet ja olosuhteet, joissa ihmiset elävät.

Tulevaisuususkoa voi tarkastella esimerkiksi oman henkilökohtaisen tulevaisuuden tai laajemmin esimerkiksi Suomen tai maailman tulevaisuuden tasolla. Kokemuksellisesti tulevaisuususkon eri tasot ja ulottuvuudet kietoutuvat yhteen ja vaikuttavat toisiinsa. Niiden erottaminen toisistaan on vaikeaa. Yleinen ja pitkään toistunut havainto on, että nuoret suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa myönteisemmin kuin maailman tai suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuteen (esim. Rubin 2013; Kiilakoski ym. 2025). Käsitteet maailman tulevaisuudesta eivät siis suoraan heijastu näkemyksiin siitä, millaisena oma tulevaisuus mielletään. Ilmiötä on selitetty sillä, että oman tulevaisuuden ajatteluun liittyvät aihepiirit ovat lähempänä nuorten maailmaa ja ne tuntuvat hallittavammilta kuin isot, kaukana olevat prosessit (Rubin 2013; myös Happonen & Kiilakoski 2025). Ja juuri tällaisista asioista suomalaisessa yhteiskunnassa päätetään.

Optimismi tai toivo tarjoavat yhden hyödyllisen ja vertailukelpoisen lähtökohdan nuorten tulevaisuususkon käsitteellistämiseen sekä tulevaisuususkon muutosten seurantaan. Kriittisesti voi huomauttaa, että lähestymistavan kääntöpuolena on, että se typistää moniulotteisen ja -tulkintaisen ilmiön ainoastaan määrällisiksi nousuiksi ja laskuiksi. Samalla tulkinta ja keskustelu lukkiutuu hyvä–huono-akselille, jossa optimismi näyttyy automaattisesti hyvänä ja tavoiteltavana asiana. Vaarana on myös, että kysymys kehystyy nuorten tunnemaailman ongelmaksi eikä niinkään sellaisten yhteiskunnallisten, kulttuuristen ja globaalien kysymysten käsittelyksi, joita tässä raportissa kuvataan. Siksi olennaista onkin korostaa, että tulevaisuususko määrittyy prosessissa, jossa nuori omaksuu ympäristöstään käsityksiä ja näkökulmia, joiden pohjalta hahmottaa tulevaisuutta.

Tulevaisuudentutkimuksen antisipaatioteorian mukaan kaikilla on väistämättä erilaisia tulevaisuususkomuksia, jotka vaikuttavat nykyhetkeen. Antisipaation käsitteellä viitataan siis ihmisten tulevaisuussuuntautumiseen ja tulevaisuuden ennakointiin. (Poli 2017; Miller 2018; Ahvenharju & Pouru-Mikkola 2022, 395–396.) Tässä mielessä tarkasteltavan aiheen kannalta relevantti kysymys on, millaiseen tulevaisuuteen nuoret uskovat tai eivät usko. Tulevaisuutta voidaan hahmottaa esimerkiksi sen kautta, millaiset kehityskulut ovat toivottavia ja toisaalta, millaiset ovat todennäköisiä tai mahdollisia (Holfelder 2019). Jos omien toiveiden ja päämäärien toteutuminen näyttää epätodennäköiseltä, tulevaisuutta ei voi tarkastella positiivisesti. Tämän takia on olennaista löytää selityksiä asioille, joiden voi olettaa vaikuttavan nuorten mahdollisuuksiin pitää omia tulevaisuuskuviaan mahdollisena.

Tulevaisuususko koostuu kokonaisvaltaisista, erilaisista tulevaisuuteen ja siihen vaikuttamiseen liittyviä uskomuksista. Nykyhetken lisäksi siihen vaikuttavat myös aiemmat kokemukset. Menneisyys ja omat kokemukset nuorena elämisestä 2020-luvulla vaikuttavat käsityksiin tulevaisuudesta. Muistaminen, mielikuvitus ja tulevaisuuden ennakointi ovat yhteydessä toisiinsa. Tässä mielessä tulevaisuus-usko ei olekaan yksi kiinteä monoliitti vaan pikemminkin lukemattomista palasista koostuva moniulotteinen ja kontekstisidonnainen mosaiikki, joka saa erilaisia muotoja aiheesta ja tilanteesta riippuen. Nuorten tulevaisuususkon heikkenemisestä puhuttaessa onkin syytä erotella, ovatko nuoret menettämässä uskonsa siihen, että toivottava tulevaisuus on mahdollinen vai siihen, että he voivat vaikuttaa tulevaisuuteensa – vai molempiin.

Tulevaisuususkon tai tulevaisuuskuvien tarkastelu on olennaista, sillä käsitykset tulevaisuudesta vaikuttavat siihen, miten yksilö toimii, olipa kyse koulutusvalinnoista, perheen perustamisesta, työurien rakentumisesta tai osallistumisesta yhteiskuntaan. Nämä valinnat puolestaan vaikuttavat siihen, millaiseksi nuoren ja laajemmin yhteiskunnan tulevaisuus muotoutuu. Prosessi on kaksisuuntainen.

Tämän hetken uskomukset vaikuttavat siihen, millaisena tulevaisuus nähdään. Eri-laiset uskomukset tulevaisuudesta puolestaan ohjaavat nuorten ajattelua, toimintaa ja valintoja tässä hetkessä. Uskomukset voivat olla tietoisia tai tiedostamattomia, hyvin tai huonosti perusteltuja, hahmottomia tai selkeitä, henkilökohtaisia tai laa-jemmin yhteiskunnassa jaettuja. Lopulta kyse on nimenomaan uskomuksista (eli antisipaatioista), sillä tulevaisuutta ei ole vielä olemassa eikä siitä näin ollen ole saa-tavilla objektiivisia tai empiirisiä tosiasioita. Vaikka emme voi päättää nuoren puo-lesta, millaisia uskomuksia hän muodostaa, voimme vaikuttaa olosuhteisiin, joissa uskomuksia muodostuu.

Tulevaisuususkolla tai optimismilla on yhteys toimintaan. Prosessi ei silti ole suora-viivainen. Toiveikkaus voi aktivoida, mutta se ei riitä, jos puuttuu kokemus omista vaikutusmahdollisuuksista. Vastaavasti pessimismi tulevaisuutta kohtaan ei auto-maattisesti lamautta. Päinvastoin se voi olla toimijuutta käynnistävä voima, jos nuo-rella on kokemus siitä, että hän osaa ja voi vaikuttaa. Optimismi ja pessimismi eivät ole toisensa poissulkevia tunteita vaan molempia voi esiintyä samaan aikaan. (Tähjä 2025, 47: Snyder 2000).

Kun puhutaan nuorten tulevaisuususkosta, keskusteluun kytkeytyy teemoja nuor-ten optimismista, toivosta, uskosta vaikutusmahdollisuuksiin sekä siitä, miten nykytilanne vaikuttaa tulevaisuuskuviin. Lisäksi siihen vaikuttavat ne käsitteet ja puhettavat, joilla tulevaisuutta lähestytään. Yhtenä tulevaisuudenuskon rakentumi-sen ulottuutena onkin, millaisia tulevaisuuskuvia aikuisyhteiskunta nuorille tarjoaa. Nuorten tulevaisuususkosta puhuttaessa olennainen kysymys on, missä määrin nuoria autetaan luomaan tämän ajan haasteisiin vastaavia kysymyksiä ja missä mää-rin heille tarjoillaan tulevaisuuskuvia, joiden pohja on menneessä maailmassa.

Tulevaisuudentutkimuksessa käsite ”käytetty tulevaisuus” viittaa muualta omaksut-tuun tulevaisuuteen, joka ei vastaa omia arvoja tai sitä, mitä haluaisi tapahtuvan (Inayatullah 2008, 5). Nuorten tulevaisuususkon horjumisen ytimessä näyttäisikin olevan heidän tunnistamansa jännite sen välillä, millainen on toivottava ja millai-nen on todennäköisenä näyttäytyvä tulevaisuus. Esimerkiksi vuoden 2016 Nuoriso-barometrissa 93 prosenttia nuorista piti hyvinvointivaltion säilymistä toivottavana, mutta vain 56 prosenttia piti sitä todennäköisenä (Laihiala ym. 2017). Tulevaisuu-desta puhuttaessa ydinkysymys onkin, kaupittelemmeko nuorille käytettyä tulevai-suutta, jonka viimeinen käyttöpäivä on vanhentunut vai autammeko heitä luomaan tulevaisuuden kuvia, jotka vastaavat nykyhetken tarpeisiin ja ovat sekä toivottavia että mahdollisina pidettyjä.

3 Asiantuntijaryhmän työskentely: tehtävänä selvittää tulevaisuususkon taustatekijöitä ja sen tukemisen tapoja

3.1 Toimeksianto ja kokoonpano

Maaliskuussa 2025 julkaistun Nuorisobarometrin tulokset tulevaisuususkon heikkenemisestä koettiin vakavana signaalina, jonka taustoja oli syytä selvittää lisää. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoi, että tilanteesta on muodostettava yhteinen tilannekuva, jonka pohjalle ratkaisuja tulevaisuususkon vahvistamiseksi voitaisiin rakentaa.

Hallitusohjelman mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorten hyvinvoinnityön johtamisesta, jota ohjaa valtakunnallinen nuorisotyön ja politiikan ohjelma. Ohjelmassa määritellään keskeisten ministeriöiden toimenpiteet nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi hallituskauden aikana. Ohjelman toimeenpanoon kytkeytyy liikunta-, urheilu- ja nuorisoministerin johtama ohjausrakenne, nuorisopolitiikan toimenpiteiden koordinaatio sekä nuorten hyvinvoinnin indikaattoriseuranta. Yhtenä indikaattorina kokonaisuudessa on Nuorisobarometrin kysymys nuorten suhtautumisesta omaan tulevaisuuteensa. Tulokset nuorten tulevaisuususkon heikkenemisestä osoittivat tarpeen ilmiön tarkemmalle selvittämiselle, ja yhteisen tilannekuvan muodostamiselle, jonka pohjalle ratkaisuja tulevaisuususkon vahvistamiseksi voitaisiin rakentaa. Tämän johdosta liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist asetti 1.4.2025 asiantuntijaryhmän kartoittamaan tulevaisuususkoa heikentäviä tekijöitä ja ehdottamaan keinoja tilanteen parantamiseksi.

Ryhmän toimikaudeksi määriteltiin 1.4.2025–28.2.2026. Asiantuntijaryhmään kutsuttiin kahdeksan eri tieteenaloja edustavaa tutkijaa, jotta nuorten tulevaisuususkoa voitaisiin tarkastella monitieteisesti ja useista näkökulmista. Valinnassa painotettiin keskeisten tutkimusalojen kattavuutta erityisesti nuorten näkökulmasta.

Nuorisoilmiöitä käsiteltäessä on tärkeää varmistaa, että ehdotukset perustuvat tietoon nuorten tilanteesta. Tulevaisuususko tunnistettiin asiantuntijaryhmän toimintaa suunniteltaessa ilmiöksi, johon vaikuttavat monet eri kehityskulut, globaalit ja paikalliset, rakenteelliset ja henkilökohtaiset, julkiset puhutavat ja omat tavat

kuvitella mahdollisia ja todennäköisiä tulevaisuuksia. Tämän takia ilmiötä ei lähdetty ottamaan haltuun toteuttamalla esimerkiksi yhtä nopeaa selvitystä vaan kutsumalla yhteen tutkijoita, joilla on tuoretta aineistoa nuorten elämästä. Asiantuntijoiden valintakriteerinä oli, että he olivat lähtökohtaisesti kuulleet nuoria omissa tutkimuksissaan. Tämän lisäksi työskentelyssä toteutettiin nuorten kuulemisia, jotta voitaisiin varmistaa, että kaikki olennaiset ilmiöt tulivat käsitellyiksi.

Asiantuntijaryhmän tehtäväksi määriteltiin

- tunnistaa keskeiset tekijät, jotka heikentävät nuorten tulevaisuususkkoa,
- arvioida niiden vaikutuksia yksilö- ja yhteiskuntatasolla,
- laatia sekä lyhyen että pitkän aikavälin toimenpidesuosituksia, joilla saadaan vahvistettua nuorten tulevaisuususkkoa.

Ryhmän puheenjohtajaksi nimettiin opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisotyön ja -politiikan vastuualueen johtaja Henni Axelin. Ryhmään kutsuttiin seuraavat tutkijat: Kaija Appelqvist-Schmidlechner (FT, dos.), Jenni Helenius (KT), Markku Jahnuainen (KT), Jenni Kallio (YTT), Tomi Kiilakoski (FT, dos.), Marjo Kurki (TtT), Panu Pihkala (TT, dos.) ja Otto Tähkäpää (VTM). Ryhmän jäsenet edustavat erityispedagogiikan, kasvatustieteen, nuorisotutkimuksen, psykologian, sosiaalilääketieteen sekä yhteiskuntatieteen näkökulmia. Työryhmän opetus- ja kulttuuriministeriössä toimiva sihteeristö vastasi käytännön koordinoinnista sekä prosessin dokumentoinnista. Sihteeristöön nimettiin Jenni Palomäki (erityisasiantuntija), Sanna Puura (neuvotteleva virkamies), Anni Kiiski (vs. pääsihteeri, valtion nuorisoneuvosto), Riikka Kivinen (suunnittelija) sekä Milla Lepistö (korkeakouluharjoittelija 1.8.–31.12.2025).

3.2 Työskentelyn eteneminen

Asiantuntijaryhmän tehtävänä oli päästä yhteisymmärrykseen tulevaisuususkon määritelmästä, tulevaisuususkkoa tukevista ja heikentävistä tekijöistä sekä tavoista vahvistaa tulevaisuususkkoa. Ryhmän työ perustui yhteiseen keskusteluun ja siihen, että kukin asiantuntija toi mukaan oman tutkimusalueensa näkökulmat yhteisen ymmärryksen rakentamiseksi. Tämän raportin tulokset perustuvat aiempiin tutkimuksiin sekä yhteisen käsityksen eli synteesin luomiseen nuorten tilanteesta 2020-luvun puolivälin Suomessa.

Asiantuntijaryhmä aloitti työnsä huhtikuussa 2025 heti nimeämisen jälkeen. Ryhmä kokoontui yhteensä 11 kertaa toimikautensa aikana, ja työskentely eteni vaihteittain kohti suositusten laatimista ja raportin valmistumista.

Ensimmäisessä vaiheessa (huhtikuu 2025) ryhmä järjestäytyi, määritteli tavoitteet ja työskentelytavat. Tämän jälkeen syventävää ymmärrystä rakennettiin touko–elokuussa 2025, jolloin koostettiin tutkimustietoa ilmiöstä ja käytiin keskusteluita.

Syys–lokakuussa 2025 työskentelyyn sisällytettiin laaja-alaisia kuulemisia. Nuorten ja järjestöjen näkemyksiä kerättiin työpajojen, koululuokkien ja Lasten ja nuorten säätiön aineistojen avulla, ja lisäksi järjestettiin Erätauko-keskusteluja kentän kokemusten kartoittamiseksi. Kuulemisten tulokset koottiin ja suhteutettiin tutkimustietoon.

Lokakuun 2025 ja tammikuun 2026 välisenä aikana ryhmä muotoili toimenpidesuosituksen tunnistettujen teemojen pohjalta ja linjasi raportin rakenteen. Raportin kirjoittaminen toteutettiin tammi-helmikuussa 2026, ja raportti julkaistiin maaliskuun lopussa.

3.3 Kuulemiset

Prosessin aikana kuultiin laajasti eri toimijoita, niin nuorten parissa toimivia ammattilaisia kuin nuoria. Kuulemiset rakennettiin alueellisesti edustavaksi sikäli kuin aika-tila ja resurssit sen mahdollistivat. Kuulemiset täydensivät asiantuntijatietoa ja toisaalta vahvistivat jo havaittuja ilmiöitä. Toimenpidesuosituksia muotoillessa käytiin keskusteluita eri asiantuntijoiden kanssa.

Nuorisolan kuuleminen

Erätauko-dialogien avulla selvitettiin kentän näkemyksiä nuorten tulevaisuususkoa heikentävistä ja vahvistavista tekijöistä. Dialogit järjestettiin syksyllä 2025: kaksi etänä (suomeksi ja ruotsiksi), neljä Helsingissä, yksi Oulussa ja yksi Lappeenrannassa. Niihin osallistui nuorisolan toimijoita, kuten nuorisotyöntekijöitä, palveluiden johtajia, järjestöjen edustajia ja asiantuntijoita. Erätauko-menetelmä tarjosi osallistujille tasavertaisen tilan jakaa kokemuksia ja rakentaa yhteistä ymmärrystä ilmiöstä. Keskusteluiden vetäjinä toimivat Erätaukosäätiön asiantuntijat. Niistä tallennettiin keskustelumuistiot sihteeristön käyttöön. Keskustelujen litteraatit koottiin yhdeksi aineistoksi ja analysoitiin temaattisen tarkastelun avulla. Yhteenveto esiteltiin asiantuntijaryhmälle, joka hyödynsi sitä työnsä suuntaamisessa ja varmisti, että johtopäätökset ja suositukset nojaavat nuorten arkea tuntevien ammattilaisten havaintoihin.

Keskusteluista nousi toistuvasti esiin teemoja, kuten nuorten yksinäisyys ja yhteisöllisyyden puute, mielenterveyden haasteet, turvallisten aikuisten merkitys, palvelujärjestelmän pirstaleisuus, polarisaatio, syrjäytymiskokemukset sekä nuorten ja aikuisten välinen luottamuskuilu. Osallistujat kuvasivat myös, miten yhteiskunnallinen ilmapiiri, kriisit ja poliittiset päätökset heijastuvat nuorten arkeen. Toisaalta keskusteluissa tunnistettiin tulevaisuususkkoa vahvistavia tekijöitä, kuten merkitykselliset kohtaamiset, yhteisöjen tuki, nuorten toimijuus ja mahdollisuus vaikuttaa.

Nuorten kuuleminen

Joulukuussa 2025 järjestettiin kolme Erätauko-keskustelua, joissa nuoret arvioivat toimenpidesuosittelujen luonnoksia ja toivat esiin omia näkökulmiaan. Kaksi keskustelusta toteutettiin etäyhteydellä ja yksi Vantaan Korsossa. Osallistujia oli eri puolilta Suomea, ja heidän ikänsä vaihtelivat 15–29 vuoden välillä.

Keskusteluissa nuoret kuvasivat nuoruuteen liittyviä paineita ja epävarmuuksia, erityisesti koulutuksen ja työelämän suhteen. He korostivat tarvetta tulla aidosti kuuluisiksi sekä mahdollisuutta tehdä omannäköisiä valintoja ilman jatkuvaa kiireen tai epäonnistumisen pelkoa. Nuoret pitivät tärkeänä, että kaikkia koulutusmuotoja arvostetaan tasavertaisesti ja että omille kiinnostuksenkohteille on tilaa. Huolta herättivät epävarmat työmahdollisuudet, toimeentulon epävarmuus, rasmin kokeemukset sekä opiskeluhuollon riittämättömyys. Matalan kynnyksen palveluja, kuten walk in-terapiaa, pidettiin tarpeellisina. Keskusteluissa korostui myös tuen, kohtaamisten ja turvallisten aikuissuhteiden merkitys nuorten hyvinvoinnille.

Järjestöjen ja asiantuntijoiden kuuleminen

Tietopohjaa koostaessa kuultiin myös Helsingin diakonissalaitosta haavoittuvassa asemassa olevien nuorten kanssa järjestettyjen tulevaisuustyöpajojen tuloksista sekä Lasten ja nuorten säätiötä nuorilta kerättyjen tulevaisuuskuvioiden tuloksista. Lisäksi kuultiin nuorten näkemyksiä tulevaisuususkosta nuorisoministerin kummi-
luokka-hankkeen kautta, jota fasilitoi Nuorten Akatemia.

Seuraavat tahot ja henkilöt ovat antaneet asiantuntemuksensa toimenpidesuositteluun: tutkijatohtori Margareta Salonen Jyväskylän yliopistosta ja professori Anne-Mari Souto Itä-Suomen yliopistosta, useat kollegat opetus- ja kulttuuriministeriön eri osastoilla, sosiaali- ja terveysministeriössä, työ- ja elinkeinoministeriössä ja valtiovarainministeriössä, sekä asiantuntijat Keski-Uudenmaan työllisyysalueelta ja Turun kaupungin nuorisotyön palvelualueelta.

Selvitykset

Asiantuntijaryhmän työskentelyn edetessä todettiin tarve syventää ymmärrystä tietyistä teemoista. Ryhmä kävi laajaa keskustelua siitä, millaisia tulevaisuuskuvia nuorille nyky-yhteiskunnassa tarjoutuu ja miten nämä kuvastot ovat muuttuneet viime vuosikymmenten aikana. Tämän tueksi tilattiin selvitys nuorten tulevaisuuskuvista valtamediassa ja poliittisessa puheessa (liite 1). Selvityksen toteuttajaksi valittiin Maria Lassila-Merisalo (FT, dos.), joka tarkasteli suomalaisen valtamedian mahdollista roolia nuorten tulevaisuususkon heikkenemisessä. Analyysin kohteena olivat Yleisradion, Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien verkkosivuilla 1.9.2024–31.8.2025 julkaistut artikkelit, joista tunnistettiin nuorille välittyviä tulevaisuuskuvia. Lisäksi tarkasteluun sisällytettiin vertailuaineistona vuoden 2008 finanssikriisin aikaisesta mediasta sekä 1990-luvun laman aikaiset Helsingin Sanomien tekstit. Mediaseurannan ohella Lassila-Merisalo analysoi kevyesti myös kansanedustajien puheenvuoroissa esiintyviä tulevaisuuskuvia hyödyntäen Parlamenttisampo-palvelua.

Lassila-Merisalon selvityksen lisäksi tarkasteltiin nuorille tarjoutuvia tulevaisuuskuvia sosiaalisen median palveluissa. Tarkastelu toteutettiin oppilaitosyhteistyönä Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa. Kolme opiskelijaa perusti uudet tilit Instagramiin ja TikTokiin, ja kullekin määriteltiin oma huoliprofiili: (1) maailmanpoliittinen tilanne ja ilmastonmuutos, (2) mielenterveys ja yksinäisyys sekä (3) työllisyys ja toimeentulo. Opiskelijat ohjasivat algoritmeja tarjoamaan profiiliin liittyvää sisältöä muutaman päivän ajan. Tämän jälkeen he seurasivat syötteitä kuukauden ajan, joka toinen päivä puolen tunnin jaksoissa. Havainnot kirjattiin ylös lyhyinä sisältökuvauksina sekä tunnekokemuksina, jotka luokiteltiin kolmeen kategoriaan: 1) voimaannuttava ja tulevaisuususkoa vahvistava, 2) neutraali tai 3) huolta tai ahdistusta lisäävä.

Selvityksessä kävi ilmi, että sosiaalisen median palvelut tarjosivat hyvin erilaista sisältöä opiskelijoiden huoliprofiilien mukaisesti. TikTokissa ilmasto- ja kansainvälistä turvallisuustilannetta ja sotia käsittelevä materiaali oli selvästi korostuneen synkkäsävyyttä sekä runsaasti disinformaatiota sisältävää. Tällaisen sisällön seuraaminen osoittautui opiskelijalle henkisesti raskaaksi. Kokonaiskuvana havaittiin, että mitä laajempi ja yhteiskunnallisempi tarkastelukulma oli, sitä negatiivisempaa ja globaalimpaa sisältöä algoritmit tuottivat. Toisaalta aineistossa tunnistettiin myös myönteisiä piirteitä. Mielenterveyteen ja yksinäisyyteen liittyvä sisältö painottui vertaistuellisiin ja kokemuksiin jakaviin julkaisuihin. Työllisyyteen ja toimeentuloon liittyvä uutisvirta puolestaan sisälsi runsaasti humoristisia ja itseironisia postauksia, jotka kevensivät aihealueen käsittelyä.

4 Nuorten tulevaisuususko tutkimusten valossa

Tässä luvussa esitetään asiantuntijaryhmän näkemys tekijöistä, jotka vaikuttavat nuorten tulevaisuususkon horjumiseen. Työryhmän käytössä olleet tutkimusaineistot, asiantuntijapuheenvuorot sekä nuorten ja ammattilaisten kuulemiset osoittavat, että tulevaisuususkon muutosten taustalla olevat ilmiöt ovat kokonaisvaltaisia ja syvälle juurtuneita. Ryhmässä on muodostunut yhteisymmärrys siitä, että ilmiötä selittää vähintään neljä erillistä mutta toisiinsa kytkeytyvää tekijää. Niiden taustalla on pitkällisiä kehityskulkuja. Tarkastelun lähtökohtana on, että nuorten tulevaisuususkoon vaikuttavat samanaikaisesti globaalit kehityskulut, hyvinvointivaltion ja palvelujärjestelmän muutokset, nuoriin kohdistuvat paineet sekä tavat, joilla nuorista ja tulevaisuudesta yhteiskunnassa puhutaan.

Asioiden esittämisjärjestys etenee globaaleista ilmiöistä suomalaisen yhteiskunnan tarkasteluun ja edelleen nuorten kokemuksiin. Luvun lopussa käsitellään tulevaisuuspuheen sävyjä. Esitysjärjestys ei kuvaa näiden ilmiöiden keskinäistä tärkeysjärjestystä, vaan kaikkia tarkasteltavia tekijöitä pidetään merkityksellisinä. Keskeistä on, että ne vaikuttavat yhtä aikaa nuorten tilanteeseen. Näiden neljän alaluvun painopiste on tilanteen analyysissa sekä ratkaisusuuntien tunnistamisessa. Kyseessä on laaja-alainen ilmiö, jota ei voida ratkaista yksittäisellä toimenpiteellä eikä yhden toimialan toimin. Tilanne edellyttää laaja-alaista nuorisopoliittista ja yhteiskuntapoliittista näkemystä sekä sitä tukevia toimenpiteitä. Varsinaiset kehittämissuositukset esitetään luvussa 5 Toimenpidesuositukset.

4.1 Globaalit ilmiöt

Globaalit ja alueelliset kriisit ovat voimakkaasti läsnä nuorten elämässä. Nykyäikaa on kuvattu polykriisin eli monikriisin käsitteen avulla: lukuisat erilaiset ongelmat kietoutuvat yhteen ja muodostavat voimakkaan kokonaiskriisin (Rakowski ym. 2025; Henig & Knight 2023).

Nykynuoret ovat eläneet koko elämänsä ympäristö- ja ilmastokriisin aikakaudella. 2020-luvun alussa globaali COVID-19-pandemia aiheutti nuorille monenlaisia vakavia ja heidän elämäänsä pitkään vaikuttavia seurauksia, joista ei ole vielä kyetty

yhteiskunnallisesti keskustelemaan riittävästi. Kun COVID-19-rajoitukset lopulta hellittivät vuonna 2022, alkoi Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Sota aiheutti Suomessa voimakasta pelkoa aseellisen konfliktin laajenemisesta muuallekin Eurooppaan ja myös Suomeen. Myöhemmin Euroopan laidalla puhkesi Gazan kriisi. Vuodesta 2025 lähtien Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpin hallinto on aiheuttanut monenlaisia uhkia eurooppalaisten mielenrauhalle esimerkiksi uhkaamalla vähentää aseellista tukea Ukrainalle ja tuottamalla ristiriitoja Natoon, mikä on vaikuttanut suomalaisten turvallisuudentunteeseen (esim. Lasten ja nuorten säätiö 2025).

On täten hyvin ymmärrettävää, että valtaosalla nuorista on voimakas kokemus siitä, että koko maailma on kriisissä. Polykriisi ja erilaiset osakriisit vuorovaikuttavat Suomen kanssa, ja nuoret tiedostavat, että Suomen päätökset vaikuttavat osaltaan maailman tilanteeseen. Nuorilla on tutkimusten mukaan ollut jo pitkään pessimistinen näkemys maailman tulevaisuudesta. Vuoden 2025 Nuorisobarometrissa usko maailman tulevaisuuteen on ennätysalhaalla (Happonen & Laine 2026). Luottamus omaan ja Suomen tulevaisuuteen säilyi vahvana ennen 2020-lukua. Nyt tutkimuksissa näkyy pudotus myös omaan elämään liittyvässä tulevaisuususkossa, mihin on vaikuttanut sekä maailman tila että suomalainen sisäpolitiikka. Nuoret kaipaavat jämäkkää poliittista puuttumista heille tärkeisiin kysymyksiin ja kriiseihin, ja itselleen osallisuuden sekä toimijuuden mahdollisuuksia suhteessa maailman ongelmiin.

Mistä nuoret ovat huolissaan globaalien kriisien suhteen?

Gloaalien ja alueellisten kriisien nuorille aiheuttamien vaikutusten tutkiminen on osin vaikeaa. Kyselytutkimukset perustuvat sille oletukselle, että vastaajat osaavat tunnistaa, mitkä asiat heitä huolettavat. Polykriisin aika tuottaa vielä lisähaasteita, koska eri kriisit ovat yhteenkietoutuneita: on ongelmallista pyytää vastaajia luokittelemaan kriisejä tärkeysjärjestykseen, koska kriisit eivät ole toisistaan erillisiä.

Tutkimusnäyttö on kuitenkin voimakas sen suhteen, että monet globaalit kriisit huolettavat nuoria suuresti. Tutkimusajankohdat vaikuttavat luonnollisesti uhka-arvioihin: esimerkiksi COVID 19-pandemian aikana juuri pandemiakriisin aiheuttama uhka korostui. Vuodesta 2022 lähtien sotien uhka on kasvattanut painoarvoaan nuorten mielissä. Ympäristö- ja ilmastohuolen määrä kyselytutkimuksissa on säilynyt suurena, vaikka se olikin huipussaan vuosien 2018–2019 ilmastoliik ehdinnän aikana, ennen koronapandemiaa ja muita 2020-luvun kriisejä (Happonen & Laine 2026). Eri maissa on tehty tutkimuksia, joissa on pyritty selvittämään erilaisten kriisien suhteellisia vaikutuksia nuoriin (esim. Izydorczyk ym. 2025).

Monet psykologit ovat tuoneet esiin, että nuorten turvallisuudentunne on riippuvainen yhteiskunnallisesta päätöksenteosta ja ilmapiiristä. Hivenen kärjistäen voi todeta, että kriisien sijaan nuoria ahdistaa usein enemmän se, että päättäjät ja yhteiskunnan eri toimijat eivät tee kriiseille tarpeeksi (esim. Hickman 2024; Haase & Hudson 2024). Monet nuoret kokevat, että aikuiset keskittyvät lyhemmän aikavälin kriiseihin ja että tulevaisuuden suuret kriisit jäävät lyhytjänteisen sekä usein tempoilevan politiikan alle (esim. Oksanen & Vogt 2023; Hickman ym. 2021).

Ympäristökriisi ja nuoret

Sekä tutkimuksissa että tämän työryhmän konsultaatioissa nousee esiin nuorten voimakkaasti kokema ympäristö- ja ilmastohuoli. Se ei välttämättä ole päällimmäinen huolenaihe, mutta kalvaa jatkuvasti taustalla. Polykriisin keskellä nuoria ahdistaa se, että yhteiskunnallinen huomio kohdistuu voimakkaasti muihin asioihin, samalla kun ympäristökriisi jatkuvasti voimistuu. Nuoret joutuvat elämäkulussaan kohtaamaan ympäristökriisin vaikutukset selvästi pidempään ja voimakkaammin kuin vanhemmat sukupolvet (YK 2023). Nuoret kokevat tämän suhteen voimakasta sukupolvien välistä epäoikeudenmukaisuutta: tämänhetkisessä päätöksenteossa priorisoidaan nykyhetken ja nykyisten päättäjäsukupolvien etuja (esim. Diffey ym. 2022; Fine ym. 2024).

On vaikeaa tarkkaan arvioida, kuinka suuri suhteellinen osuus juuri ympäristökriisillä ja ympäristöhuolella on nuorten tulevaisuususkon laskussa. Lukuisat tutkijat pitävät sitä kuitenkin merkittävänä. Tilanteeseen vaikuttaa se, että vuosina 2018–2020, ennen koronapandemiaa, oli käynnissä aiempaa suurempi yhteiskunnallinen ilmastoliikehdintä, jossa lapset ja nuoret olivat ennennäkemättömän paljon mukana (esim. Wallis & Loy 2021). Tämä tarjosi osallisuuden ja toimijuuden mahdollisuuksia nuorille ja samalla loi kuvan siitä, että yhteiskunnissa ja päätöksenteossa ollaan siirtymässä todennäköisesti kohti vaikuttavampaa ympäristöpolitiikkaa (esim. Piispa & Kiilakoski 2022). 2020-luvulla ympäristöpolitiikan saama painoarvo on kuitenkin päinvastoin laskenut, mikä on ollut lukuisille nuorille valtava pettymys (esim. Hickman ym. 2021). Tämä on ilmennyt hyvin selvästi myös nuorten suomalaisten ympäristö- ja ilmastodelegaattien kannanotoissa (esim. Suomen lasten ja nuorten ympäristöjulkilausuma 2024).

Esimerkiksi Sitran Tulevaisuusbarometrissa (Lähdemäki-Pekkinen ym. 2023) nuoret kokivat ympäristökriisin kaltaisten kehityskulkujen vaikuttavan omaan elämäänsä muita ikäryhmiä enemmän. Tässä mielessä voisikin sanoa, että nuoret elävät muita enemmän megatrendien viitoittamassa tulevaisuudessa. He seuraavat erityisen herkästi signaaleja siitä, millaista politiikkaa megatrendien suhteen harjoitetaan.

Nuoret ovat edustuksellisen demokratian kautta lukuisia kertoja ilmaisseet, että he tahtovat päättäväisempää ja kunnianhimoisempaa ympäristöpolitiikkaa. He selvästi kaipaavat myös voimakkaampia mahdollisuuksia itse osallistua työhön paremman maailman puolesta. Sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden tarve nousee voimakkaasti esiin globaalien ilmiöiden kohdalla (esim. Hickman ym. 2021).

Koronapandemian pitkä varjo

2020-luvun alkuvuosien COVID-19-pandemia vaikutti monin tavoin negatiivisesti yhteiskuntaan. Monissa tutkimuksissa ja kuulemisissa on lisäksi tuotu esiin se, että yhteiskunnalliset sulk- ja rajoitustoimet iskivät juuri nuoriin erityisen voimakkaasti (esim. Kekkonen ym. 2022). Sosiaaliset verkostot vahingoittuivat tai jäivät kokonaan syntymättä. Yksinäisyys ja mielenterveysongelmat lisääntyivät. Kaikki tämä on synnyttänyt monimuotoisia ja pitkäkestoisia haittavaikutuksia, joiden tarkka tutkiminen on yhä kesken ja joiden tutkimiseen on tarve panostaa myös tulevaisuudessa. Yhtäältä koronapandemian pitkä varjo on vaikeuttanut polykriisin haasteiden käsittelyä. Toisaalta monet nuoret myös ymmärtävät kriisien yhteenkietoutuneisuuden: eettiset ongelmat eläintuotannossa tuottavat sekä ympäristökuormitusta että uusien pandemioiden riskejä (esim. McNeely 2021).

Tekoäly ja teknologisoituminen

Asiantuntijaryhmämme konsultaatioissa kävi selkeästi ilmi, että nuorilla on monenlaisia huolia tekoälyn ja teknologisoitumisen suhteen. Jo ennen tekoälyn läpimurtoa nuoret näkivät teknologialla olevan tulevaisuudelleen sekä positiivisia mahdollisuuksia että vakavia pelonaiheita (Nikula, Järvinen & Laine 2020). Tekoäly tuo mukanaan uusia käytännöllisiä ja eettisiä kysymyksiä. Tutkimuksissa on dokumentoitu tekoälyn aiheuttavan nuorissa huolta heidän oppimiskyvystään (Oxford University Press 2025) ja herättävän eettisiä kysymyksiä esimerkiksi manipulatiosta, ihmisen ja koneen välisestä vuorovaikutuksista tai vaikkapa uusista mahdollisuuksista kiusaamiseen (Durall Gazulla ym. 2025). Tämän työryhmän työskentelyä tukevissa kuulemisissa nuoret puhuivat myös huolista työpaikkojen tulevaisuudesta. Jo nyt on havaittavissa, että nämä tekoäly ja teknologisoituminen vähentävät sellaisia työpaikkoja, joihin nuorten on aiemmin ollut helpompi päästä työuransa alkuvaiheessa. Nuoret kaipaavat osallisuutta ja kuulemista myös teknologiaan liittyvässä päätöksenteossa.

Lopuksi

Nuorten mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa riippuvatkin siitä, nähdäänkö heidät vain päätöksenteon kohteina, vai ollaanko aikuisyhteiskunnassa aidosti kiinnostuneita nuorten näkemyksistä (esim. Fitzgerald ym. 2009). Tulevaisuususkon kannalta on keskeistä, että nuoret voivat kokea toimijuutta myös yhteiskuntaa ja maailmaa ravisuttavien kriisien ratkaisemisessa. Tämä edellyttää kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen kokemuksia, riittävän vakaita arjen rakenteita ja resursseja sekä tilaa ja tukea osallistua nuorten omilla ehdoilla (esim. Honkatukia ym. 2020; Rebelo ym. 2024). Vastuuta ratkaisuista ei voi säilyttää yksinomaan nuorten harteille.

4.2 Hyvinvointivaltion muutokset ja palvelut

Nuoren arkea ja luottamusta omaan tulevaisuuteensa määrittävät samat peruskysymykset kuin muillakin: tuleeko hän taloudellisesti toimeen, pärjääkö hän terveydentilansa ja toimintakykynsä puolesta, onko hänellä läheisiä ihmissuhteita ja merkityksellistä tekemistä, saako hän tarvittaessa apua ja voiko hän ennakoida tulevaisuuttaan. Yhteiskunnan järjestelmien tulisi tukea kaikkia nuoria näissä asioissa.

Nuoret toivovat hyvinvointivaltion säilyvän

Tämän hetken nuoret ovat elämänsä aikana nähneet merkittäviä muutoksia palvelu- ja koulutusjärjestelmässä. Nuorten hyvinvointiin vaikuttavia päätöksiä ei ole yhteiskunnallisessa päätöksenteossa tarkasteltu kokonaisvaltaisesti, ja siksi nuorille suunnattuun tukeen on syntynyt aukkoja. Nuoret pitävät hyvinvointivaltion säilyttämistä tärkeänä (Kiilakoski & Laine 2022, 61–62). Nuorten tietoisuus ristiriidasta toivotun ja todennäköisen kehityksen välillä on ollut nähtävissä jo pitkään: kuten luvussa 2.3 totesimme, vuoden 2016 Nuorisobarometrissa 93 prosenttia nuorista piti hyvinvointivaltion säilymistä toivottavana mutta vain 56 prosenttia piti sitä todennäköisenä (Myllyniemi 2017, 20–21; Laihiala 2017).

Jatkossa on tärkeää tunnistaa ja arvioida ennakolta kaikkien päätösten vaikutukset, jotka kohdistuvat nuoriin, heidän hyvinvointiinsa ja elinolosuhteisiinsa. Päätösten vaikutukset kumuloituvat eri tavoin erilaisissa elämäntilanteissa oleviin nuoriin (ks. esim. Linnaranta ym. 2024). Nuorten tulevaisuususkon kannalta järjestelmien kehittämisessä ovat läsnä sekä nykyisyys että tulevaisuus. On pohdittava, miten yhteiskunta tukee nuorten hyvinvointia ja osallisuutta juuri nyt, sekä miten nuoret voivat luottaa olevansa tulevaisuudessa osa yhteiskuntaa ja saavansa apua, kun sitä tarvitsevat.

Taloudelliset huolet ovat lisääntyneet

Nuorten kokemat taloudelliset huolet ovat lisääntyneet 2020-luvulla. Hieman alle puolet nuorista on vuoden 2025 Nuorisobarometrin mukaan jättänyt ainakin joskus harrastuksen aloittamatta rahanpuutteen vuoksi (Happonen & Laine 2026). Korkeakouluopiskelijoista neljännes kertoi pelänneensä ruoan loppuvan rahanpuutteen vuoksi viimeksi kuluneen vuoden aikana ja vuosien 2021 ja 2024 välillä tämä osuus kasvoi selvästi (Kestilä & Karvonen 2024). Perusturvan riittävyyden IV arviointiryhmän (2023) mukaan sosiaaliturvan varassa olevien nuorten tulot eivät riitä kattamaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää kulutustasoa. Suomi on saanut Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta toistuvasti moitteita perusturvan riittämättömyydestä tasosta (Valtioneuvosto 2023b). Nuoret ovat jo valmiiksi pienituloisin ryhmä (Mikkola ym. 2024). Pienituloisten osuus oli selvästi korkein 18–24-vuotiailla, joista noin joka kolmas kuului pienituloiseen asuntokuntaan (Tilastokeskus 2025a). Viimeaikaisten sosiaaliturvaleikkausten myötä erityisesti nuorten aikuisten pienituloisuuden on arveltu edelleen lisääntyvän (Pyy-Martikainen & Simanainen 2024; Hiilamo ym. 2023). Esimerkiksi elokuusta 2025 alkaen toteutettu opiskelijoiden siirtäminen asumistuelta asumislisän piiriin on ollut merkittävä heikennys opintososiaaliin etuihin, sillä asumislisää voi saada vain opiskelukuukausilta. Niukat taloudelliset resurssit vievät psyykkisiä voimavaroja (esim. Kallio & Hakovirta 2020). Taloudellisten huolten vuoksi nuorten elämänpiirit kaventuvat, kun he eivät voi osallistua vapaa-ajan viettoon ikätovereidensa tavoin tai joutuvat jättämään hankkimatta tarpeellisia asioita (esim. Kiilakoski & Happonen 2024, 81–85).

Nuoret arvostavat koulutusta, mutta ennakointi on vaikeaa

Nuoret uskovat koulutukseen. Nuorisobarometriin mukaan nuorista pääosa uskoo koulutuksen parantavan työmarkkinakelpoisuutta (Happonen & Kiilakoski 2025). Vaikeuksia liittyy siihen, miten löytää sopiva ala ja saada opiskelupaikka. Nuorten koulutuspolku edellyttää onnistuneita siirtymiä koulutusjärjestelmän portaalta toiselle niin, että koulutus ja ala tuntuvat nuoresta omilta. Yhteiskunnalliset rakenteet vaikuttavat koulutusvalintoihin. Suomessa esimerkiksi stereotyyppiset oletukset naiseudesta ja mieheydestä näkyvät alavalinnoissa. Erityisesti hoivaa koskevat oletukset ovat ohjanneet miehiä ja naisia eri aloille. (esim. Lahtinen 2019.)

Nuorten opintoihin kiinnittymiseen vaikuttavat vuorovaikutus ja oppilaitoksen ilmapiiri, koulutuksen merkitykselliseksi kokeminen sekä oppilaitoksen rakenteet ja toimintakulttuuri (Myllykoski-Laine ym. 2024.) Turvallisuuden vaikuttavat fyysisen turvallisuuden lisäksi sosiaaliset ja pedagogiset asiat. Esimerkiksi perusopetuksen 8. ja 9. vuosiluokkien oppilaista 8 prosenttia oli kokenut koulukiusaamista vähintään viikoittain (THL 2025a). Nuorten turvallisuuden vaikuttavat tietysti myös koulun ulkopuoliset asiat, jotka voivat osaltaan heijastua toimintakykyyn. Fyysisistä

väkivaltaa tai sen uhkaa oli kokenut pojista 18 prosenttia ja tytöistä noin joka kymmenes. Seksuaalista häirintää tai ahdistelua oli kokenut joka kolmas tytöistä ja joka kymmenes pojista. Syrjintää oli kokenut joka kolmas. (Mt.)

Lukemisen ja laskemisen kaltaiset perustaidot luovat pohjaa osaamiselle ja oman koulutuspolun valinnalle. Vuoden 2022 PISA-tutkimuksessa Suomen 15-vuotiaat menestyivät luovassa ajattelussa. Matematiikan ja lukemisen osaaminen oli heikentynyt. Oppimistulosten erot koulujen ja oppilaiden välillä olivat kasvaneet (Hiltunen ym. 2023; Hienonen ym. 2024). Perustaitojen vahvistamiseksi perusopetukseen lisättiin syksystä 2025 alkaen äidinkielen, kirjallisuuden ja matematiikan vuosiviikkotunteja (Opetushallitus 2025a).

Toisen asteen opiskelijoiden erilaiset taustat (kuten yhteiskuntaluokka, sukupuoli, paikallisuus ja kielitaito) ovat yhteydessä opinnoissa pärjäämiseen ja korkeakouluihin hakeutumiseen. Nuoria tulisi tukea yksilöllisemmin, jotta heillä olisi tasaveroisemmat mahdollisuudet edetä jatko-opintoihin ja työelämään. (Esim. Laaksonen 2024; Vehkalahti & Armila 2022, 149–150.) Tätä raporttia varten toteutetuissa ammattilaisten Erätauko-keskusteluissa korostettiin, että peruskoulun päättävät nuoret tarvitsevat konkreettista tietoa siitä, millaista elämä on ammatillisen oppilaitoksen, lukion tai korkeakoulun opiskelijana hahmottaakseen, miltä oma tulevaisuus näyttäisi eri vaihtoehtoissa.

Korkeakouluihin hakeutumista on pyritty helpottamaan valintakoeuudistuksella ja ensikertalaisikiintiöllä. Osa nuorista on kuitenkin jättänyt hakematta koulutukseen pelätessään menettävänsä ensikertalaisasemansa, jos valitsee alan, joka ei olekaan sopiva. Vuoden 2024 ylioppilaista 67 prosenttia jäi jatkokoulutuksen ulkopuolelle ja hakematta jättäneiden määrä kasvoi (Tilastokeskus 2025b). Opintojen aloittamista saattaisi tukea malli, jossa opiskellaan aluksi yleisiä opintoja ja pääainevalinta tehtäisiin myöhemmin. Malli tulisi yhteensovittaa opintososiaalisten etuuksien kanssa niin, ettei nuorta sanktioitaisi opintosuunnan vaihtamisesta.

Eriarvoisuuden tila Suomessa 2024 -raporttiin sisältyvän artikkelin mukaan opiskelijoiden elämän kuormittavuus on korkea ja opiskelijoista kolmannes ei uskalla tehdä pitkiä tulevaisuudensuunnitelmia (Niemelä & Laaninen 2024, 37). Opiskelijat kokevat yksilön vastuun, tehokkuuden ja kilpailun korostuvan sekä yhteiskunnallisella että yhteisöllisellä tasolla (Nikula ym. 2025). Korkeakouluopiskelijoilla on tarvetta opiskelun ohjaukseen ja hyvinvoinnin tukeen. Niiden puute voi näkyä viiveinä valmistumisessa tai koulutuksen keskeyttämisenä. Opiskelijoista 35 prosenttia kokee opiskelu-uupumusta. Kahdeksalla prosentilla on oppimiseen vaikuttava lukivaikeus tai neuropsykiatrinen oirekuva. (Pohjola ym. 2025.)

Sujuvat siirtymät koulutusasteelta toiselle ja työelämään tukisivat nuoren mahdollisuuksia ennakoida omaa lähivuosien tulevaisuuttaan. Vuonna 2024 koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oli 11,5 prosenttia 15–29-vuotiaista nuorista, eli 110 000–130 000 nuorta (OECD 2024).

Nuorten siirtymät työelämään eivät aina ole sujuvia

Taloudellinen taantuma vaikuttaa erityisesti nuoriin, jotka ovat vasta hakeutumassa työelämään. Tämän raportin kirjoittamisajankohtana työkokemuksen kartuttaminen on haastavaa. Jo kesätyöpaikkojen saaminen on vaikeaa ja erityisen haastavaa se on muunkielisille nuorille (Kivijärvi & Happonen 2025, 80). Joulukuussa 2025 työttömyysaste 15–24-vuotiailla oli 19,5 prosenttia. (Tilastokeskus 2026.)

Työelämässä nuoret kohtaavat monenlaista ikään liittyvää vähättelyä: osa kokee, että ei saa mahdollisuuksia osoittaa kykyjään tai ei tule arvostetuksi ammattilaisena. Monet kokevat työelämän vaatimukset kohtuuttomiksi, epäoikeudenmukaisiksi ja hyvinvointia kuluttaviksi (esim. Ågren & Kallio 2023). Nuoriin kohdistuu odotuksia joustavuudesta ja yrittäjämäisestä asenteesta, ja he kohtaavat työelämän rakenteellisia esteitä, kuten määräaikaisuuksia ja matalapalkkaisuutta (Farrugia 2019; Ågren 2023). Erityisesti maahanmuuttajataustaisilla nuorilla on myös työelämään liittyviä syrjäytymiskokemuksia (esim. Honkatukia ym. 2021). Nuorisobarometrit kuitenkin osoittavat, että nuorten sitoutuminen työhön on korkealla tasolla (Happonen & Kii-lakoski 2025, 25–26).

Opiskeluhoolto ja ohjaaminen muihin palveluihin

Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoolto (Opetushallitus 2025b) sekä koulunuorisotyö tukevat kouluun kiinnittymistä. Oppilaat, joilla on vahva kouluun kuulumisen tunne, kokevat vähemmän yksinäisyyttä ja ahdistusta ja korkeampaa elämänlaatua (OECD 2023). Oppilaitoksissa tarvitaan osaamista ja resursseja nuorten kohtaamiseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Vain noin puolet nuorista kokee, että heillä olisi mahdollisuus tarvittaessa keskustella aikuisen kanssa mielestään painavista asioista oppilaitoksessaan (THL 2025a).

Perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista 49 prosenttia, ammatillisten oppilaitoksen opiskelijoista 43 prosenttia ja lukiolaisista 46 prosenttia kävi ainakin yhdessä opiskeluhoiltopalvelussa (muussa kuin terveystarkastuksessa) lukuvuonna 2024–2025. Sekä tarpeenmukaisesti palveluissa asioineiden että terveystarkastuksessa käyneiden osuuksissa oli suuria hyvinvointialuekohtaisia eroja. (Hietanen-Peltola ym. 2025.) Korkeakouluopiskelijoista noin puolet käytti pääsääntöisesti Ylioppilaiden

terveydenhoitosäätiön (YTHS) terveystalvveluja. Lähes puolet koki saaneensa YTHS:n yleisterveyden palveluja riittämättömästi tarpeeseensa nähden, ja ehkäisevissä palveluissa hieman yli neljännes koki näin. (Kulmala ym. 2024.)

Moni nuori tarvitsee yksilöllistä ohjausta palveluihin hakeutumisessa. Nuorille vuorovaikutus työntekijän kanssa on merkittävä: myönteinen kokemus syntyy aidosta kuuntelemisesta, mutta osa kokee tulleen ohitetuksi avuntarpeessaan (Berg ym. 2026; Holopainen ym. 2023; Karjalainen 2022, 37; Kaarakainen ym. 2025). Kasvokkaiset kohtaamiset ovat erityisen tärkeitä, kun nuorella on useita tuen tarpeita. Digitaaliset palvelut, kuten chat-kanavat, mahdollistavat nopeamman yhteyden auttavaan tahoon. Myös verkossa tapahtuva etsivä nuorisotyö sekä kolmannen sektorin toiminta täydentävät yhteiskunnan palveluja hyödyntäen yhteisölähtöisiä ratkaisuja, vertaistukea ja kokemusasiantuntijuutta sekä reagoiden paikallisiin tarpeisiin ja uusien toimintamallien kehittämiseen.

Osa nuorista kohtaa syrjintää

Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn mukaan syrjintää joko koulussa tai vapaa-ajalla on kokenut kaikista 8.–9.-luokkalaisista 34 prosenttia. Ulkomaalaistaustaisista vastaajista syrjintää on kokenut selkeästi enemmän, noin puolet vastaajista. (THL 2025a.) Vuoden 2025 Nuorisobarometrissa (Happonen & Laine 2026) syrjintää viimeisen vuoden aikana kertoi kokeneensa 16 prosenttia nuorista. Seitsemän prosenttia kertoi syrjinnän olevan jatkuvaa. Yleisimmin nuoret olivat kokeneet syrjintää sukupuoleen liittyvien odotusten rikkomisen, poliittisten näkemysten, kielen, seksuaalisen suuntautumisen, etnisen taustan, neuroepätyypillisyyden tai sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun vuoksi. (Mt.)

Syrjinnän kokeminen rapauttaa luottamusta yhteiskuntaan. Nuorten kuulemissa tuotiin esiin rasismien kokemukset yhtenä tulevaisuususkkoa horjuttavana tekijänä. Vuoden 2025 Nuorisobarometrissa 47 prosenttia vastaajista kertoi ystävien ilmaiseen paheksuvia mielipiteitä maahanmuuttajista, vanhempien ja huoltajien kohdalla osuus oli 42 prosenttia ja opettajien osuus oli 14 prosenttia (Happonen & Laine 2026). Paheksunta ei mittaa syrjintää tai rasismia, mutta kertoo siitä, että nuorten palvelujen järjestäjien yhdenvertaisuusasenteissa on vielä tehtävää. Vuoden 2020 Nuorisobarometrin mukaan 17 prosenttia useampaan kuin yhteen vähemmistöön kuuluvista oli kokenut syrjintää palveluissa. Niillä nuorilla, jotka eivät koe kuuluvansa vähemmistöön, syrjintää palveluissa kokeneiden osuus oli 4 prosenttia. (Myllyniemi & Kiilakoski 2021, 47.) Toisaalta nuoret ovat tuoneet esiin, että yhdelläkin kannustavalla aikuisella voi olla rasismia kokeneen nuoren elämässä toivoa ja tulevaisuususkkoa rakentava merkitys – olipa tämä aikuinen vanhempi, opettaja, nuorisotyöntekijä tai valmentaja (Henttonen & Kareinen 2023, 33–35).

Nuorten tulevaisuususko ja mielenterveys kulkevat käsi kädessä

Mielenterveys, mielen hyvinvointi ja tulevaisuususko liittyvät toisiinsa. Toivo on keskeinen voimavara mielenterveyden ylläpitämisessä ja nuorelle myönteisten kehityskulkujen edistämässä. Eurooppalaisissa tutkimuksissa toivoa voimistaviksi tekijöiksi on nostettu esiin erityisesti taloudelliset, koulutukselliset ja uskonnolliset tekijät sekä toimivat ja hyvinvointia tukevat sosiaaliset suhteet (Bowers & Bowers 2023). Samojen tekijöiden tiedetään vaikuttavan positiivisesti myös mielenterveyteen. Tulevaisuususkon nähdään suojaavan masennukselta, ahdistukselta ja toivottomuudelta (Snyder 2000, Schmid & Lopez 2011). Mielenterveysoireilu voi heikentää tulevaisuususkoa (Gallagher & Lopez 2009).

Nuoruudessa erityisesti kaverisuhteet, yhteenkuuluvuuden tunne ja jaetut yhteiset kokemukset ovat keskeisiä hyvinvoinnin ja mielenterveyden tekijöitä, jotka vahvistavat nuorten kokemaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä ehkäisevät yksinäisyyttä ja ulkopuolisuutta. Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn mukaan yksinäisyyttä koki 13 prosenttia perusopetuksen 8.–9. luokkalaisista ja 12 prosenttia lukioiden ja ammatillisten opiskelijoista, mikä on hieman vähemmän kuin koronapandemian aikana (THL 2025a). Psykkinen oireilu voi lisätä yksinäisyyttä ja toisaalta yksinäisyyden kokemukset voivat kokemusten kuormittavuuden vuoksi voimistaa muuta oireilua (Danneel ym. 2019). Yksinäisyyden kokemukset voivat kasautua muiden ongelmien, kuten kiusaamisen ja mielenterveysongelmien, kanssa. Yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemus heikentää luottamusta yhteiskuntaan ja muihin ihmisiin sekä osallisuutta ja merkityksellisyyden tunnetta.

Nuorten kokema ahdistuneisuus on lähtenyt kasvuun erityisesti tytöillä jo ennen koronapandemiaa eikä selkeää muutosta parempaan suuntaan ole toistaiseksi näkynyt (Kiviruusu ym.2024; THL 2025a). Samaan aikaan myös nuorten mielenterveyspalveluiden käyttö on lisääntynyt (THL 2025b). Huolta on aiheuttanut myös mielenterveysperusteisten työkyvyttömyyseläkkeiden kasautuminen nuoriin. Alle 35-vuotiaiden osuus on kasvanut viime vuosina, ja kehitystä voidaan pitää hälyttävänä (Laaksonen & Sten-Gahmberg 2025).

Nuorten mielenterveyspalvelut pitävät sisällään ennaltaehkäisevät ja mielenterveyttä edistävät palvelut (esim. kiusaamisen ennaltaehkäisy tai vanhemmuuden ja perheiden tuki), matalan kynnyksen varhaisen tuen palvelut (esim. opiskelijaterveydenhuolto tai chat- ja walk in -palvelut), kohdennetut perustason mielenterveyspalvelut (esim. terapiapalvelut) sekä erikoissairaanhoidon palvelut (esim. avo- ja sairaalahoito). Kun nuori tarvitsee apua mielenterveyden haasteisiin, palvelut näyttävät hänelle usein vaikeasti tavoitettavina ja hahmotettavina. Lisäksi ammattilaisten vaihtuvuus voi entisestään heikentää nuorten halukkuutta hakea apua. Osa nuorista kokee palveluissa kohtaamattomuutta, ongelmien vähättelyä

ja epäluottamusta ammattilaisia kohtaan (Helfer ym. 2025; Kaarakainen ym. 2025). Luottamus mielenterveyspalveluiden toimivuuteen on heikointa nimenomaan alle 30-vuotiailla nuorilla sekä alimpaan tuloluokkaan kuuluvilla (Rissanen & Korhonen 2025).

Hoidon viivästyminen on nuorten ikäryhmässä erityisen pulmallista, sillä se johtaa usein opintojen keskeytymiseen sekä pitkittyneeseen työkyvyttömyyteen. Mielen-terveyden häiriöiden tiedetään olevan yksi keskeisimmistä syistä koulupudokkuuteen ja nuorten työmarkkinoilta syrjäytymiseen (OECD 2021). Tutkimusnäyttö osoittaa, että mielenterveyden häiriöiden hoidon viivästyminen nuoruudessa heikentää koulutuksellista etenemistä ja työelämään kiinnittymistä, kun taas varhainen ja vaikuttava hoito tukee koulutus- ja työuria pitkälle aikuisuuteen (Burger ym. 2024; Demange ym. 2024; Skinner ym. 2025).

Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen sisällöt, resurssit ja odotusajat vaihtelevat hyvinvointialueittain eivätkä mielenterveys- ja päihdepalvelujen ikäraajat perustu lääketieteelliseen näkemykseen nuoruusajasta (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2024, 4–5). Vuonna 2025 voimaan astunut lasten ja nuorten terapiatakuu on parantanut alle 23-vuotiaiden hoitoon pääsyä. Terapiatakuun menetelmävalikoima ei kuitenkaan sovellu kaikkien tukea tarvitsevien tarpeisiin. Osa nuorista tarvitsee pitkäkestoisempaa hoitoa ja psykososiaalista tukea sekä esimerkiksi lastensuojelun tai jälkihuollon palveluita. Takuu jättää tämän lisäksi yli 23-vuotiaat ulkopuolelleen (kts. myös Marttunen & Pirkola 2025).

Maailman terveysjärjestö WHO:n Euroopan toimiston raportissa (WHO 2025) todetaan, että vaikka Suomessa on parannettu lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden matalan kynnyksen saatavuutta, ongelmia on edelleen ammattihenkilöiden niukkuudessa, pitkissä jonotusajoissa ja palveluiden hajanaisuudessa. Tarpeenmukaisen hoidon ja tuen takaamisen lisäksi on tärkeää toimia ennaltaehkäisevästi ja tukea mielen hyvinvointia. Kansallinen mielenterveysstrategia /2020–2030) korostaa varhaista tukea, ehkäisyä ja mielenterveyden vahvistamista ennen ongelmien kasautumista (Vorma ym. 2020).

Mielenterveys ja mielen hyvinvointi rakentuvat arjessa niin yksilön, yhteisön sekä yhteiskunnan kuin rakenteiden tasoilla (Vorma ym. 2020, 21). Samaa voidaan todeta myös tulevaisuususkosta. Erilaiset sosiaaliset, fyysiset, taloudelliset sekä myös planeetaariset tekijät vaikuttavat paitsi siihen, kuinka me voimme, myös siihen, kuinka pärjäämme erilaisissa kuormittavissa tilanteissa, tai miten koemme pystyvämme osallistumaan yhteiskunnan toimintaan (Shah ym. 2021). Tärkeää on myös huolehtia

siitä, että nuoret voivat tuntea kuuluvansa yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Nuorten toimijuus on keskeistä. Järjestelmän tulee pystyä osoittamaan nuorille, miten he hyötyvät siitä, että osallistuvat yhteiskuntaan ja sen toimintaan.

4.3 Nuoriin kohdistuvat paineet

Suomalaisessa yhteiskunnassa nuorille asetetaan runsaasti odotuksia siitä, millaisia nuorten pitäisi olla ja mitä heidän tulisi tavoitella elämässään. Nuoret kokevat näistä asioista paineita, jotka heikentävät heidän hyvinvointiaan. Vuoden 2025 Nuorisobarometrin mukaan paineet läpäisevät kaikki arkisen elämän osa-alueet, kerrostuvat ja kietoutuvat yhteen. Eniten paineita nuoret kokevat työn saamiseen (70 %) ja koulutukseen liittyen (53 %). Valtaosa nuorista kokee paineet negatiivisesti: 69 prosenttia barometriin vastanneista kertoi, että paineet ahdistavat heitä tai saavat heidät uupumaan. Nuorista naisista peräti 82 prosenttia raportoi tällaisista kokemuksista, siinä missä nuorten miesten vastaava osuus oli 56 prosenttia. Vain neljä prosenttia nuorista kertoi, että he eivät koe lainkaan paineita. (Happonen & Laine 2026.)

Paineet eivät synny tyhjiössä

Paineiden yleisyys osoittaa, että nuoret tietävät varsin hyvin, mitä heiltä yhteiskunnassa odotetaan. Paineet vaikuttavat siihen, millaisena nuoret hahmottavat oman tulevaisuutensa. Lisäksi paineet kertovat siitä, millä tavoin yhteiskunta kykenee tukemaan erilaisissa tilanteissa olevia nuoria ja vahvistamaan heidän mahdollisuuksiaan suunnitella tulevaisuuttaan ja näkemään se valoisana.

Paineet eivät synny tyhjiössä, vaan niihin vaikuttavat sekä yhteiskunnassa vallitsevat arvot että sen rakenteet ja järjestämisen tavat (esim. Rogers & Pilgrim 2021; Mueller & Abrutyn 2016; Honkatukia ym. 2025). Nuorilta odotetaan, että he hankkivat koulutuksen – mielellään korkea-asteelta – siirtyvät sujuvasti työelämään ja ovat taloudellisesti itsenäisiä, veroja maksavia kansalaisia ja tulevia vanhempia (Wood 2017; France 2007; Sukarieh & Tannock 2011). Myös nuorille tarkoitetuissa palveluissa keskitytään näiden tavoitteiden saavuttamiseen (esim. Haikkola ym. 2017; Brunila & Lundahl 2020). Yhteiskunnassa nuoriin suhtaudutaan ennen muuta tulevaisuuden työntekijöinä, sillä heidän ajatellaan omalla työpanoksellaan kantavan vastuuta yhteiskunnan taloudellisesta tuottavuudesta ja huoltosuhteesta (esim. Bessant ym. 2017; Ikonen & Nikunen 2019). Nuoria arvioidaan, tuetaan, aktivoidaan ja arvostetaan yhä vahvemmin sen perusteella, miten he onnistuvat toimimaan yhteiskunnan odotusten mukaisesti. Monet nuoret kokevat, että heitä ei aina arvosteta tässä hetkessä arvokkaina ja tärkeinä yhteiskunnan jäseninä (esim. Rättilä & Honkatukia 2024).

Yksilönvastuun yhteiskunnassa nuorten lähtökohdat eivät ole tasaveroiset

Nuoriin kohdistuvat odotukset liittyvät yhteiskunnan yksilöllistymiseen (Beck & Beck-Gernsheim 2001). Yksilöiden ajatellaan olevan itse vastuussa omasta menestymisestään ja hyvinvoinnistaan, samalla kun julkisen vallan ja hyvinvointivaltion tehtäviä on taloudellisen niukkuuden nimissä supistettu (Anttonen ym. 2012; Kantola & Kananen 2013). Nyky-Suomea voidaankin luonnehtia *yksilönvastuun yhteiskunnaksi*, jossa ihannekansalaisia ovat yrittäjämäiset, itsevastuulliset ja omillaan pärjäävät nuoret (Kelly 2006; Brunila ym. 2020). Tällaiset kansalaiset ovat myös kustannustehokkaita suhteessa hyvinvointivaltioon: yksilöiden tulee itse olla aktiivisia, pyrkiä maksimoimaan elämänsä laatu ja hallita omaa elämäänsä (Saarinen ym.2014; Brunila & Ylöstalo 2020).

Kulttuurisesti yksilön vastuu itsestään tulee suomalaisessa yhteiskunnassa esiin voimakkaana itseparjäämisen eetosena. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että suomalaisnuoret muuttavat varhain pois lapsuudenkodistaan verrattuna muihin eurooppalaisiin nuoriin (Eurostat 2024). Samaa eetosta osoittavat myös koulutuspoliittiset toimet, joilla on pyritty lisäämään nuorten itseohjautuvuutta ja vastuun ottamista omasta oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan (esim. Tolonen & Aapola-Kari 2021; McLeod & Wright 2016, 780–781).

Myös mediakeskustelut saattavat ylläpitää tehokkuuden ja suorittamisen ilmapiiriä, joka paineistaa ja kuormittaa nuoria (Mueller & Abrutyn 2016; ks. liite 1). Nuoret kertovat, että he kokevat häpeää ja ulosjäämisen kokemuksia, mikäli eivät pysty vastaamaan odotuksiin (Ågren & Kallio 2023). Osa nuorista on sisäistänyt ajatuksen siitä, että elämässä menestyminen on kiinni ennen muuta omista ponnisteluista (Furlong & Cartmel 2007; Kelly 2006; France 2007). Nuoret vaikuttavat kuitenkin yhä enemmän myös ajattelevan, että omasta toiminnasta riippumattomat tekijät vaikuttavat tulevaisuuden mahdollisuuksiin (Kiilakoski & Happonen 2024, 85). Tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi tulevaisuutta sumentavat uhat ja kriisit, mutta myös nuorten tietoisuus heidän eriarvoisista mahdollisuuksiaan suunnitella tulevaisuuttaan kiihtyvällä tahdilla muuttuvassa yhteiskunnassa (esim. Kallio & Ågren 2025).

Yksilönvastuun yhteiskunnassa paineet lankeavat nuorten omille harteille. Korostamalla nuorten omaa vastuuta pärjäämisestään sivuutetaan kuitenkin yhteiskunnan järjestelyt ja poliittiset päätökset, jotka vaikuttavat nuorten mahdollisuuksiin voida hyvin ja suunnitella tulevaisuuttaan. Nuoret ovat taustoiltaan hyvin eriarvoisissa asemassa pohtimassa tulevaisuuttaan: esimerkiksi perheen sosioekonominen tausta vaikuttaa olennaisesti nuorten koulutusvalintoihin (esim. Tolonen & Aapola-Kari 2021), ja vanhempien mahdollisuudet tukea nuoria itsenäiseen elämään vaihtelevat. Sukupuoli, ikä, etninen tausta, vähemmistöasema, taloudellinen tilanne, toimintakyky, palveluiden käyttäminen sekä syrjintä ja rasismi tuottavat nuorten elämään

risteäviä eriarvoisuuksia. Ne eriyttävät nuorten mahdollisuuksia haaveilla tulevaisuudesta, jossa he voisivat kuulua ja osallistua yhteiskuntaan yhdenveroisesti muiden kanssa (Chesters ym. 2019; Woodman & Wyn 2015; Nikunen 2017; Tokola ym. 2019).

Kun tiedetään, että nuorten tulevaisuususkoon vaikuttavat ajatukset siitä, millaista tulevaisuutta voi pitää itselleen mahdollisena, on tärkeää muistaa, että lähtökohdat tulevaisuuden kuvittelemiseen ja valintojen tekemiseen eivät ole kaikille nuorille samanlaiset. Sen vuoksi nuorten välisten eriarvoisuuksien ja polarisaation torjuminen on ensiarvoisen tärkeää myös tulevaisuususkon näkökulmasta.

Vertaissuhteisiin ja parisuhteisiin liittyy paineita

Nuorten paineet muodostuvat laajasti arjen eri elinpiireissä: kouluissa ja oppilaitoksissa, työelämässä, palvelujärjestelmässä, perheissä ja vapaa-ajan harrastuksissa. Paineita koetaan myös henkilökohtaisista asioista. Vuoden 2025 Nuorisobarometrin mukaan 39 prosenttia nuorista kokee julkista ja sosiaalista painetta parisuhteen muodostamiseen ja lasten hankkimiseen. Huoli syntyvyyden laskusta ja sen vaikutuksista kansantalouteen kohdistuu erityisesti nuoriin naisiin, joista hiukan yli kolmannes (37 %) vastasi kokevansa lasten hankkimiseen liittyviä paineita (Happonen & Laine 2026). Nuorten perhehaaveisiin vaikuttavat monenlaiset tekijät. Nuoret esimerkiksi pohtivat, onko mahdollista ja oikein hankkia lapsia huolien ja uhkien täyttämään maailmaan (Ivanova & Balbo 2024), onko vanhemmuutta ja epävarmaa työmarkkina-asemaa mahdollista yhdistää, tai saako perheen perustamiseen tukea ja hyväksyntää, jos kuuluu seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön (Kallio ym. 2026). Nuoret nostavat esiin, että lasten hankkiminen edellyttää riittävän vakaita arjen olosuhteita. Niiden luomiseksi tarvitaan joustavuutta opintoihin ja reilua työelämää, riittävää taloudellista toimeentuloa, vahvempaa tukea mielenterveyden haasteisiin sekä vakavasti otettavaa ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa (Mt.).

Erityisesti nuoret naiset ja tytöt kohtaavat seksuaalista väkivaltaa ja ahdistelua arjen eri ympäristöissä. Enemmän kuin joka viides Kouluterveyskyselyyn (THL 2025a) vastanneista tytöistä kertoi kokeneensa häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua. Näitä kokemuksia on erityisen paljon erilaisiin vähemmistöihin kuuluvilla nuorilla (Rauta 2025). Myös nuoruuden parisuhteissa tapahtuva väkivalta on huomattavan yleistä. Esimerkiksi *Kiistelty suostumus* -tutkimushankkeen kyselyssä 43 prosenttia nuorista raportoi kokeneensa seurustelusuhteissaan väkivaltaa (Peltola 2023, 29). Pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa alaikäisten uhrien määrä on kasvanut huomattavasti (Tilastokeskus 2024b). Nuorten seurustelusuhteissa tapahtuva väkivalta jää kuitenkin piiloon sekä nuorten erityisenä että sukupuolittuneena ilmiönä (Isotalo 2023).

Väkivallan kokeminen on erityisen haavoittavaa silloin, kun nuori vasta tutustuu seurusteluun, intiimeihin suhteisiin ja seksuaalisuuteen liittyviin kysymyksiin. Kokemukset voivat vaikuttaa myös kiinnostukseen muodostaa parisuhde ja perhe tulevaisuudessa. Nuoret kertovat, että väkivaltakokemuksia ei ole tunnistettu tai niitä on vähätelty palveluissa ja oikeusjärjestelmässä (Isotalo 2023). Tällaiset kokemukset heikentävät nuorten luottamusta yhteiskunnan järjestelmiin (Kallio 2023), millä väistämättä on vaikutusta myös tulevaisuususkoon. Nuorten tulevaisuususkoa vahvistaa, jos heidän on mahdollista tuoda esille kokemuksiaan luottaen siihen, että he saavat asianmukaista tukea ja apua.

Sukupolvien välisiä kuiluja

Nykyinen nuorten sukupolvi katsoo tulevaisuuteen suurten epävarmuuksien ja murrosten keskellä. Luvussa 2 kuvasimme nuorten elävän poly- eli monikriisin aikakautta. Työmarkkinoiden muutokset, teknologisoituminen, digitalisaatio, talouden romahdukset, globaalit uhat ja kriisit, yhteiskunnan arvopohjan liukumien ja demokratian rapautuminen sumentavat näkymää tulevaisuuteen ja vaikeuttavat valintojen puntarointia. Nuorten on vaikeaa hallita omaa työmarkkina-asemaansa, ja nuorten työttömyys on ennätyslukemissa (Tilastokeskus 2025b). Riittävän toimeentulon saavuttaminen ja vaikkapa omistusasunnon hankkiminen näyttää yhä useammin epävarmalta (Chesters ym. 2019; Walsh & Black 2020). Nuorille tulevaisuus ei olekaan ainoastaan epävarma, vaan moninaisten kriisien ja murrosten olosuhteissa hallitsematon, kaoottinen ja jopa pelottava (Kallio & Ågren 2025; Cahill & Leccardi 2020).

Yhteiskunnan nopea ja hallitsemattomalta vaikuttava muutos on *johtanut sukupolvien välisiin kuiluihin*. Sellaista vakaata aikuisuutta, joka aiemmille sukupolville on ollut mahdollista, ei välttämättä enää ole olemassa (esim. Wyn 2020; Cuervo & Wyn 2016). Nuoret kokevat, että tällaisissa olosuhteissa heihin kohdistuvat odotukset ja paineet ovat kohtuuttomia. Nuoret viestivät, että vanhemmat ikäluokat eivät ymmärrä heidän kohtaamaansa todellisuutta (esim. Woodman 2011; Kallio & Ågren 2025), mutta eivät myöskään ole kiinnostuneita heidän näkemyksistään tai halua ottaa niitä huomioon. Nuorten näkemyksiä vähätellään, sillä aikuisiin verrattuna heitä ei pidetä tarpeeksi valveutuneina tai fyysisesti ja psykologisesti kypsinä (Bessant & Watts 2012; Bessant 2008). Tätä voisi kuvailla sukupolvien väliseksi ohipuhumisiksi (Anttila 2010): nuorten mielestä julkisuudessa ja politiikassa keskustellaan vain aikuisten tärkeiksi määrittelemistä asioista eikä nuorten huolia oteta vakavasti (esim. Bessant & Watts 2025; Hickman ym. 2021). Tämä voi johtaa epäluottamukseen siitä, voiko tulevaisuudessa mikään muuttua paremmaksi.

Poliittisin päätösin lisätään nuorten paineita

Suomalaisessa yhteiskunnassa nuoriin kohdistuvat paineet liittyvät sekä sosiaaliin odotuksiin siitä, millaisia nuorten pitäisi olla, että yhteiskunnan järjestelmiin ja toimenpiteisiin, joilla nuoria tuetaan ja aktivoidaan saavuttamaan näitä odotuksia. Nuoret vaativat väljyyttä ja aikaa suunnitella elämäänsä ja mahdollisuuksia kokeilla erilaisia vaihtoehtoja (esim. Ågren & Kallio 2023; Walther & Stauber 2025).

Poliittisin toimin ei aina ole onnistuttu väljentämään nuorten paineita ja mahdollisuuksia navigoida monimutkaistuneessa maailmassa, pikemminkin päinvastoin (esim. Pyy-Martikainen & Simanainen 2024). Nuoret kokevat, että heidän on edettävä samassa tahdissa kuin muut, tehtävä päätöksiä entistä varhaisemmassa vaiheessa ja juuri silloin kun yhteiskunnassa niitä odotetaan (esim. Wood 2017). Kansantaloudellisesta näkökulmasta tehokailta näyttävät ratkaisut, kuten korkea-kouluopintojen ensikertalaiskiintiö, opiskeluoikeuden rajaaminen ja taloudelliset kiristykset nuorten tarvitsemaan sosiaaliturvaan, voivat inhimillisinä kokemuksina olla paineistavia. Ne lisäävät epävarmuutta ja pakottavat nuoria sellaiseen tulevaisuutta koskevaan taktikointiin, joka ei ole nuorten eikä yhteiskunnan edun mukaista. Nuorten yksilöllisistä kokemuksista muodostuu myös nuorten sosiaalisesti jakamaa todellisuutta, kuten käsityksiä siitä, millainen on nuorten asema yhteiskunnassa, tai millä tavoin sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus toteutuu. Nuorten olisi tärkeää voida tavoitella omanlaistaan tulevaisuutta ja asioita, joita he itse pitävät tärkeinä. Oman hyvinvointinsa vuoksi osa nuorista vetäytyy paineistavalta tuntuvan yhteiskunnan reunamille (esim. Cahill & Leccardi 2020).

Nuorten tulevaisuususkon horjuminen on ymmärrettävää

Tässä alaluvussa nuorten tulevaisuususkon on tarkasteltu nuoriin kohdistuvien odotusten ja niiden tuottamien paineiden näkökulmasta. Kun tunnetaan, millaisten yhteiskunnallisten murrosten, eriarvoisuuksien ja sukupolvien välisten kuilujen keskellä nykynuoret puntaroivat tulevaisuuttaan, näyttäytyy tulevaisuususkon heikkeneminen ymmärrettävältä. Nuorten skeptinen suhtautuminen tulevaisuuteen on reaktio, ja kenties myös tietoinen vastalause, sellaiseen tulevaisuuskuvaan, jossa nuoriin kohdistuu kohtuuttomia odotuksia, ja jossa nuorille ei uskottavalla tavalla kyetä lupaamaan yhteiskunnan tukea ja turvattua tulevaisuutta.

4.4 Tulevaisuuspuheen sävyt

Edellisissä luvuissa kuvatut pandemian, hyvinvointivaltion leikkausten tai yksilöä vastuuttavan politiikan kaltaiset ilmiöt ovat herättäneet nuorissa perusteltua huolta tulevaisuudestaan. Nämä tapahtuvat selittävät nuorten tulevaisuususkon

heikkenemisen kuitenkin vain osittain, sillä materiaallinen todellisuus ei suoraan määritä nuorten käsityksiä tulevaisuudesta. Tulevaisuutta koskevat käsitykset, tulkinnat ja merkitykset rakentuvat sosiaalisesti kielen, vuorovaikutuksen ja jaettujen merkitysten kautta. (Fuller & Loogma 2009; Dufva 2015, 24–26; Komonen 2025, 49–52.).

Aikuisyhteiskunnan puhettavat, valtasuhteet ja määrittelyprosessit vaikuttavat siihen, miten nuoret hahmottavat tulevaisuutta ja omaa paikkansa siinä. Poliitiikka, media, julkinen keskustelu ja yhteiskunnalliset instituutiot tuottavat tulevaisuutta koskevia, kulttuurisesti jaettuja tulevaisuuskuvia ja tulkintakehyksiä. Ne vaikuttavat emotionaaliseen sävyyn ja affektiiviseen keskusteluilmaperiin, sekä määrittävät sitä, mitkä tulevaisuushuolet ovat ”oikeutettuja” ja mitkä marginalisoidaan.

Tässä luvussa nuorten tulevaisuususkoa ja sen heikkenemistä tarkastellaan laajemmassa yhteiskunnallisessa ja kulttuurisessa kontekstista. Millaista tarinoita tulevaisuudesta yhteiskunnassa kerrotaan? Millainen ääni, osallisuus ja toimijuus nuorille annetaan tulevaisuutta koskevilla keskusteluilla? Entä miten tämä kielellinen ja kulttuurinen taso on vaikuttanut nuorten tulevaisuususkoon?

Tulevaisuus peruttu?

Tämän päivän nuoret elävät yhteiskunnassa, jonka tulevaisuushorisontti on samaan aikaan lyhentynyt ja kaventunut. Kauemmas tulevaisuuteen luotaaville, vaihtoehtoja avaaville ja toivottavia tulevaisuuksia maalaileville tulevaisuus pohdinnoille ei ole juurikaan tilaa tai aikaa. Silloin kun tulevaisuudesta puhutaan, se kuvataan yhä useammin huolten, uhkien ja riskien näkökulmasta. (White 2024; Burn-Murdoch 2024; Küsters & Andritzky 2023).

Käsitys vaihtoehdottomasta tulevaisuudesta on historiallisesti tarkasteltuna verrattain uusi ilmiö. Suomen kaltaisissa läntisissä teollisuusmaissa usko avoimeen ja muokattavissa olevaan tulevaisuuteen alkoi murentua 1990-luvulla kylmän sodan päättymisen jälkeen. Ideologisesta vastakkainasettelusta voittajana selvinneissä länsimaissa pääsi valloilleen niin sanottu illuusio historian lopusta. Järjestelmä- tai systeemitason muutoksia ei pidetty sen enempää mahdollisia kuin tarpeellisiakaan. Ajatus oli, että markkinatalous yhdistettynä liberaaliin demokratiaan tuottaisi kansalaisille väijäämättä yhä paremman elämän edellytyksiä ja korkeamman elintason. Tämä ajattomuuden idea puolestaan synnytti uudenlaisen, edelleen vallitsevan yhteiskunnallisen mielikuvituksen kriisin. (Uschanov 2016; Miettinen 2024; White 2024; Mulgan 2020.)

Suomessa lupaus vääjäämättä paremmasta tulevaisuudesta alkoi horjua viimeistään vuonna 2008 alkunsa saaneen kansainvälisen talouskriisin seurauksena. ”Kaikki meni” julisti 9.2.2012 Iltalehden kuuluisa lööppi. 2010-luvun alussa haaveet paremmasta huomista vaihtuivat hetkessä hyvinvointivaltion selviytymistaisteluun, jossa tulevaisuuden ei uskota tarjoavan parannuksia vanhaan (Koski 2022). Talouskriisin seurauksena nopeasti valtavirtaistunut talouskuripuhe alkoi yhä vahvemmin määrittää politiikassa, yhteiskunnassa ja mediassa käytävää tulevaisuuskeskustelua. Taloudellinen niukkuus esitettiin väistämättömänä realiteettina ja erilaiset vaihtoehtoiset yhteiskunnalliset tulevaisuudet suljettiin pois vastuuttomina tai mahdottomina (ks. esim. Harjuniemi 2020; Salo 2017). Vaihtoehtottomuuden lisäksi talousargumentteja voidaan käyttää myös sulkemaan tiettyjä keskustelijoita ulos yhteiskunnallisen keskustelun ja päätöksenteon areenoilta, kuten nuoret ilmastoaktivistit ovat kokeneet (Piispa, Ojajärvi & Kiilakoski 2020, 18–19, 42).

Vuoden 2008 talouskriisistä käynnistyi eräänlainen ”hätätilojen aikakausi”, joka on muuttanut perustavanlaatuisesti demokraattisten yhteiskuntien suhdetta aikaan ja tulevaisuuteen. Tulevaisuus ei enää näyttäydä niinkään kollektiivisena projektina, kuin nopean reagoinnin ja ennakoivan hallinnan kohteena (White 2024). Yhteiskunnallisen tulevaisuushorisontin lyhentymisen ja kaventumisen on johtanut myös siihen, että kollektiivisten visioi ja näkymät toivottaviin tulevaisuuksiin ovat kadonneet – tai ainakin marginalisoituneet – yhteiskunnallisesta tulevaisuuskeskustelusta. Tulevaisuuteen suuntautunut (utooppinen) haaveilu on korvautumassa menneisyysorientoituneella (nostalginen) haikailulla. 2020-luvulle tultaessa nostalgisesta populismista on kehittynyt maailmanlaajuinen, poliittisesti ja kulttuurisesti vaikutusvaltainen liike (Vihma 2021; Dufva ym. 2020, 7–8). Tämä ei ole jäänyt huomaamatta nuorilta, jotka ovat itse tuoneet esille, että yhteiskunnasta puuttuvat jaetut, innostavat mielikuvat paremmista tulevaisuuksista (Lasten ja nuorten säätio 2025). Tästä näkökulmasta ei voi pitää yllättävänä, että luottamuksen ja optimismin mureneneminen kuvaa Suomea laajemmin läntisissä teollisuusmaissa kasvavien nuorten kokemuksesta tulevaisuudesta (IPSOS 2017).

Miksi juuri nuoret?

Tulevaisuususkon heikkeneminen on laajempi ja pitkäkestoisempi yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ilmiö, joka näyttäisi koskettavan myös aikuisväestöä (ks. esim. Kujanpää 2024; Valtioneuvosto 2025; Metelinen 2026). Kyselytutkimukset viittaavat kuitenkin siihen, että luottamus tulevaisuuteen on murentunut erityisesti nuorilla. Mahdollisia selityksiä juuri nuorten tulevaisuususkon järkkymiseen on useita.

Yksi selitys liittyy siihen, miten tämän ajan nuoret kokevat ajan kiihtymisen eri tavoin verrattuna aiempiin sukupolviin (Rosa 2013). Nuorille kiihtyvä aika on erityisen kokonaisvaltainen kokemus, sillä heidän elämänsä kulkuaan liittyvät siirtymät ovat samanaikaisesti sekä nopeita että vähemmän ennustettavia: koulutus, työ ja aikuisuuden vakiintuneet etapit eivät enää muodosta lineaarista polkua. Tämä tuottaa kokemuksen ajasta, joka kulkee ”liian nopeasti”, koska nuorten on jatkuvasti sopeuduttava, tehtävä valintoja epävarmuuden keskellä ja ylläpidettävä valmiutta muutokseen. Tämän päivän nuorille tulevaisuus ei hahmotu yhtä selkeänä kuin aiemmille sukupolville. Digitaalinen reaaliaikaisuus, kilpailulliset koulutus- ja työmarkkinat sekä globaalit kriisit vahvistavat tätä kokemusta, jolloin nuorten arjessa tulevaisuus näyttää kuormittavana ja rakenteellisesti epävarmana. Murroksessa ovat myös nuorten elämäntavat, sosiaaliset suhteet, koulutusjärjestelmä ja kiinnittyminen työelämään. Tämän päivän nuoret kohtaavat tulevaisuuteen liittyviä riskejä ja epävarmuuksia, jotka ovat vieraita heidän vanhemmilleen, opettajille ja kasvattajille (Kabol & Tapio 2018).

Toinen mahdollinen selitys liittyy siihen, miten nuoret kokevat tulevaisuuden paljon omakohtaisempana kysymyksenä kuin vanhemmat ikäpolvet. Heille esimerkiksi 2050-luku ei edusta abstraktia tulevaisuutta vaan konkreettista ajanhetkeä, jolloin he kohtaavat tässä hetkessä tehtyjen ja tekemättä jätettyjen päätösten seuraukset (Lähdemäki-Pekkinen ym. 2023). Sen sijaan varttuneemmilla ihmisillä psykologiset ja institutionaaliset tekijät vaikuttavat siihen, että pitkän aikavälin vastuunkanto on epätodennäköistä ja lyhyen aikavälin hyötyjen tavoittelu rationaalista. Tämä puolestaan voi johtaa siihen, että aikuisyhteiskunta ja sen instituutiot eivät kykene tunnistamaan ja ymmärtämään nuorten kokemusta eksistentiaalisista kriiseistä, hädästä ja toivottomuudesta. Näitä saatetaan jopa vähätellä: esimerkiksi ilmastonmuutos tai demokratian rapautuminen ovat nuorten ”tulevaisuuden elinehtoja”, joita aiempien sukupolvien ei samalla tavalla tarvitse ottaa vakavasti (Kallio & Ågren 2025).

Kolmas mahdollinen selitys liittyy siihen, miten yhteiskunnan tarjoama kuva tulevaisuudesta ei vastaa nuorten arvoja tai sitä, mitä he haluaisivat tapahtuvan. Nuoret kasvavat nopeasti muuttuvassa ja kompleksisessä maailmassa, joka on monella tapaa hyvin erilainen kuin se, missä aiemmat sukupolvet ovat kasvaneet. Tästä murroksesta huolimatta yhteiskunnan nuorille tarjoama kuva tulevaisuudesta ja ”normaalista” elämänsä kulkua on pysynyt hyvin perinteisenä. Tämä heijastuu myös nuorten tulevaisuusodotuksiin, jotka tyypillisesti heijastelevat ympäröivän yhteiskunnan ihanteita ja arvoja (Happonen & Kiilakoski 2025, 69–79; Lasten ja nuorten säätiö 2021; Heikkilä ym. 2017; Heimonen 2022). Useimmat nuoret haaveilevat edelleen pysyvän työn, omistusasunnon, ydinperheen, hyvinvointivaltion ja elinkelpoisen planeetan kaltaisista asioista. Aiemmille sukupolville ne ovat näyttäneet itsestään selviltä, mutta tämän päivän nuoret ovat alkaneet epäillä, ovatko ne enää

heille mahdollisia. Osa nuorista on puolestaan alkanut kyseenalaistaa yhteiskunnan tarjoaman tulevaisuuskuvan taustalla olevien arvojen ja ihanteiden toivottavuutta. He ovat esimerkiksi haastaneet jatkuvan talouskasvun ihannetta ja vaatineet tilalle uudenlaisia arvoja, kuten kohtuullistamista (Piispa & Kiilakoski 2021).

Kaikki kolme mahdollista selitystä kertovat omalla tavallaan samasta ilmiöstä. Yhteiskunnallisen keskustelun tarjoama kuva ja käsitys tulevaisuudesta ei vastaa sitä muuttunutta todellisuutta, jossa nuoret elävät jo tällä hetkellä, eivätkä ne siksi enää vastaa nuorten odotuksiin, toiveisiin ja pelkoihin. Kuten luvussa 2 totesimme, nuoret eivät ole välttämättä menettämässä uskoa tulevaisuuteen, vaan siihen tulevaisuuteen, jota yhteiskunta yrittää heille kaupitella. Tulevaisuudentutkimuksessa käsite käytetty tulevaisuus tarkoittaa muualta omaksuttua tulevaisuuskäsitystä, joka ei vastaa omia arvoja tai sitä, mitä toivoisi tapahtuvan (Inayatullah 2008). Kaupittelemmeko siis nuorille käytettyä tulevaisuutta, jonka viimeinen käyttöpäivä on jo vanhentunut?

Nuoret tulevaisuuskeskustelun kohteena ja toimijana

Nuorten tulevaisuususkon kannalta oleellista ei ole ainoastaan se, millaisena tulevaisuus kuvataan. Yhtä oleellinen on kysymys nuorten tulevaisuusvallasta. Millainen ääni, osallisuus ja toimijuus nuorille itselleen annetaan yhteiskunnallisissa tulevaisuuskeskusteluissa?

Julkisessa keskustelussa nuoriin ja nuoruuteen liitetään tyypillisesti ajatus heistä tulevaisuuden toivoina, jotka aikanaan ottavat vastuun yhteiskuntamme ylläpitämisestä ja uudistamisesta ja ratkovat meitä uhkaavat haasteet ja kriisit. Toisaalta nuoriin kohdistuu myös huolta ja paheksuntaa, kun heidät nähdään hoivaa ja suojelua tarvitsevinä epäkypsinä olentoina tai yhteiskuntarauhaa ja normeja rikkovina kapinallisina (esim. Threadgold 2020).

Suomessa yhteiskunnallista tulevaisuuskeskustelua on 2010-luvulta lähtien hallinnut kysymys julkisen talouden kestävydestä. Tässä keskustelussa nuoret kuvaavat tyypillisesti inhimillisenä pääomana ja tulevina veronmaksajina. Viime vuosina yhteiskunnallisessa keskustelussa on yleistynyt retoriikka, jossa julkisen talouden sopeutuksia perusteellaan tulevien sukupolvien hyvinvoinnilla. Tämä tarkoittaa leikkauksia nykyisten nuorten palveluihin ja etuuksiin.

Tämä asettaakin nykyiset nuoret asemaan, jossa heidän tehtävänsä ei ole ainoastaan rahoittaa vanhempien sukupolvien hoito, hoiva ja eläkkeet vaan uhrautua myös vielä syntymättömien sukupolvien puolesta.

Nuorten oma ääni ei useinkaan kuulu heidän tulevaisuuttaan koskevissa keskusteluissa. Kun nuoret ovat tuoneet julkiseen keskusteluun huolensa esimerkiksi ilmastosta tai nuorten mielenterveydestä, heihin on toisinaan suhtauduttu väheksyen jopa yhteiskunnan ylimpien päättäjien toimesta. Mediassa kuva nuorista rakentuu usein kärjistysten ja stereotyyppien varaan (ks. liite 1). Stereotyyppinen puhe kuvaa nuoria yhdenlaisena ja yhtenäisenä ryhmänä, jonka aikuisyhteiskunta voi määrittellä omista lähtökohdistaan käsin ja johon sillä on oikeus kohdistaa toimenpiteitä. Samalla piiloon jää, mitä nuoret itse ajattelevat, mitä he toivovat aikuisilta ja millaisesta tulevaisuudesta he haaveilevat.

5 Toimenpidesuosituksset

Luvussa neljä todettiin, että nuorten tulevaisuususkon horjumista selittää neljä toisiinsa kytkeytyvää mutta erillistä kehityskulkua. Näihin kuuluvat globaalit ilmiöt ja polykriisit, suomalaisen yhteiskunnan kehityskulut, nuorten kokemat paineet sekä se, millaisessa sävyssä tulevaisuudesta ja nuorista käydään julkista keskustelua. Tulevaisuususkoon vaikuttavat tekijät ovat luonteeltaan laaja-alaisia ja pitkäkestoisia. Tämä lähtökohta on ohjannut suositusten valmistelua siten, että suosituksia kohdistetaan useille eri politiikkasektoreille ja toimialoille.

Toimenpidesuosituksset on jaoteltu kahdeksan eri suosituskokonaisuuden alle. Suosituksissa yhdistyvät koko yhteiskuntaa koskevat linjaukset ja konkreettiset, yksityiskohtaiset toimenpiteet. Ne ulottuvat palvelujärjestelmien kehittämisestä puhetapojen tarkasteluun. Toimenpiteissä huomioidaan nuoruus omaleimaisena elämänvaiheena, ja niiden tavoitteena on vastata tunnistettuihin haasteisiin tavalla, joka vahvistaa nuorten kokemusta omasta toimijuudestaan eikä asemoi heitä ainoastaan toimenpiteiden kohteiksi.

Suosituksissa tunnistetaan myös, että nuorten tulevaisuususkoon vaikuttavat sekä kansalliset päätökset että laajat globaalit kehityskulut. Yksittäiset toimenpiteet ovat tärkeitä, mutta niiden taustalla tulee olla myös kokonaisvaltainen näkemys nuorten hyvän elämän ja tulevaisuususkon vahvistamisen edellytyksistä.

Suosituksset on kohdennettu valtionhallinnolle, hyvinvointialueille, kunnille, järjestöille sekä laajemmin kansalaisyhteiskunnalle. Tämä heijastaa näkemystä siitä, että nuorten tulevaisuususkon horjumisen on laaja-alainen ja pitkäkestoinen ilmiö, johon puuttuminen edellyttää samanaikaisia ja toisiaan tukevia toimenpiteitä useilta eri toimijoilta.

5.1 Rakennetaan turvallista, arvostavaa ja ratkaisukeskeistä yhteiskunnallista keskustelukulttuuria

1. Kannetaan yhteiskunnallinen vastuu rehellisestä, toivoa ja toimijuutta vahvistavasta tulevaisuuspuheesta – erityisesti poliittisessa päätöksenteossa

Tulevaisuudesta puhumisen tapa vaikuttaa siihen, millaisena lapset ja nuoret näkevät omat mahdollisuutensa ja tulevaisuuden suunnan. Tällä hetkellä yhteiskunnallista keskustelua leimaa lyhytjänteisyys ja reaktiivisuus ja puheessa tulevaisuus näyttyy useimmiten synkkänä ja vaihtoehdottomana. Yhteiskunnan päättäjillä on erityinen vastuu tulevaisuuspuheesta ja sen laadusta. Heidän sanansa määrittävät julkista keskustelua ja vaikuttavat nuorten kokemukseen siitä, että heidät ja heidän tulevaisuutensa otetaan vakavasti. Yhteiskunnassa tarvitaan nuorten näkökulmat huomioivaa realistista ja ratkaisukeskeistä tulevaisuuskeskustelua, joka tunnistaa haasteet mutta näyttää, että niitä voidaan ratkaista yhdessä. Tällainen puhe vahvistaa nuorten toimijuutta, vähentää epävarmuutta ja rakentaa luottamusta siihen, että tulevaisuus on muokattavissa.

2. Käynnistetään dialogeja teemoista, jotka vaikuttavat nuorten kokemukseen osallisuudesta ja arvostuksesta

Nuorten luottamukseen yhteiskuntaa ja tulevaisuutta kohtaan vaikuttaa olennaisesti se, miten nuoria kohdellaan julkisessa keskustelussa. Tarvitaan fasilitoituja dialogeja, joissa nuoret, päättäjät, vanhemmat ja eri alojen ammattilaiset tuodaan yhteen tarkastelemaan eri teemoja, kuten rasismi ja syrjintä, nuorten ehdokkaiden ja ilmastoaktivistien kohtelu sekä sosiaalisen median keskustelukulttuuri, mukaan lukien nuoriin kohdistuva vihamielinen puhe. Eri tasoilla toteutettavat keskustelut edistävät yhteistä ymmärrystä, vähentävät ennakkoluuloja ja vihapuhetta sekä vahvistavat kunnioittavaa vuorovaikutusta. Laajapohjainen dialogi on keskeinen keino lisätä nuorten kokemusta arvostuksesta ja osallisuudesta.

3. Vahvistetaan rasisminvastaista työtä ja aikuisten vastuuta yhteiskunnallisesta keskustelukulttuurista

Rasismi, vihapuhe ja ne salliva yhteiskunnallinen ilmapiiri heikentävät nuorten yhdenvertaisuutta ja osallisuuden kokemusta. Rasisminvastainen työ kouluissa, nuorisotyössä, työpaikoilla ja mediassa on välttämätöntä, jotta jokainen nuori voi kokea olevansa arvostettu ja turvassa. Jokaisella aikuisella on vastuu omasta puheestaan ja toiminnastaan sekä velvollisuus puuttua rasistiseen kohteluun ja

epäasialliseen käytökseen silloin, kun sitä ilmenee. Päätöksentekijöillä on keskeinen rooli arvostavan ja tulevaisuususkoa vahvistavan keskustelukulttuurin rakentamisessa ja disinformaation torjumisessa.

4. Vahvistetaan nuorten parissa toimivien tulevaisuuskasvatusosaamista ja järjestetään vuosittain tulevaisuusteemapäivä tai -viikko

Nuoret tarvitsevat tilaa ja tukea pohtiakseen tulevaisuuden mahdollisuuksia ja haasteita, ja aikuisyhteiskunta tietoa siitä, mitä nuoret tulevaisuudesta ajattelevat ja millaista tulevaisuutta he toivovat. Vahvistetaan opettajien, nuorisotyöntekijöiden ja muiden nuorten parissa toimivien tulevaisuuskasvatusosaamista esimerkiksi täydennyskoulutusten avulla ja kytetään tulevaisuuskasvatus osaksi opetusta. Säännöllinen tulevaisuusteemapäivä tai -viikko tarjoaa rakenteen, jossa nuoret ja aikuiset voivat keskustella, saada tietoa ja osallistua tulevaisuuden kuvitteluun ja rakentamiseen.

5.2 Kehitetään päätöksentekoa edistämään pitkäjänteisesti nuorten hyvinvointia ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta

5. Käynnistetään laaja keskustelu sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta ja aloitetaan uuden yhteiskuntasopimuksen valmistelu

Talouden, työelämän, väestörakenteen ja demokraattisten järjestelmien murrokset sekä ilmaston kuumeneminen horjuttavat nuorten luottamusta sukupolvien väliseen yhteiskuntasopimukseen. Suomessa on käynnistettävä laaja keskustelu siitä, miten vastuut, valta, oikeudet ja kustannukset jaetaan yhteiskunnassa eri sukupolvien näkökulmasta oikeudenmukaisella tavalla. Samalla tulee päivittää yhteiskunnan nuorille tarjoama lupaus tulevaisuudesta, jotta se vastaa uskottavasti nuorten toiveisiin ja tarpeisiin.

6. Turvataan tulevien sukupolvien oikeudet ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus kirjaamalla ne lakiin

Nuorten ikäryhmien tulevaisuususkon vahvistaminen edellyttää, että tulevien sukupolvien oikeuksien ja sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden toteuttaminen eivät jää yleviksi periaatteiksi. Ne on turvattava luomalla institutionaalinen ja oikeudellinen perusta kirjaamalla ne sitoviksi velvoitteiksi lakiin ja päätösten

vaikutustenarviointiin esimerkiksi Walesin, Alankomaiden ja Irlannin tapaan. Velvoittava lainsäädäntö vahvistaa nykyisten ja tulevien nuorten luottamusta siihen, että heidän oikeuksiensa ja sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen ei riipu kulloinkin vallassa olevien sukupolvien hyväntahtoisuudesta. Tämä on erityisen tärkeää, koska Suomessa väestörakenne ja äänestysaktiivisuus painottavat keski-ikäisten ja iäkkäämpien tarpeita.

7. Rakennetaan nuorille parempaa tulevaisuutta vahvistamalla ennakoivaa ja pitkäjänteistä päätöksentekoa

Ennakoinnin ja tulevaisuustiedon hyödyntämistä tulee kytkeä ohjaus- ja päätöksentekoprosesseihin yhä vahvemmin ja systemaattisemmin. Ennakoinnin menetelmiä tulisi käyttää lainsäädäntötarpeiden ennakointiin sekä lainsäädännön pitkäkestojen ja vasta pitkän aikavälin kuluttua näkyvien tulevien vaikutusten arviointiin. Nuorten tulevaisuususkon horjuttavien ja vahvistavien tekijöiden käsittely edellyttää ennakoivaa ja pitkäjänteistä, hallitus- ja vaalikaudet ylittävää päätöksentekoa.

8. Laaditaan poikkihallinnollisesta nuorisopolitiikasta parlamentaarinen visio, joka ohjaa nuorten hyvinvointityön johtamista yli hallituskausien

Nuorisopolitiikalla tarkoitetaan kaikkea nuoriin kohdistuvaa päätöksentekoa. Nuorten hyvinvointi on pitkäjänteinen tavoite, joka ei saa riippua hallituskausien vaihtelusta. Parlamentaarinen visio luo yhteiset suuntaviivat ja varmistaa eri hallinnonalat ylittävän yhteistyön. Yhteinen sitoumus vähentää poukkoilevaa politiikkaa ja vahvistaa nuorten luottamusta siihen, että heidän tulevaisuutensa on yhteiskunnallinen prioriteetti.

9. Luodaan malli nuorivaikutusten ja tulevaisuusvaikutusten arviointiin päätöksenteossa

Päätöksenteossa on varmistettava, että nuorten näkökulmat ja pitkän aikavälin vaikutukset erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevien nuorten hyvinvointiin otetaan systemaattisesti huomioon. Nuorivaikutusten arviointi auttaa tunnistamaan riskit ja mahdollisuudet ennen päätösten tekemistä sekä päätösten yhteisvaikutukset. Arviointimalliin tulee sisällyttää ilmasto- ja ympäristövaikutusten arviointi, sillä nämä tekijät ovat keskeisiä nuorten tulevaisuuden kannalta. Nuorivaikutusten arvioinnissa tulee huomioida kaikki alle 29-vuotiaat ja päätösten erilaiset vaikutukset eri ikäryhmiin. Mallia valmistellessa huomioidaan eri EU-maiden toimivat käytänteet.

5.3 Vahvistetaan nuorten osallisuutta ja tulevaisuususkoa ilmasto- ja ympäristötoimissa

10. Toteutetaan ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa, joka vahvistaa nuorten tulevaisuususkoa

Nuoret kokevat ilmastonmuutoksen ja ympäristökriisin suurina uhkina tulevaisuudelleen. Ilmasto- ja ympäristöpolitiikka, joka on johdonmukaista, kunnianhimoista ja ratkaisukeskeistä, luo toivoa ja luottamusta siihen, että ongelmiin puututaan. Tämä vähentää ilmastoahdistusta ja vahvistaa nuorten kokemusta siitä, että yhteiskunta toimii pitkäjänteisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi.

11. Lisätään keinoja, joilla nuoret voivat vaikuttaa vahvemmin ilmasto- ja ilmastopolitiikkaan

Nuoret haluavat olla aktiivisia toimijoita ilmasto ja ympäristökysymyksissä, mutta heidän osallistumisensa jää usein kuulemisen tai konsultoinnin tasolle. Lisäämällä vaikuttamisen kanavia ja vahvistamalla nuorten roolia ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa luodaan osallisuuden kokemuksia ja vahvistetaan luottamusta demokratiaan. Tämä vähentää turhautumista ja lisää aktiivista kansalaisuutta.

12. Lisätään nuorten parissa toimivien aikuisten osaamista ilmasto- ja ympäristöahdistuksen vähentämisessä sekä toivon vahvistamisessa. Kirkastetaan nuorisotyön roolia nuorten omaehtoisen ympäristötoiminnan tukemisessa ja alullepanijana.

Ilmastoahdistus on yhä yleisempää nuorten keskuudessa. Aikuisten, kuten opettajien ja nuorisotyöntekijöiden, osaaminen ilmastoahdistuksen tunnistamisessa ja käsittelyssä on ratkaisevaa. Nuorisotyö voi toimia merkittävänä tukena nuorten ympäristötoiminnalle tarjoamalla tiloja, resursseja ja ohjausta. Kun nuoret saavat tukea omille aloitteilleen, heidän osallisuutensa ja vaikuttamisen kokemuksensa vahvistuvat.

5.4 Laajennetaan nuorten osallistumisen mahdollisuuksia ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä

13. Lasketaan äänestysikäraja 16 ikävuoteen

Nuoret kokevat, ettei heidän ääntään huomioida päätöksenteossa, vaikka monet poliittiset päätökset vaikuttavat heidän tulevaisuuteensa. Äänestysiän laskeminen 16 vuoteen olisi konkreettinen osoitus siitä, että yhteiskunta pitää nuoria tärkeinä toimijoina ja haluaa vahvistaa heidän vaikutusmahdollisuuksiaan. Ikarajan laskeminen laajentaa nuorten demokraattista osallistumista, lisää poliittista aktiivisuutta jo varhaisessa vaiheessa ja tukee pitkäjänteistä kansalaisuutta. Se myös vahvistaa sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta antamalla nuorille mahdollisuuden vaikuttaa päätöksiin, joiden vaikutukset ulottuvat pitkälle tulevaisuuteen.

14. Varmistetaan, että nuorilla on taidot aktiiviseen kansalaisuuteen ja että yhteiskunta ymmärtää ja tunnistaa nuorten monimuotoiset tavat vaikuttaa.

Nuorten osallisuus ja vaikuttamisen kokemus ovat keskeisiä tulevaisuususkon vahvistamisessa. Vahvistetaan opettajien ja nuorisotyöntekijöiden demokraatioasiamista, jotta nuoria voidaan tukea osallistumaan ja vaikuttamaan ja nuorten luottamus demokratiaan ja yhteiskuntaan kasvaa. Hyväksytään ja tuetaan nuorten omaehtoista kansalaisvaikuttamista, kuten ilmastoliikehdintää sekä osallistumista kansalaisyhteiskunnan toimintaan.

15. Vahvistetaan paikallisyhteisöjen merkitystä tukemalla nuorten omaehtoista toimintaa tilojen ja toiminta-avustusten avulla. Mahdollistetaan oppilaitosten tilojen iltakäyttö myös omaehtoisen toiminnan ryhmille.

Nuorten omaehtoinen toiminta lisää osallisuutta, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja demokratiaa. Kuntien tarjoamat ei-kaupalliset tilat ja toiminta-avustukset mahdollistavat harrastukset, tapahtumat ja ryhmätoiminnan, jotka ehkäisevät yksinäisyyttä ja luovat merkityksellisiä sosiaalisia suhteita. Tämä tukee nuorten hyvinvointia ja kiinnittymistä paikallisyhteisöön.

16. Tuetaan nuorten vertaissuhteiden rakentumista ja vähennetään yksinäisyyttä

Vertaissuhteita syntyy koulun lisäksi myös harrastustoiminnassa. Siksi on tärkeää varmistaa, että harrastustoiminta on jatkossakin monipuolista ja saavutettavaa, ja että sen toteuttamiseen on riittävä rahoitus. Nuorten ryhmien parissa

työskenteleville aikuisille tulee tarjota osaamista ryhmätoiminnan kehittämiseen ja myönteisen ryhmädynamiikan ylläpitämiseen. Näin voidaan edistää sitä, että nuoret tulevat kuulluiksi ja kohdatuksi myönteisellä tavalla yhteisöissä, joissa he viettävät aikaansa.

5.5 Rakennetaan nuorille turvallinen arkiympäristö

17. Lisätään turvallisuutta nuorten arkiympäristöissä

Osa nuorista kohtaa väkivaltaa tai sen uhkaa esimerkiksi julkisissa tiloissa, lähisuhteissaan ja erilaisissa yhteisöissä tai internetin välityksellä. Väkivallan, kiusaamisen, syrjinnän ja häirinnän vastaista työtä tehdään pitkäjänteisesti nuorten arkiympäristöissä. Nopeutetaan väkivallan uhrien avunsaantia ja oikeudenkäyntejä. Lisätään nuorten tietoisuutta siitä, mistä saa apua kohdatessaan väkivaltaa, kiusaamista, syrjintää tai häirintää.

18. Vahvistetaan EU- ja kansallisen tason sääntelyä, joka velvoittaa sosiaalisen median alustat ehkäisemään haitallisen sisällön ja disinformaation leviämistä sekä lisäämään palveluidensa algoritmien läpinäkyvyyttä.

Sosiaalisen median alustojen vastuullinen velvoitteiden hoitaminen on edellytys turvalliselle digitaaliselle ympäristölle. Yritysten (kuten Meta ja ByteDance) tulee kantaa vastuu sisällön moderoinnista, jotta nuoret eivät altistu vihapuheelle, mis- ja disinformaatiolle sekä muulle haitalliselle materiaalille ja häirinnälle. Tarvitaan selkeämpää EU-tason sääntelyä ja sen johdonmukaista kansallista toimeenpanoa, jolla alustat velvoitetaan tehokkaaseen sisällön valvontaan ja haitallisen sisällön poistamiseen. Alustojen vastuuta turvallisen sosiaalisen median tarjoamiseen tulee terävöittää erityisesti silloin, kun palvelua käyttävät alaikäiset nuoret. Lisäksi velvoitetaan alustat tekemään läpinäkyviksi algoritmien toimintaperiaatteet, jotka ohjaavat nuorten näkemää sisältöä.

19. Kannustetaan journalistisiin periaatteisiin sitoutuneita mediatoimijoita ja viranomaisia tuottamaan nuorten suosimiin somekanaviin saavutettavaa, luotettavaa ja nuorille suunniteltua sisältöä

Nuoret hakevat tietoa ensisijaisesti sosiaalisen median alustoilta, joten luotettavan sisällön on oltava läsnä niissä kanavissa, joita nuoret käyttävät päivittäin. On tärkeää, että Yleisradio jatkaa nuorille suunnatun, riippumattoman tiedon tuottamista somealustoille ja että viranomaiset (kuten valtio, kunnat, hyvinvointialueet, poliisi ja nuorisotoimi) viestivät aktiivisesti ja nuorille ymmärrettävällä tavalla. Myös

kaupallisten mediatoimijoiden tuottama nuorille suunnattu vastuullisesti tuotettu sisältö on keskeinen osa laadukasta ja demokraattista tiedonvälitystä. Lisäksi nuorten kriittistä medialukutaitoa tulee vahvistaa, jotta he pystyvät erottamaan luotettavan tiedon disinformaatiosta.

20. Aikuinen: älä kiusaa nuorta sosiaalisessa mediassa

Nuorilla on oikeus osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tuoda esiin näemyksiään, ajatuksiaan ja identiteettiään ilman pelkoa kiusaamisesta, vähättelystä tai häirinnästä. Sosiaalinen media on keskeinen yhteiskunnallisen keskustelun areena. Aikuisilla on erityinen vastuu huolehtia keskustelukulttuurista, sillä heidän käyttäytymisensä luo mallin muille ja määrittää, kokevatko nuoret olevansa tervetulleita julkiseen keskusteluun. Nuoriin kohdistuva negatiivinen ja pilkkaava puhe erityisesti päättäjien, vaikuttajien tai julkisessa asemassa olevien taholta heikentää nuorten kasvurauhaa ja turvallista osallistumista.

5.6 Taataan nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutukseen ja rakennetaan paineettomampaa nuoruutta

21. Vahvistetaan nuorten hyvinvointia ja osallisuutta kouluissa ja oppilaitoksissa lisäämällä opiskeluhoillon resursseja ja palveluiden saatavuutta

Riittävät opiskeluhoillon resurssit varmistavat, että nuoret saavat apua ajoissa ja lähellä arkiympäristöään. Kun palvelut ovat helposti saavutettavissa, ongelmat voidaan tunnistaa ja ratkaista varhaisessa vaiheessa, mikä vahvistaa nuorten luottamusta koulu yhteisöön ja lisää hyvinvointia.

22. Lisätään lähiopetuspäiviä ammatillisessa koulutuksessa

Ammatillisissa oppilaitoksissa olevilla opiskelijoilla on oikeus riittäviin ammatillisiin valmiuksiin ja yleissivistäviin opintoihin. Etäopetus ja työelämässä oppimisen lisääntyminen ovat heikentäneet yhteisöllisyyttä ja painottaneet osaamista ammatillisiin valmiuksiin. Lähiopetuspäivät vahvistavat nuorten sosiaalisia suhteita, auttavat heitä kiinnittymään opintoihin ja helpottavat tuen saamista silloin, kun sitä tarvitaan. Työelämässä oppimisen ja lähiopetuksen parempi tasapaino tukee opiskelijoiden monipuolisia valmiuksia sekä jatko-opintomahdollisuuksia.

23. Selvitetään mahdollisuuksia uudistaa korkeakoulutuksen opiskelijavalintaa ja sisäänottoa siten, että pääainevalinta tehdään myöhemmässä vaiheessa

Nykyinen järjestelmä luo suuria paineita hakuvaiheessa, kun nuoren on tehtävä merkittäviä sitovia uravalintoja varhaisessa vaiheessa. Mahdollisuus valita pääaine myöhemmin antaa nuorille aikaa tutustua eri vaihtoehtoihin. Tämä lisää joustavuutta ja vahvistaa nuorten hyvinvointia sekä tukee korkeakoulutuksen saavutettavuutta.

24. Parannetaan korkeakoulutuksen saavutettavuutta ja selvitetään positiivisen erityiskohtelun keinoja korkeakoulutuksen yhdenvertaisuuden lisäämiseksi

Koulutuksen saavutettavuudessa on edelleen eroja sosioekonomisen taustan, alueen ja kieliryhmien välillä. Huomioidaan sosiaalisten erojen merkitys niin koulutukseen kiinnittymisessä kuin koulutukseen hakeutumisessa. Positiivinen erityiskohtelu ja kohdennetut tukitoimet opintojen aikana varmistavat, että kaikilla nuorilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet korkeakoulututkintoon.

25. Lisätään tukea koulutukseen ja työelämään liittyviin siirtymävaiheisiin

Siirtymät koulutusasteiden välillä ja koulutuksesta työelämään ovat kriittisiä vaiheita, joissa nuoret tarvitsevat lisää tukea ja tietoa eri vaihtoehdoista. Selkeät tukirakenteet vähentävät keskeyttämisriskiä ja vahvistavat nuoren luottamusta omaan polkuunsa. Vähennetään nuorten kokemia paineita mahdollistamalla opintosuunnan vaihtaminen niin, että siitä ei seuraa taloudellisia sanktioita.

26. Otetaan koulunuorisotyö osaksi yhteisöllistä opiskeluhuoltoa

Koulunuorisotyö tuo kouluun kohtaamisosaamista ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Nuorisotyöntekijät voivat toimia sillanrakentajina nuorten ja koulun välillä, mikä lisää nuorten osallisuutta ja vähentää yksinäisyyden kokemuksia

5.7 Vahvistetaan nuorten taloudellista turvaa ja helpotetaan siirtymiä työelämään

27. Turvataan nuorten toimeentulo, vahvistetaan nuoruusajan sosiaaliturvaa ja uudelleenarvioidaan opintotuen lainapainotteisuus

Nuoruus on kriittinen vaihe, jossa taloudellinen turva mahdollistaa yhteiskuntaan kiinnittymisen, kouluttautumisen, työnhaun ja mielenterveyden ylläpitämisen. Nykyinen työllisyystilanne on epävarma, ja nuoret valmistuvat suurten lainamäärien kanssa, mikä lisää taloudellista stressiä ja heikentää tulevaisuudenuskoa. Myös asunon tuen heikennykset opiskelujen aikana tuottavat taloudellista epävarmuutta.

28. Puolitetaan lapsiperheköyhyys viidessä vuodessa

Tutkimukset osoittavat, että köyhyys ja eriarvoisuus heikentävät lasten hyvinvointia ja tulevaisuudenuskoa. Lapsuudessa koettu köyhyys vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Köyhyyden vähentäminen parantaa yhteiskunnallista tasa-arvoa, lisää osallisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä.

29. Palautetaan työttömyysturvan suojaosa

Työttömyysturvan suojaosa poistettiin huhtikuussa 2024. Suojaosa takasi sen, että työtön sai ansaita 300 euroa ilman, että työttömyysetuus pieneni. Suojaosa kannusti työn vastaanottamiseen, tuki osatyökykyisiä ja helpotti nuorten ensimmäisten työpaikkojen saamista. Osa-aikatyö sopii erilaisissa elämäntilanteissa oleville nuorille, ja työn vastaanottamisen tulee olla kannattavaa. Suojaosan palauttaminen edistää erilaisissa elämäntilanteissa olevien nuorten työllistymistä sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja kuntoutumista.

30. Helpotetaan nuorten pääsyä työelämään ja luodaan kannusteita kunnille, yrityksille ja järjestöille nuorten työllistämiseksi

Nuoret ovat usein heikoimmassa asemassa työmarkkinoille pyrkiessään, eivätkä työllistymisen mahdollisuudet jakaudu tasapuolisesti nuorten kesken. Esimerkiksi ulkomaalaistaustaiset nuoret kokevat muita useammin syrjintää työnhaussa. Anonymin rekrytoinnin lisääminen on tärkeää, sillä se vahvistaa nuorten mahdollisuuksia reiluun työnhakuun. Työllistämiskannusteet kunnille, yrityksille ja järjestöille helpottavat nuorten pääsyä ensimmäisiin työpaikkoihinsa, kartuttavat työkokemusta ja ehkäisevät työttömyyden pitkittymistä.

31. Vahvistetaan nuorten omaehtoista toimijuutta työttömyysaikana sallimalla nuorille yleishyödyllinen vapaaehtoistyö ilman työttömyysetuuden sanktioita

Vapaaehtoistyö tarjoaa nuorille merkityksellistä tekemistä, sosiaalisia kontakteja ja mahdollisuuden kehittää taitoja työttömyysaikana. Se vahvistaa osallisuutta ja hyvinvointia, mikä tukee myös työllistymistä pitkällä aikavälillä. Nuorten tekemä vapaaehtoistyö hyödyttää koko yhteiskuntaa. Nykyiset käytännöt, joissa vapaaehtoistyö voi johtaa etuuden menettämiseen, passivoivat nuoria ja estävät heitä osallistumasta yhteiskunnallisesti hyödylliseen toimintaan.

5.8 Lisätään nuorten mielenterveyspalveluiden resursseja ja poistetaan hoitoon pääsyn esteitä

32. Turvataan nuorten mielenterveyspalveluiden riittävä resursointi ja oikea-aikainen saatavuus

Riittävät resurssit ja avun nopea saatavuus ehkäisevät ongelmien pitkittymistä ja vähentävät tarvetta erityistason palveluille. Riittävä resursointi tulee turvata niin ennaltaehkäisevissä, mielenterveyttä edistävissä kuin hoito- ja terapiapalveluissa asuinpaikasta riippumatta. Palveluissa on oltava myös resursseja ja osaamista vastata nuorten moninaisiin tarpeisiin. Lisätään ammattilaisten osaamista esimerkiksi vähemmistöihin kuuluvien nuorten tukemisessa koulutusten avulla.

33. Selkeytetään ja sujuvoitetaan palvelupolkuja erityisesti silloin, kun nuorella on useita psykososiaalisia ongelmia

Monimutkaiset ja pirstaleiset palvelupolut aiheuttavat katkoksia hoitoon, hoidon keskeytymistä sekä tiedonkulun haasteita. Kun palveluihin ohjautuminen on selkeää ja eri tahojen vastuut määritelty esimerkiksi koordinoivan työntekijän avulla, nuori saa oikea-aikaista ja tarpeenmukaista tukea. Tämä vähentää riskiä, että ongelmat pahenevat ja nuori menettää luottamuksen järjestelmään. Erityistä huomiota on kiinnitettävä hoidon sujuvuuteen tapauksessa, jossa nuorella on samanaikaisesti sekä päihteisiin että mielenterveyteen liittyviä haasteita. Palvelujen tunnettavuutta lisätään tiedottamalla niistä palvelukäyntien yhteydessä sekä nuorten käyttämissä kanavissa.

34. Varmistetaan riittävä rahoitus kolmannen sektorin toimijoille, jotka tarjoavat kriisi- ja matalan kynnyksen tukea nuorille myös virka-ajan ulkopuolella

Matalan kynnyksen nuorten mielenterveyttä tukevia palveluita, kuten chat- tai walk-in-palveluita, tuottavat usein järjestöt. Ne paikkaavat toiminnallaan julkisen sektorin palveluita kustannustehokkaalla tavalla. Riittävä rahoitus turvaa palveluiden jatkuvuuden. Joustavat ja monikanavaiset yhteydenottomahdollisuudet madaltavat avun hakemisen kynnystä ja ehkäisevät kriisien syvenemistä.

35. Arvioidaan terapiatakuun toimivuutta nuorten nopean mielenterveysavun tarpeessa, kehitetään malleja riittävän pitkäkestoisen tuen varmistamiseksi ja laajennetaan terapiatakuu koskemaan kaikkia alle 29-vuotiaita

Terapiatakuu on merkittävä askel mielenterveyspalveluiden parantamisessa, mutta sen toimivuutta on seurattava ja kehitettävä. Nuorten ongelmat voivat olla pitkäkestoisia, joten pelkkä lyhytkestoinen apu ei riitä. Terapiatakuun laajentaminen alle 29-vuotiaisiin huomioisi opiskelijat ja nuoret aikuiset.

36. Tunnistetaan yksinäisyys nuorten käyttämissä palveluissa nykyistä paremmin

Yksinäisyys on vakava ongelma, joka tulee nähdä koko yhteiskunnan asiana. Yksinäisyyttä tulee vähentää strategiatasolla kuntien, hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin palveluita kehittämällä, mm. opiskeluhoitosuunnitelmien ja hyvinvointisuunnitelmien kautta. Palveluiden kehittämisen lisäksi yksinäisyys tulee huomioida nuorten käyttämissä palveluissa. Palveluiden kehittämisessä tulee lisätä nuoria kohtaavien ammattilaisten yksinäisyyteen liittyvää osaamista.

Lähteet

- Ahvenharju, S. & Poursu-Mikkola, L. 2022. *Tulevaisuustietoisuus ja tulevaisuuslu-
kutaito – kuinka kohtaamme, kuvittelemme ja käytämme tulevaisuutta?* Teok-
sessa Aalto, H.-K., Heikkilä, K., Keski-Pukkila, P., Mäki, M. & Pöllänen, M. (toim.)
Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutki-
muksen Verkostoakatemian julkaisuja 1/2022. Turku: Turun yliopisto, Tulevaisuu-
den tutkimuskeskus, 389–399. Osoitteessa: [https://tulevaisuus.fi/wp-content/
uploads/2025/07/tva-1-2022-ahvenharju-poursu-mikkola.pdf](https://tulevaisuus.fi/wp-content/uploads/2025/07/tva-1-2022-ahvenharju-poursu-mikkola.pdf). (Viitattu: 13.2.2026).
- Anttila, A. 2010. *Ohipuhuminen sukupolvien välisenä kysymyksenä*. Teoksessa Ant-
tila, A., Kuussaari, K. & Puhakka, T. (toim.) *Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot
-vuosikirja*. Teema 10/2010. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos, Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, 6–15. Osoitteessa:
<https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/elinolot-2010.pdf>. (Vii-
tattu: 13.2.2026).
- Anttonen, A., Häikiö, L. & Stefansson, K. 2012. *The future of the welfare state: Rethin-
king universalism*. Teoksessa Anttonen, A., Häikiö, L. & Stefansson, K. (toim.) *Wel-
fare State, Universalism and Diversity*. Cheltenham: Edward Elgar, 187–196.
<https://doi.org/10.4337/9781849805940.00015>
- Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. 2001. *Individualization: Institutionalized Indivi-
dualism and its Social and Political Consequences*. London: Sage. [https://doi.
org/10.4135/9781446218693](https://doi.org/10.4135/9781446218693)
- Berg, P., Laiti, M. A., Marttila, K. M. B., Ossa, A. & Venäläinen, S. 2026. *Sateenkaari-
nuorten kokemukset kohtaamisista mielenterveyden ja terveydenhuollon ammat-
tilaisten kanssa cisheteronormatiivisuuden näkökulmasta*. *Psykologia* 61(1),
48–66. Osoitteessa: <https://journal.fi/psy/article/view/148584/121210>. (Viitattu:
11.2.2026).
- Berlant, L. 2011. *Cruel Optimism*. Durham: Duke University Press.
- Bessant, J. 2008. *Hard wired for risk: neurological science, 'the adolescent brain'
and developmental theory*. *Journal of Youth Studies* 11 (3), 347–360. [https://doi.
org/10.1080/13676260801948387](https://doi.org/10.1080/13676260801948387)
- Bessant, J. & Watts, R. 2012. *The mismeasurement of youth: why adolescent brain
science is bad science*. *Contemporary Social Science* 7 (2), 181–196. [https://doi.org
/10.1080/21582041.2012.691541](https://doi.org/10.1080/21582041.2012.691541)

- Bessant, J. & Watts, R. 2025. *Young and invisible in a time of polycrisis: reframing the problem and finding solutions*. *Journal of Youth Studies*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/13676261.2025.2468478>
- Bessant, J., Farthing, R. & Watts, R. 2017. *The Precarious Generation: A Political Economy of Young People*. London: Routledge.
- Bowers, R. M. & Bowers, E. P. 2023. *A literature review on the role of hope in promoting positive youth development across Non-WEIRD contexts*. *Children (Basel)* 10(2), 346. <https://doi.org/10.3390/children10020346>
- Brunila, K. & Lundahl, L. 2020. *Introduction*. Teoksessa Brunila, K. & Lundahl, L. (toim.) *Youth on the Move: Tendencies and Tensions in Youth Policies and Practices*. Helsinki: Helsinki University Press, 1–14. Osoitteessa: <https://hup.fi/books/e/10.33134/HUP-3>. (Viitattu: 13.2.2026).
- Brunila, K. & Ylöstalo, H. 2020. *The Nordic therapeutic welfare state and its resilient citizens*. Teoksessa Nehring, D., Madsen, O., Cabanas, E., Mills, C. & Kerrigan, D. (toim.) *The Routledge International Handbook of Global Therapeutic Cultures*. London: Routledge, 334–345.
- Brunila, K., Mertanen, K. & Batista-Costa, S. 2020. *Economic worries—therapeutic solutions? Entrepreneurial and therapeutic governing of transitions of young people*. Teoksessa Brunila, K. & Lundahl, L. (toim.) *Youth on the Move: Tendencies and Tensions in Youth Policies and Practices*. Helsinki: Helsinki University Press, 149–165. Osoitteessa: <https://hup.fi/chapters/e/10.33134/HUP-3-8>. (Viitattu: 13.2.2026).
- Burger, K., Becker, M. & Schoon, I. 2024. *Mental health and educational attainment: How developmental stage matters*. *Developmental Psychology* 60(1), 108–123. <https://doi.org/10.1037/dev0001634>
- Burn-Murdoch, J. 2024. *Is the west talking itself into decline? The data suggests that we have shifted away from a culture of progress towards one of worry*. *Financial Times* 5.1.2024. Osoitteessa: <https://www.ft.com/content/e577411e-3bf2-4fb4-872a-8b7d5e9139d3>. (Viitattu: 13.2.2026).
- Cahill, H. & Leccardi, C. 2020. *Reframing resilience*. Teoksessa Wyn, J., Cahill, H., Woodman, D., Cuervo, H., Leccardi, C. & Chesters, J. (toim.) *Youth and the New Adulthood: Generations of Change*. Singapore: Springer, 67–81. https://doi.org/10.1007/978-981-15-3365-5_5
- Chesters, J., Smith, J., Cuervo, H., Laughland-Booÿ, J., Wyn, J., Skrbiš, Z. & Woodman, D. 2019. *Young adulthood in uncertain times: The association between sense of personal control and employment, education, personal relationships and health*. *Journal of Sociology* 55(2), 389–408. <https://doi.org/10.1177/1440783318800767>
- Cuervo, H. & Wyn, J. 2016. *An unspoken crisis: the “scarring effects” of the complex nexus between education and work on two generations of young Australians*. *International Journal of Lifelong Education* 35(2), 122–135. <https://doi.org/10.1080/02601370.2016.1164467>

- Danneel, S., Nelemans, S., Spithoven, A., Bastin, M., Bijttebier, P., Colpin, H., Van Den Noortgate, W., Van Leeuwen, K., Verschueren, K. & Goossens, L. 2019. *Internalizing Problems in Adolescence: Linking Loneliness, Social Anxiety Symptoms, and Depressive Symptoms Over Time*. *Journal of Abnormal Child Psychology* 47, 1691–1705. <https://doi.org/10.1007/s10802-019-00539-0>
- Demange, P. A., Boomsma, D. I., van Bergen, E. & Nivard, M. 2024. *Educational attainment and psychiatric diagnoses: a national registry data and two-sample Mendelian randomization study*. *Nature Mental Health* 2, 668–679. <https://doi.org/10.1038/s44220-024-00245-x>
- Diffey, J., Wright, S., Uchendu, J. O., Masithi, S., Olude, A., Juma, D. O., Anya, L. H., Salami, T., Mogathala, P. R., Agarwal, H., Roh, H., Aboy, K. V., Cote, J., Saini, A., Mitchell, K., Kleczka, J., Lobner, N. G., Ialamov, L., Borbely, M., Hostetler, T., Wood, A., Rodriguez-Uruchurtu, A. M. & Lawrance, E. 2022. *“Not about us without us” – the feelings and hopes of climate-concerned young people around the world*. *International Review of Psychiatry* 34(5), 499–509. <https://doi.org/10.1080/09540261.2022.2126297>
- Dufva, M. 2015. *Knowledge Creation in Foresight: A Practice- and Systems-Oriented View*. Aalto University publication series, Doctoral Dissertations 222/2015, VTT Science 121. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Aalto-yliopisto. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-6608-0> . (Viitattu: 13.2.2026).
- Dufva, M., Ikäheimo, H.-P., Lähdemäki-Pekkinen, J. & Parkkonen, P. 2020. *Usko tulevaisuuteen – Utopiat yhteiskunnallisten tulevaisuuksien avartajina*. Sitran muistio. Helsinki: Sitra. Osoitteessa: <https://www.sitra.fi/julkaisut/usko-tulevaisuuteen/>. (Viitattu: 13.2.2026).
- Durall Gazulla, E., Hirvonen, N., Sharma, S., Hartikainen, H., Jylhä, V., Iivari, N. & Baizhanova, A. 2025. *Youth perspectives on technology ethics: analysis of teens’ ethical reflections on AI in learning activities*. *Behaviour & Information Technology* 44(5), 888–911. <https://doi.org/10.1080/0144929X.2024.2350666>
- Eurostat. 2024. *Estimated average age of young persons leaving the parental household*. Osoitteessa: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_demo_030/default/table?lang=en&category=chldyth.yth_demo. (Viitattu: 10.2.2026).
- Farrugia, D. 2019. *Class and the post-Fordist work ethic: Subjects of passion and subjects of achievement in the work society*. *The Sociological Review* 67(5), 1086–1101. <https://doi.org/10.1177/0038026118825234>
- Fine, J. C., Gray, S., Grosse, C. & Mark, B. 2024. *A song in a cold place: the role of emotions in motivating youth activism and advancing justice at the COP*. *Climate and Development* 16, 848–859. <https://doi.org/10.1080/17565529.2023.2261406>

- Fitzgerald, R., Graham, A., Smith, A. & Taylor, N. 2009. *Children's participation as a struggle over recognition: Exploring the promise of dialogue*. Teoksessa Percy-Smith, B. & Thomas, N. (toim.) *A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from Theory and Practice*. London: Routledge, 293–305.
- France, A. 2007. *Understanding Youth in Late Modernity*. Maidenhead: Open University Press.
- Fuller, T. & Loogma, K. 2009. *Constructing futures: A social constructionist perspective on foresight methodology*. *Futures* 41(2), 71–79. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2008.10.011>
- Furlong, A. & Cartmel, F. 2007. *Young People and Social Change: New Perspectives*. Maidenhead: Open University Press.
- Gallagher, M. W. & Lopez, S. J. 2009. *Positive expectancies and mental health: Identifying the unique contributions of hope and optimism*. *Journal of Positive Psychology* 4(6), 548–556. <https://doi.org/10.1080/17439760903157166>
- Haase, E. & Hudson, K. (toim.) 2024. *Climate Change and Youth Mental Health: Multidisciplinary Perspectives*. New York: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009252904>
- Haikkola, L., Näre, L. & Lähteenmaa, J. 2017. *Tunnistamisen institutionaaliset kontekstit. Nuoret työttömät aktivointitoimenpiteissä*. Teoksessa Aaltonen, S. & Kivijärvi, A. (toim.) *Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina*. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 198. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, 53–78. <https://doi.org/10.57049/nts.272>
- Happonen, K. & Laine, S. 2026. *Tilasto-osio*. Teoksessa Laine, S. & Happonen, K. (toim.) *Ihan paineissa. Nuorisobarometri 2025*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, Valtion nuorisoneuvosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–114.
- Happonen, K. & Kiilakoski, T. 2025. *Tilasto-osio*. Teoksessa Happonen, K. & Kiilakoski, T. (toim.) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 78; Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 251; Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 189. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–156. <https://doi.org/10.57049/nts.1639>
- Harjuniemi, T. 2020. *Journalism and Democracy after the Economic Crisis: Journalistic Representations of Austerity Policies*. Akateeminen väitöskirja. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja, 133/2020. Helsinki: Helsingin yliopisto. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3421-9>. (Viitattu: 14.2.2026)
- Heikkilä, K., Nevala, T., Ahokas, I., Hyttinen, L. & Ollila, J. 2017. *Nuorten tulevaisuuskuvat 2067: Näkökulma suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseksi*. TUTU e-julkaisuja 6/2017. Turku: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. Osoitteessa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147452/eTutu_6-2017.pdf. (Viitattu: 13.2.2026).

- Heimonen, E. 2022. *Kirjeitä unelmien tulevaisuudesta: Hyvä elämä nuorten tulevaisuuskertomuksissa*. Pro gradu -tutkielma. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto, sosiaalipsykologia. Osoitteessa: <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/28193>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Helfer, A., Kataja, K. & Pitkänen, T. 2025. *When Despair Takes Over: Suicide Conversations in an Online Counseling Chat Service for Youth*. *Child & Youth Services*. <https://doi.org/10.1080/0145935X.2024.2437758>
- Henig, D. & Knight, D. M. 2023. *Polycrisis: Prompts for an emerging worldview*. *Anthropology Today* 39(2), 3–6. <https://doi.org/10.1111/1467-8322.12793>
- Henttonen, E. & Kareinen, J. 2023. "Kukaan ei synny vihaamaan". *Nuorten dialogit rasismista ja syrjinnästä*. *Selvityksiä ja ohjeita* 2023:34. Helsinki: Oikeusministeriö. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-791-7>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Hickman, C. 2024. *Eco-Anxiety in Children and Young People – A Rational Response, Irreconcilable Despair, or Both?* *The Psychoanalytic study of the child*, 77(1), 356–368. <https://doi.org/10.1080/00797308.2023.2287381>
- Hickman, C., Marks, E., Pihkala, P., Clayton, S., Lewandowski, E., Mayall, E., Wray, B., Mellor, C. & van Susteren, L. 2021. *Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey*. *Lancet Planet Health* 5(12), e863–873. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3)
- Hienonen, N., Kilpi, N., Nilivaara, P. & Vainikainen, M. 2024. *PISA 2022 Luova ajattelu*. Koulutuksen, arvioinnin ja oppimisen tutkimuskeskus REALin julkaisuja 2024:2. Tampere: Tampereen yliopisto. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3532-8>. (Viitattu: 16.2.2026).
- Hietanen-Peltola, M., Jahnukainen, J., Huurre, T., Ervasti, E. & Vaara, S. 2025. *Opiskeluhoitopalvelujen käyttö perusopetuksessa ja toisella asteella: Kouluterveyskyselyn 2025 tuloksia*. Työpaperi 43/2025. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-585-4>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Hiilamo, H., Kivipelto, M., Moisio, P., Mukkila, S., Nykänen, E., Ollonqvist, J., Peltoniemi, J., Saikku, P., Tervola, J., Tuovinen, A.-K. & Virrankari, L. 2023. *Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027*. Työpaperi 45/2023. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-229-7>. (Viitattu: 17.2.2026).
- Hiltunen, J., Ahonen, A., Hienonen, N., Kauppinen, H., Kotila, J., Lehtola, P., Leino, K., Lintuvuori, M., Nissinen, K., Puhakka, E., Sirén, M., Vainikainen, M.-P. & Vetterranta, J. 2023. *PISA 2022 ensituloksia*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:49. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-949-3>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Holfelder, A.-K. 2019. *Towards a sustainable future with education?* *Sustainability Science* 14, 943–952. <https://doi.org/10.1007/s11625-019-00682-z>

- Holopainen, E., Nyyssölä, A., Karvonen, S., Hästbacka, N., Lipponen, O., Aaltonen, S. & Pitkänen, T. 2023. *Monialainen yhteistyö nuorille suunnatuissa palveluissa on vaihtelevaa – katsaus kirjallisuuteen. Tutkimuksesta tiiviisti* 23/2023. Suomen sosiaalinen tila 2/2023. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-087-3>. (Viitattu: 16.2.2026).
- Honkatukia, P., Kallio, J. & Ågren, S. 2025. *Nuorten mielenterveyskriisillä on yhteiskunnallinen tausta. Suomalainen Lääkärilehti* 80:e44740. Osoitteessa: <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsausartikkeli/nuorten-mielenterveyskriisilla-on-yhteiskunnallinen-tausta/>. (Viitattu: 16.2.2026).
- Honkatukia, P., Kallio, J., Lähde, M. & Mölkänen, J. 2020. *Omana itsenä osa yhteiskuntaa – Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina*. Tampere: Tampereen yliopisto. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1731-7>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Ikonen, H. & Nikunen, M. 2019. *Young adults and the tuning of the entrepreneurial mindset in neoliberal capitalism. Journal of Youth Studies* 22(6), 824–838. <https://doi.org/10.1080/13676261.2018.1546383>
- Inayatullah, S. 2008. *Six pillars: Futures thinking for transforming. Foresight* 10(1), 4–21. <https://doi.org/10.1108/14636680810855991>
- Interreg Norge: *Framtidstro – min plass i framtidens holdbare arbeidsliv*. Osoitteessa: <https://interreg.no/prosjektbank/framtidstro/>. (Viitattu: 12.2.2026).
- Ipsos. 2017. *Global Trends: Fragmentation, Cohesion & Uncertainty*. Paris: Ipsos. Osoitteessa: <https://www.ipsos.com/sites/default/files/2017-07/Ipsos%20Global%20Trends%202017%20report.pdf>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Ivanova, K. & Balbo, N. 2024. *Societal Pessimism and the Transition to Parenthood: A Future Too Bleak to Have Children? Population and Development Review* 50(2), 323–342. <https://doi.org/10.1111/padr.12620>
- Isotalo, A. (toim.) 2023. *Väkivalta nuorten seurustelusuhhteissa – Kyselytutkimuksen tuloksia*. Tampere: Tampereen yliopisto. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2936-5>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Izydorczyk, B., Gruszka, A., Kałwak, W., Wendołowska, A., Weziak-Białowolska, D., Czyżowska, D., Bonarska, K., Bańbura-Nowak, A., Opoczyńska-Morasiewicz, M. & Sitnik-Warchulska, K. 2025. *Polycrisis, Emotional Regulation, Personality Traits, and Well-Being of Young People Entering Adulthood. Social Indicators Research* 177, 69–92. <https://doi.org/10.1007/s11205-024-03498-2>
- Kaarakainen, S.-S., Kyösti, A. & Helenius, J. 2025. *Nuorten yksinäisyys – auttavatko opiskeluhuoltopalvelut? Laadullinen analyysi Nuortennetin vertaiskeskusteluista arvonmuodostuksen näkökulmasta. Kasvatus* 56(3), 346–361. <https://doi.org/10.33348/kvt.162450>
- Kabol, S. & Tapio, P. 2018. *How late-modern nomads imagine tomorrow? A Causal Layered Analysis practice to explore the images of the future of young adults', Futures*, 96, 32–43.

- Kallio, J. 2023. *Eletty, opittu, kamppailtu: Itsenäistyvien nuorten kansalaisuuden rakentuminen institutionaalisessa järjestelmässä*. Tampereen yliopiston väitöskirjat 883/2023. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3106-1>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Kallio, J. & Hakovirta, M. (toim.) 2020. *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Kallio, J. & Ågren, S. 2025. *Aika ja ajallisuus nuorisotutkimuksessa – hankalaa tietoa vai välineitä itseymmärrykseen? Tiede & edistys* 50(3), 14–31. <https://doi.org/10.51809/TE.155902>
- Kallio, J., Salminen, J. & Ågren, S. 2026. *”Jotta syntyvyys ei romahda” – Nuorten näkemyksiä lasten hankkimisesta paineistetussa ajassa*. Teoksessa Laine, S. & Happonen, K. (toim.) *Ihan paineissa. Nuorisobarometri 2025*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, valtion nuorisoneuvosto, opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Kantola, A. & Kananen, J. 2013. *Seize the Moment: Financial Crisis and the Making of the Finnish Competition State*. *New Political Economy* 18(6), 811–826. <https://doi.org/10.1080/13563467.2012.753044>
- Karjalainen, P., Huikko, E., Appelqvist-Schmidlechner, K., Jahnukainen, J., Manninen, M., Eväsoja, M. & Kautto, T. 2022. *Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdehoito: Suosituksia perusterveydenhuollon toimijoille*. Ohjaus 15/2022. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-965-8>. (Viitattu: 17.2.2026).
- Kekkonen, M., Gissler, M., Känkänen, P. & Isola, A. (toim.) 2022. *Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan – Nuorten elinolot -vuosikirja 2022*. Teema 34/2022. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoneuvosto. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>. (Viitattu: 16.2.2026).
- Kelly, P. 2006. *The Entrepreneurial Self and “Youth at Risk”: Exploring the Horizons of Identity in the 21st Century*. *Journal of Youth Studies* 9(17), 17–32. <https://doi.org/10.1080/13676260500523606>
- Kestilä, L. & Karvonen, S. 2024. *Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus KOTT 2024: Toimeentulo ja velkaantuminen*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: https://www.thl.fi/kott_verkkoraportit/ilmioraportit_2024/toimeentulo_ja_velkaantuminen.html. (Viitattu: 16.2.2026).
- Kiilakoski, T. & Happonen, K. 2024. *Tilasto-osio*. Teoksessa Kiilakoski, T. (toim.) *Katso-musaiheita. Nuorisobarometri 2023*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 76; Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 250; Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 187. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–98. <https://doi.org/10.57049/nts.1640>

- Kiilakoski, T. & Laine, R. 2022. *Tilasto-osio*. Teoksessa Kiilakoski, T. (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu 69; Nuorisotutkimusseuran julkaisu 237; Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisu 169. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–91. <https://doi.org/10.57049/nts.1644>
- Kiilakoski, T., Laine, S., Arkkila, S., Horsmanheimo, A., Sariola, A., & Happonen, K. 2025. *Nuorten ympäristötoimijuus, tulevaisuususkko ja tutkijoiden kanssa käytävä vuoropuhelu*. *Futura* 1/2025, 19–30.
- Kivijärvi, A. & Happonen, K. 2025. *Tilasto-osio*. Teoksessa Kivijärvi, A. & Happonen, K. (toim.) *Kesä ja kännykät. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2024*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu (verkkojulkaisu 79). Valtion nuorisoneuvoston julkaisu 79; Nuorisotutkimusseuran julkaisu 254; Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisu 191. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura, 13–143. <https://doi.org/10.57049/nts.1683>
- Kiviruusu, O., Ranta, K., Lindgren, M., Haravuori, H., Silén, Y., Therman, S., Lehtonen, J., Sares-Jäske, L., Aalto-Setälä, T., Marttunen, M. & Suvisaari, J. 2024. *Mental health after the COVID-19 pandemic among Finnish youth: a repeated, cross-sectional, population-based study*. *The Lancet Psychiatry* 11(6), 451–460. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(24\)00108-1](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(24)00108-1)
- Komonen, P. 2025. *Anticipating Futures during Times of Change: Empirical Consumer Research in Corporate Foresight*. Dissertationes Universitatis Helsingiensis 9/2025. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-84-0465-1>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Koski, S. 2022. *Tasan 10 vuotta sitten Iltalehti julkaisi yhden kaikkien aikojen lööpeistään: Kaikki meni*. *Iltalehti* 9.2.2022. Osoitteessa: <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/1f87cac8-de03-4987-bf70-8bfb255dd29a>. (Viitattu: 12.2.2026).
- Kujanpää, E. 2024. *Jo puolet suomalaisista joutuu venyttämään penniä — paikallaan polkeva talous syö uskoa tulevaisuuteen*. *EVA-blogi* 30.1.2024. Osoitteessa: <https://www.eva.fi/blog/2024/01/30/jo-puolet-suomalaisista-joutuu-venyttamaan-pennia-paikallaan-polkeva-talous-syo-uskoa-tulevaisuuteen/>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Kulmala, T., Kekäläinen, J., Jahnuainen, J., Luoto, R. & Parikka, S. 2024. *Korkea-kouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus KOTT 2024: Opiskeluterveydenhuolto*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: https://www.thl.fi/kott_verkkoraportit/ilmioraportit_2024/opiskeluterveydenhuolto.html. (Viitattu: 11.2.2026).
- Küsters, A. & Andritzky, J. 2023. *The ZF.2050 Future Analysis: How Future-Oriented is the Bundestag? A Computational Linguistic Measurement*. Open European Dialogue. Osoitteessa: <https://www.openeuropeandialogue.org/download-file/2279/>. (Viitattu: 11.2.2026).

- Laaksonen, L. 2024. *Korkeakoulutukseen hakeutuminen ja eriarvoisuus: Etnografinen tutkimus lukiolaisten korkeakoulutukseen hakeutumisen strategioista*. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 187/2024. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto. Osoitteessa: <http://hdl.handle.net/10138/584979>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Laaksonen, M. & Sten-Gahmberg, S. 2025. *Nuorena työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden työhistoria*. Eläketurvakeskuksen analyysija 13/2025. Helsinki: Eläketurvakeskus. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-412-4>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Lahtinen, J. (toim.) 2019. *"Mikä ois mun juttu" – Nuorten koulutusvalinnat sosialisatiomaisemien kehyksissä: Purkutalkoot-hankkeen loppuraportti*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:68. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-805-2>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Lasten ja nuorten säätiö. 2021. *Selvitys: Maailma 2050 nuorten kirjoittamana*. Helsinki: Lasten ja nuorten säätiö. Osoitteessa: <https://nuori.fi/selvitys-maailma-2050/>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Lasten ja nuorten säätiö. 2025. *Selvitys: Nuorten tulevaisuuskuvat 2025 – mustikkametsää ja sodan varjoja*. Helsinki: Lasten ja nuorten säätiö. Osoitteessa: <https://nuori.fi/tulevaisuuskuva2025/>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Laihiala, T., Kahma, N., Eskelinen, N., Ohisalo, M. & Saari, J. 2017. *Onko hyvinvointivaltiota tulevaisuutta? Nuorten mielipiteet ja hyvinvointivaltion muutos*. Teoksessa Myllyniemi, S. (toim.) *Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu 56; Nuorisotutkimusseuran julkaisu 189; Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisu 111. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto, 105–122.
- Linnaranta, O., Rapeli, S., Cresswell-Smith, J., Strand, T., Lindberg, P. & Kiviharju, O. (toim.) 2024. *Kuinka arvioida hallitusohjelman mielenterveysvaikutuksia: Fokus nuorissa aikuisissa*. Työpaperi 23/2024. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-302-7>. (Viitattu: 17.2.2026).
- Lähdemäki-Pekkinen, J., Rekola, S., Solovjew-Wartiovaara, A. & Thompson Coon, R. 2023. *Tulevaisuusbarometri 2023: Suomalaisten tulevaisuususkot yllätysten ajassa*. Sitran selvityksiä 231. Helsinki: Sitra. Osoitteessa: <https://www.sitra.fi/wp-content/uploads/2023/02/sitra-tulevaisuusbarometri-2023.pdf>. (Viitattu: 11.2.2026).
- McLeod, J. & Wright, K. 2016. *What does wellbeing do? An approach to defamiliarize keywords in youth studies*. *Journal of Youth Studies* 19(6), 776–792. <https://doi.org/10.1080/13676261.2015.1112887>
- McNeely, J. A. 2021. *Nature and COVID-19: The pandemic, the environment, and the way ahead*. *Ambio* 50(4), 767–781. <https://doi.org/10.1007/s13280-020-01447-0>
- Metelinen, S. 2026. *Ennen oli paremmin – Pessimismi maan tulevaisuudesta valtaa Suomessa alaa*. *EVA Analyysi* 158. Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta (EVA). Osoitteessa: <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2026/01/eva-analyysi-no-158.pdf>. (Viitattu: 11.2.2026).

- Miettinen, T. 2024. *Demokratian aika*. 5. painos (2025). Helsinki: Teos.
- Mikkola, H., Sihvonen, E., Korpela, T., Simanainen, M., Pyy-Martikainen, M., Teittinen, A. & Ylönen, V. 2024. *Nuoret ja sosiaaliturvan toimivuus*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, Policy Brief 2024:25. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Osoitteessa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/32492c61-521f-43a7-af11-20632cf8d221/content>. (Viitattu: 18.2.2026).
- Miller, R. (toim.) 2018. *Transforming the Future*. London: Routledge.
- Mueller, A. & Abrutyn, S. 2016. *Adolescents under pressure: a new Durkheimian framework for understanding adolescent suicide in a cohesive community*. *American Sociological Review* 81(5), 877–899. <https://doi.org/10.1177/0003122416663464>
- Mulgan, G. 2020. *The Imaginary Crisis (and How We Might Quicken Social and Public Imagination)*. UCL, Demos Helsinki & Untitled. Osoitteessa: <https://demoshelsinki.fi/julkaisut/the-imaginary-crisis-and-how-we-might-quicken-social-and-public-imagination>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Myllykoski-Laine, S., Jokio, K., Kalalahti, M. & Kiilakoski, T. 2024. *Kouluun ja opintoihin kiinnittymisen tukeminen oppivelvollisuusikäisten koulutuksissa*. Julkaisut 10:2024. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Osoitteessa: https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1024.pdf. (Viitattu: 11.2.2026).
- Myllyniemi, S. 2017. *Tilasto-osio*. Teoksessa Myllyniemi, S. (toim.) *Katse tulevaisuudessa*. *Nuorisobarometri 2016*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 56; Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 189; Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 111. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–102. <https://doi.org/10.57049/nts.1650>
- Myllyniemi, S. & Kiilakoski, T. 2021. *Tilasto-osio*. Teoksessa Berg, P. & Myllyniemi, S. (toim.) *Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 67; Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 232; Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 157. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–76. <https://doi.org/10.57049/nts.1645>
- Niemelä, M. & Laaninen, M. 2024. *Suomalaisten koettu hyvinvointi kriisien aikana*. Teoksessa Rajavuori, A. (toim.) *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2024*. Kalevi Sorsa-säätiön julkaisuja. Helsinki: Into Kustannus, 19–46. Osoitteessa: <https://sorsa-foundation.fi/wp-content/uploads/eriarvoisuuden-tila-suomessa-2024.pdf>. (Viitattu: 19.2.2026).
- Nikula, E., Järvinen, T. & Laiho, A. 2020. *The Contradictory Role of Technology in Finnish Young People's Images of Future Schools*. *YOUNG* 28(5), 465–484. <https://doi.org/10.1177/1103308819894806>
- Nikula, E., Järvinen, T. & Laiho, A. 2025. *Future school well-being: a qualitative study on the imagined futures of Finnish youth*. *Journal of Youth Studies* 28(10), 1581–1597. <https://doi.org/10.1080/13676261.2024.2396336>

- Nikunen, M. 2017. *Young people, future hopes and concerns in Finland and the European Union: classed and gendered expectations in policy documents*. *Journal of Youth Studies* 20(6), 661–676. <https://doi.org/10.1080/13676261.2016.1260693>
- OECD. 2021. *A New Benchmark for Mental Health Systems: Tackling the Social and Economic Costs of Mental Ill-Health*. OECD Health Policy Studies. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/4ed890f6-en>
- OECD. 2023. *PISA 2022 Results (Volume II): Learning During – and From – Disruption*. PISA. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/a97db61c-en>
- OECD. 2024. *Youth not in employment, education or training (NEET)*. Indicators. Osoitteessa: <https://www.oecd.org/en/data/indicators/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.html>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Oksanen, M. & Vogt, H. (toim.) 2023. *Huomisen huomaava demokratia: Pitkäjänteisen politiikan mahdollisuudet*. Tampere: Vastapaino.
- Opetushallitus. 2025a. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan opetukseen lisää aikaa ensi syksystä alkaen – tueksi webinaareja ja materiaaleja. Helsinki: Opetushallitus. Osoitteessa: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2025/aidinkielen-ja-kirjallisuuden-seka-matematiikan-opetukseen-lisaa-aikaa-ensi-syksysta>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Opetushallitus. 2025b. *Opiskeluhoitopalvelut*. Helsinki: Opetushallitus. Osoitteessa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoito>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Oxford University Press. 2025. *Teaching the AI Native Generation*. Osoitteessa: https://fdslive.oup.com/www.oup.com/oxed/secondary/Teaching_the_AI_Native_Generation.pdf (Viitattu: 11.2.2026).
- Peltola, M. 2023. *Henkinen ja fyysinen väkivalta suhteen aikana*. Teoksessa Iso-talo, A. (toim.) *Väkivalta nuorten seurustelusuhhteissa – Kyselytutkimuksen tuloksia*. Tampere: Tampereen yliopisto, 25–53. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2936-5>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Perusturvan riittävyyden IV arviointiryhmä. 2023. *Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2019–2023*. Raportti 3/2023. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-037-8>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Piispa, M. & Kiilakoski, T. 2022. *Towards climate justice? Young climate activists in Finland on fairness and moderation*. *Journal of Youth Studies* 25(7), 897–912. <https://doi.org/10.1080/13676261.2021.1923677>
- Piispa, M., Ojajärvi, A. & Kiilakoski, T. 2020. *Tulevaisuususkko hukassa? Nuoret ilmastoaktivistit ja keskustelu tulevaisuudesta*. Sitran muistio. Helsinki: Sitra. Osoitteessa: <https://www.sitra.fi/wp-content/uploads/2020/11/tulevaisuususkko-hukassa.pdf>. (Viitattu: 14.2.2026).

- Pohjola, V., Parikka, S., Kekäläinen, J. & Holm, M. 2025. *Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus KOTT 2024: Oppimisvaikeudet ja opiskelukyky*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: https://www.thl.fi/kott-verkkoraportit/ilmioraportit_2024/oppimisvaikeudet_ja_opiskelukyky.html. (Viitattu: 11.2.2026).
- Poli, R. 2017. *Introduction to Anticipation Studies*. Cham: Springer International Publishing.
- Pyy-Martikainen, M. & Simanainen, M. 2024. *Mikrosimulointi: Sosiaaliturvavaikeudet iskevät jo ennestään pienituloisiin nuoriin*. Kelan tutkimusblogi. Helsinki: Kela. Osoitteessa: <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/919109/mikrosimulointi-sosiaaliturvavaikeudet-iskevät-jo-ennestään-pienituloisiin-nuoriin>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Rakowski, J. J., Schaan, L. N., van Klink, R., Herzon, I., Arth, A., Hagedorn, G., Rode, J., Creutzig, F. & Pe'er, G. 2025. *Characterizing the Global Polycrisis: A Systematic Review of Recent Literature*. *Annual Review of Environment and Resources* 50, 159–183. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ-111523-102238>
- Rauta, J. 2025. *Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2024*. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 41. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025100299240>. (Viitattu: 18.2.2026).
- Rebelo, D., Garcia, A. D., Santos, T. R., Carvalho, A., Malafaia, C. & Fernandes-Jesus, M. 2024. *Prioritising communities: barriers to climate activism and political imagination among minoritised youth groups*. *Journal of Youth Studies*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/13676261.2024.2419928>
- Regjeringen. 2024. *Tro på framtida – uansett bakgrunn*. Oslo: Regjeringen. Osoitteessa: <https://www.regjeringen.no/contentassets/9586a180c27d41ddb85836f38900b772/no/pdfs/stm202420250028000dddpdfs.pdf>. (Viitattu: 12.2.2026).
- Rekola, S. & Kiilakoski, T. 2025. *Nuoret ja tulevaisuus – mitä barometrit oikeastaan kertovat?* Blogi 18.6. Sitra. Osoitteessa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/nuoret-ja-tulevaisuus-mita-barometrit-oikeastaan-kertovat/>. (Viitattu: 12.2.2026).
- Rissanen, P. & Korhonen, O. 2025. *Mielenterveysbarometri 2025: Mitä suomalaiset ajattelevat mielenterveyspalveluista*. *Mielenterveysbarometri 20 vuotta*. Helsinki: Mielenterveyden keskusliitto. Osoitteessa: <https://mtkl.fi/tieto-ja-tutkimus/mielenterveysbarometri/>. (Viitattu: 18.2.2026).
- Rogers, A. & Pilgrim, D. 2021. *A Sociology of Mental Health and Illness*. 6. painos. Maidenhead: Open University Press.
- Rosa, H. 2013. *Social Acceleration: A New Theory of Modernity*. Kääntänyt J. Trejo-Mathys. New York: Columbia University Press.
- Rubin, A. 2013. *Hidden, inconsistent, and influential: Images of the future in changing times*. *Futures* 45, S38–S44. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2012.11.011>

- Rättilä, T., Honkatukia, P. & Rinne, J. 2021. *Sisulla töihin? Kanssatutkimusta pakolaisnuorten työhön liittyvistä kokemuksista*. Teoksessa Rättilä, T. & Honkatukia, P. (toim.) *Tutkien ja tarinoiden kohti pakolaistaustaisten nuorten kestävää hyvinvointia*. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 231. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 88–106.
- Rättilä, T. & Honkatukia, P. 2024. *Introduction*. Teoksessa Honkatukia, P. & Rättilä, T. (toim.) *Young People as Agents of Sustainable Society*. London: Routledge, 1–37.
- Saarinen, A., Salmenniemi, S. & Keränen, H. 2014. *Hyvinvointivaltiota hyvinvointiaan valtioon. Hyvinvointi ja kansalaisuus suomalaisessa poliittisessä diskurssissa*. *Yhteiskuntapolitiikka* 79(6), 605–618. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014121152279>. (Viitattu: 19.2.2026).
- Salo, S. L. K. 2017. *The Curious Prevalence of Austerity: Economic Ideas in Public Debates on the Eurozone Crisis in Ireland and Finland, 2008–2012*. Akateeminen väitöskirja. Firenze: European University Institute. Osoitteessa: <https://hdl.handle.net/1814/45946>. <https://doi.org/10.2870/76434> (Viitattu: 18.2.2026).
- Schmid, K. L. & Lopez, S. J. 2011. *Positive pathways to adulthood: The role of hope in adolescents' constructions of their futures*. *Advances in Child Development and Behavior* 41, 69–88. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-386492-5.00004-X>.
- Shah, N., Walker, I. F., Naik, Y., Rajan, S., O'Hagan, K., Black, M., Cartwright, C., Tillman, T., Pearce-Smith, N. & Stansfield, J. 2021. *National or population level interventions addressing the social determinants of mental health – an umbrella review*. *BMC Public Health* 21(1), 2118. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-12145-1>
- Skinner, A., Perez-Bennetts, E., Iorfino, F., Varidel, M., Richards, M., Occhipinti, J. A., Song, Y. J. C., Rosenberg, S., Scott, E. M. & Hickie, I. B. 2025. *Reshaping youth mental health care for optimal system-level outcomes: A dynamic modelling analysis*. *PLOS Mental Health* 2(2), e0000232. <https://doi.org/10.1371/journal.pmen.0000232>
- Snyder, C. R. 2000. *The past and possible futures of hope*. *Journal of Social and Clinical Psychology* 19(1), 11–28. <https://doi.org/10.1521/jscp.2000.19.1.11>
- Sukarieh, M. & Tannock, S. 2011. *The positivity imperative: a critical look at the 'new' youth development movement*. *Journal of Youth Studies* 14(6), 675–691. <https://doi.org/10.1080/13676261.2011.571663>
- Sun, R. C. L. & Shek, D. T. L. 2012. *Beliefs in the Future as a Positive Youth Development Construct: A Conceptual Review*. *The Scientific World Journal* 2012. <https://doi.org/10.1100/2012/527038>
- Suomen lasten ja nuorten ympäristöjulkilausuma. 2024. *Kansallisen Nuorten ympäristöhuippukokouksen 2024 vaatimukset*. Helsinki: Nuorten Agenda 2030. Osoitteessa: <https://nuortenagenda2030.fi/wp-content/uploads/2024/11/Nuorten-ymparistojulkilausuma-2024.pdf>. (Viitattu: 11.2.2026).

- THL. 2025a. *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2025: Aiempaa useampi kokee terveytensä hyväksi ja moni voi keskustella usein asioistaan vanhempiensa kanssa*. Tilastoraportti 44/2025. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025091596210>. (Viitattu: 18.2.2026).
- THL. 2025b. *Lasten ja nuorten mielenterveysperusteinen tutkimus ja hoito 2023*. Tilastoraportti 11/2025. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025032521229>. (Viitattu: 19.2.2026).
- Threadgold, S. 2020. Figures of youth: on the very object of Youth Studies. *Journal of Youth Studies*, 23(6), 686–701. <https://doi.org/10.1080/13676261.2019.1636014>
- Tilastokeskus. 2024a. *Tulonjakotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. Osoitteessa: <https://stat.fi/tilasto/tjt>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Tilastokeskus. 2024b. *Rikos- ja pakkokeinotilasto 2024*. Helsinki: Tilastokeskus. Osoitteessa: <https://stat.fi/fi/tilasto/rpk>. (Viitattu: 4.2.2026).
- Tilastokeskus. 2025a. *Koulutukseen hakeutuminen*. Helsinki: Tilastokeskus. Osoitteessa: <https://stat.fi/tilasto/khak>. (Viitattu: 26.1.2026).
- Tilastokeskus. 2025b. *Työvoimatutkimus*. Helsinki: Tilastokeskus. Osoitteessa: <https://stat.fi/tilasto/tyti>. (Viitattu: 23.1.2026).
- Tilastokeskus. 2026. *Väestö työmarkkina-aseman mukaan muuttujina*. Helsinki: Tilastokeskus. Osoitteessa: <https://pxdata.stat.fi/PxWeb/sq/366a0c78-c804-44be-9fae-c2813dbb170f> (Viitattu 20.2.2026).
- Tokola, N., Rättilä, T., Honkatukia, P., Mubeen, F. & Mustalahti, I. 2019. *”Haluan tulla nähdyksi huiviltani”: Nuorten musliminaisten kokemuksia kuulumisesta työelämässä*. *Nuorisotutkimus* 37(2), 21–35.
- Tolonen, T. & Aapola-Kari, S. 2021. *Nuorten toisen asteen koulutusvalinnat: pääomat, strategiat ja koulutuksellisen arvon muotoutuminen*. *Sosiologia* 58(2), 103–118. Osoitteessa: <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124599> (Viitattu: 11.2.2026).
- Tähjä, M. 2025. *Tulevaisuususkon vaikutus nuorten yhteiskunnalliseen käyttäytymiseen sekä sen tukeminen nuorten kanssa työskentelevien toimesta*. Opinnäytetyö (YAMK). Espoo: Laurea-ammattikorkeakoulu. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2025120733339>. (Viitattu: 18.2.2026).
- Uschanov, T. 2016. *Hätä on tarpeen: Kulttuuripessimismin nousu 1965–2015*. Helsinki: Teos.
- Valtioneuvosto. 2023a. *Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023*. Valtioneuvoston julkaisu 2023:58. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>. (Viitattu: 12.2.2026).
- Valtioneuvosto. 2023b. *Sosiaalisten oikeuksien komitealta ratkaisu Suomen sosiaaliturvan tasosta*. Tiedote 2023:18. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Osoitteessa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/sosiaalisten-oikeuksien-komitealta-ratkaisu-suomen-sosiaaliturvan-tasosta>. (Viitattu: 11.2.2026).

- Valtioneuvosto. 2025. *Kansalaispulssi – 63. kierros: Kansalaisten näkemyksiä 1.–6.10.2025*. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Osoitteessa: <https://valtioneuvosto.fi/documents/194055633/200124111/Kansalaispulssi%209.10.2025/29381489-c175-ff6c-2c36-828d6dc44c34/Kansalaispulssi%209.10.2025.pdf>. (Viitattu: 11.2.2026).
- Valtiontalouden tarkastusvirasto. 2024. *Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut hyvinvointialueilla: Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja yhteensovittaminen*. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 15/2024. Helsinki: Valtiontalouden tarkastusvirasto. Osoitteessa: <http://urn.fi/urn:isbn:978-952-499-561-0>. (Viitattu: 18.2.2026).
- Vehkalahti, K. & Armila, P. 2022. *Uusiin suuntiin. Nuorten muuttoliike perusopetuksen ja toisen asteen opintojen välisessä nivelvaiheessa*. Teoksessa Vehkalahti, K., Aapola-Kari, S. & Armila, P. (toim.) *Sata nuorta. Sata polkua aikuisuuteen: Laadullinen seurantalutkimus Nuoret ajassa*. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 235; Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 175. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 151–174. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021112456724>. (Viitattu: 19.2.2026).
- Vihma, A. 2021. *Nostalgia: Teoria ja käytäntö*. Helsinki: Teos.
- Vorma, H., Rotko, T., Larivaara, M. & Kosloff, A. 2020. *Kansallinen mielenterveysstrategia vuosille 2020–2030*. Raportti 2020:6. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4139-7>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Värrö, V.-M. 2018. *Kasvatus ekokriisin aikakaudella*. Tampere: Vastapaino.
- Wallis, H. & Loy, L. S. 2021. *What drives pro-environmental activism of young people? A survey study on the Fridays For Future movement*. *Journal of Environmental Psychology* 74, 101581. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2021.101581>
- Walsh, L. & Black, R. 2020. *Rethinking Youth Citizenship After the Age of Entitlement*. London: Bloomsbury Academic.
- Walther, A. & Stauber, B. 2025. *Doing youth in time? A relational perspective on the temporal constructions of youth*. *Time & Society* 34(3), 312–333. <https://doi.org/10.1177/0961463X241264333>
- White, J. 2024. *In the Long Run: The Future as a Political Idea*. London: Profile Books.
- WHO. 2025. *Improving Access to Mental Health Care for Children and Adolescents: Lessons from Finland*. Copenhagen: World Health Organization, Regional Office for Europe. Osoitteessa: <https://iris.who.int/handle/10665/382404>. (Viitattu: 18.2.2026).
- Wood, B. 2017. Youth studies, citizenship and transitions: towards a new research agenda. *Journal of Youth Studies* 20(9), 1176–1190. <https://doi.org/10.1080/13676261.2017.1316363>
- Woodman, D. 2011. *A Generation's Approach to Youth Research*. Teoksessa Beadle, S., Holdsworth, R. & Wyn, J. (toim.) *For We Are Young and...? Young People in a Time of Uncertainty*. Melbourne: Melbourne University Press, 29–48.

- Woodman, D. & Wyn, J. 2015. *Youth and Generation: Rethinking Change and Inequality in the Lives of Young People*. London: Sage.
- Wyn, J. 2020. *Introduction*. Teoksessa Wyn, J., Cahill, H., Woodman, D., Cuervo, H., Leccardi, C. & Chesters, J. (toim.) *Youth and the New Adulthood: Generations of Change*. Singapore: Springer, 1–12.
- YK 2023. *CRC/C/GC/26: General Comment No. 26 (2023) on Children’s Rights and the Environment with a Special Focus on Climate Change. United Nations Committee on the Rights of the Child, 2023*. Geneva: United Nations. Osoitteessa: <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/crcc-gc26-general-comment-no-26-2023-childrens-rights>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Ågren, S. 2023. *Shaping worker-citizenship: young vocational education graduates’ labour market positionings within new adulthood*. *Journal of Youth Studies* 27(6), 819–834. <https://doi.org/10.1080/13676261.2023.2174009>
- Ågren, S. 2024. *Epistemological Dissonance of Worker-Citizenship: Young Vocational Students’ and Graduates’ Negotiations of Societal Belonging within the Changing Labour Market*. Tampereen yliopiston väitöskirjat 933/2024. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3228-0>. (Viitattu: 14.2.2026).
- Ågren, S. & Kallio, J. 2023. *Young adults’ perceptions of citizenship outside and beyond labour market citizenship*. Teoksessa Honkatukia, P. & Rättilä, T. (toim.) *Young People as Agents of Sustainable Society: Reclaiming the Future*. London: Routledge, 113–127. <https://doi.org/10.4324/9781003345114-8>

Liitteet

Liite 1 Nuorille tarjoutuvat tulevaisuuskuvat journalistisessa mediassa

Selvitys opetus- ja kulttuuriministeriön nuorten tulevaisuususkon asiantuntijaryhmälle

Maria Lassila-Merisalo

SISÄLLYS

1 Kontekstia

- 1.1 Journalismin suhde tulevaisuuteen
- 1.2 Journalismin negatiivisuus
- 1.3 Nuorten journalismin käyttö
- 1.4 Nuoret journalismissa

2 Nuoret ja tulevaisuus journalistisessa nykymediassa

- 2.1 Aineisto
- 2.2 Yksilökeskeisyyttä ja katastrofijattelua: nykyjournalismin tarjoamat tulevaisuuskuvat
- 2.3 Horisontissa vaanivia pilviä: vuoden 2008 tulevaisuuskuvat
- 2.4 Valtiona muutoksen edessä: vilkaisu 1990-luvun tulevaisuuskuviin

3 Kevyt vilkaisu parlamentaarisiin puheenvuoroihin

4 Pohdinta

Lähteet

1 Kontekstia

1.1 Journalismin suhde tulevaisuuteen

Journalismi perustuu lähtökohtaisesti varmistettuihin tosiasioihin, toisin kuin esimerkiksi kaunokirjallisuus. Tulevaisuudesta kertominen edellyttää epävarman tiedon käsittelyä ja esittämistä. Tämä luo tietyn jännitteen journalismin tulevaisuusesityksiin, ja perinteisesti journalismi onkin orientoitunut ensisijaisesti nykyhetkeen ja lähimenneisyyteen. (Kumpu 2018, 219).

Toisaalta menneestä ja nykyhetkestä voi tuottaa vain rajallisen määrän kiinnostavia kertomuksia ja tulkintoja, ja media alkoikin jo vuosituhaten vaihteen liepeillä kilpailla myös tulevaisuutta koskevien ennusteiden esittämisessä (Väliverronen 2013, 13). Journalistinen esittäminen on myös muuttunut subjektiivisemmaksi ja analyttisemmäksi, mikä on lisännyt spekulatiivisen aineiston esittämisen mahdollisuuksia, ja esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyvät ennakoinnit ovat nousseet 2000-luvulla journalismin vakioaiheeksi (Kangaspuro Haaparanta 2025, 120).

1.2 Journalismin negatiivisuus

2010-luvulla heräsi useita aloitteita *rakentavan journalismin* kehittämiseksi. Lähtökohtana oli journalismin negatiivinen perusluonne ja tarve sen kääntämiseksi. (Ahva & Hautakangas 2018, 657). Ilmiö saattoi lähteä liikkeelle tutkijoiden ideologisista tavoitteista, mutta kun uutisvälttely alkoi ilmiönä yleistyä ja tuottaa journalistisille medioille päänvaivaa, myös toimituksissa alettiin toden teolla pohtia uudenlaisia lähestymistapoja. Selvityksen aiheen kannalta kiinnostavaa on, että rakentavan journalismin peruseriaatteisiin kuuluu myös tulevaisuusorientaatio (van Antwerpen ym. 2025, 4).

Miina Viljanen (2020) selvitti pro gradu -tutkielmassaan uutistoimittajien näkemyksiä rakentavasta journalismista. Hän toteutti toimittajille ryhmähaastatteluja, ja rakentavan journalismin periaatteisiin kuuluva positiivisuus oli herättänyt haastateltavissa paljon ajatuksia. Kaikki ryhmät olivat yksimielisiä siitä, että ”positiiviset uutiset ja myönteiset kehityskulut ovat ikään kuin maailman normaali-tila ja oletusarvo, jolloin ne eivät ylitä uutiskynnystä yhtä herkästi kuin negatiiviset aiheet ja tapahtumat”. Toimittajat myös yhdistivät negatiivisuuden kriittisyyteen ja valveutuneisuuteen.

Negatiivisuus ei ohjaa ainoastaan toimittajia. *Nature*-lehdessä julkaistun artikkelin mukaan jokainen uutisotsikkoon lisätty negatiivinen sana lisää jutun avaamisen todennäköisyyttä, ja vastaavasti positiiviset sanat vähentävät klikkauksia (Robertson ym., 2023). On toki syytä muistaa, että otsikon klikkaaminen ei automaattisesti tarkoita koko jutun lukemista, saati juttuun tai mediaan sitoutumista.

1.3 Nuorten journalismin käyttö

Hasala ym. (2023) selvittivät fokusryhmähaastatteluilla yhteensä 29 nuoren näkemyksiä journalistisen median luotettavuudesta. Otos on pieni, mutta kiinnostava. Nuoret suhtautuivat perinteiseen mediaan hyvin kriittisesti, mutta pitivät sitä silti varsin luotettavana. He kokivat olevansa uutismedian välittämän yhteiskunnan ulkopuolella (emt., 181) ja kokivat journalismin lisäävän yhteiskunnallista epäluottamusta (emt. 184).

Myös Ville Manninen (2019) näkee nuorten journalismisuhteessa huolestuttavia piirteitä. Vaikuttaisikin siltä, että mediakasvatus on purrut, ja siitä (ja mahdollisista muista syistä) johtuen nuorilla on hyvä käsitys journalistisen median ihanteista, mutta kansainvälistenkin tutkimusten mukaan yksi syy median globaaliin kriisiin on se, että journalismin ihanteet ja todellisuus ovat karanneet liian kauaksi toisistaan.

Tuoreen tiedon mukaan TikTok on 13–18-vuotiaille suomalaisnuorille merkittävin uutisuurannan kanava: yli puolet seuraa uutisia sovelluksen kautta (Uutismedian liitto, 2025a). Seuraavaksi tärkein uutiskanava ovat iltapäivälehtien verkkosivut, joita 37 prosenttia kyselyn vastaajista (N=755) kertoo seuraavansa. Ylen verkkosivuja seuraa 22 prosenttia ja *Helsingin Sanomien* verkkosivuja 17 prosenttia vastaajista. Kyselystä ei selviä, kuinka suuri osa sosiaalisen median kanavista kulutetuista sisällöistä on itse asiassa perinteisen journalistisen median tuottamaa ja kuinka suuri osa esimerkiksi itsenäisten somevaikuttajien. Joka tapauksessa 72 prosenttia vastaajista kertoo luottavansa uutismedioiden tuottamiin uutisvideoihin TikTokissa. Kahdeksankymmentäviisi prosenttia vastaajista käyttää TikTokia kuitenkin pääasiassa muuhun kuin uutisvideoiden katsomiseen. Puolet (49 %) vastaajista arveli, ettei näkisi vakiintuneiden uutismedioiden tuottamia uutisia lainkaan, elleivät mediat olisi TikTokissa. Noin neljännes nuorista kokee, että nuorten näkemyksiä kuullaan medioissa erittäin tai melko hyvin. Uutismedian liiton teettämästä tutkimuksesta selviää myös, että nuoria kiinnostavat eniten nuorten elämään liittyvät uutiset (43 % vastaajista). Seuraavina listalla ovat isot ajankohtaiset uutisaiheet Suomessa (38 % vastaajista) ja maailmalla (38 % vastaajista). (Uutismedian liitto, 2025b).

Sihvonen ym. (2025) ovat tutkineet Ylen läsnäoloa TikTokissa. Heidän mukaansa Yle on onnistunut hyödyntämään TikTokia alustana hyvin ja tuottaa siellä sekä perinteistä uutisjournalismia että uudenlaista journalismia. Videoiden aiheet nousevat osin Ylen muista kanavista, mutta TikTok-videot ovat heidän mukaansa itsenäisiä tuotteita, eivät niinkään portteja verkkosivuille tai muihin Ylen sisältöihin.

Ylen tuoreen uutisarvostustutkimuksen mukaan 15–29-vuotiaiden tärkeimmät uutislähteet ovat suuruusjärjestyksessä TikTok (30 prosenttia vastaajista), *Ilta-Sanomien* verkko (19 %), Ylen uutisten verkko (18 %), *Helsingin Sanomien* verkko (17 %) ja Instagram (16 %) (Sanz & Müller, 2025).

Pew Research Centerin (2025) raportin mukaan yhdysvaltalaisista aikuisista viidesosa ja nuorista (18–29-vuotiaat) 38 prosenttia seuraa säännöllisesti uutisia sosiaalisen median uutisvaikuttajien kautta. Suurin syy vaikuttajien seuraamiseen on se, että he auttavat ymmärtämään ajankohtaisia tapahtumia. Vaikuttajat ovat myös nopeita raportoimaan uutisia ja vaikuttavat autenttisilta, he ovat oma itsensä. Puolet heistä, jotka seuraavat uutisia vaikuttajien kautta, kertoo etteivät heidän seuraamansa vaikuttajat ole kytköksissä mihinkään uutistoimitukseen.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että nuorten suhde journalistiseen mediaan on joka tapauksessa erilainen kuin perinteisen median käyttäjiksi kasvaneiden vanhempiensa. Perinteisen journalismin rooli nuorten tulevaisuususkon muokkajana on tällä hetkellä todennäköisesti joka tapauksessa vähäisempi kuin sosiaalisen median.

1.4 Nuoret journalismissa

Professori Ullamajja Kivikuru totesi vuonna 2002: ”Meidän aikaamme on väitetty nuorisoa palvovaksi, mutta missä näkyy median nuori? Rikostilastoissa, kauhujutuissa katuväkivallasta, sokerisissa tai kitkerissä tarinoissa urheilijoista, misseistä, muusikoista ja valokuvamalleista. ’Tavallinen nuori’ on mediassa vielä paljon suurempi harvinaisuus kuin ’tavallinen ihminen’, joita heitäkin on toimijoista vain yksi kymmenestä.”

Meriläinen, Hiljanen ja Rautiainen (2023) ovat tutkineet ammatillisen koulutuksen nuorten esittämistä journalistisessa mediassa. Yli 4 500 artikkelin aineistossa ammattiin opiskelevat nuoret kehystettiin tutkijoiden mukaan pääosin kahdella tavalla: päihteiden käytön ja huonojen elämäntapojen tai kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan kautta, ja lukio-opiskelijat esitettiin selvästi kunnioittavammin kuin ammattiin opiskelevat.

Ainomaija Inkeri Mikola (2022, 54) selvitti pro gradu -tutkielmassaan nuorten rikollisten näkymistä mediassa. Hän tuli siihen johtopäätökseen, että nuorten äänen puuttuminen nuorisorikollisuutta koskevassa uutisoinnissa täytti merkityksellisen hiljaisuuden kriteerit. Hän arvioi, että päätös nuorten äänen ulossulkemisesta oli tietoinen, sen sisällyttäminen olisi ollut asian kannalta olennaista ja odotettavaa ja että sen poisjättäminen vaikutti merkittävästi keskusteluun ja tilanteeseen. Aiempaan tutkimukseen vedoten Mikola (emt., 55) muistutti, että aikuiset usein määrittelevät mediassa nuorten oikeudet ja velvollisuudet ja sen, mitä nuoruus merkitsee, ja että nuorten alhaisempi valta-asema vaikuttaa nuorten sivuuttamiseen. Mikola huomauttaa myös, ettei medialla välttämättä ole tottumusta eikä vakiintuneita käytäntöjä nuorten äänen sisällyttämiseen.

2 Nuoret ja tulevaisuus journalistisessa nykymediassa

2.1 Aineisto

Tarkastelin selvitystyössä *Helsingin Sanomien*, *Ylen* ja *Ilta-Sanomien* julkaisemia verkkojuttuja ajalla 1.9.2024–31.8.2025. Ylen päätuote nuorille on *Yle Kioski*, mutta verkkosivujen hakutoiminto ei hae Kioskin sisältöjä. Alkuperäisessä tehtävänannossa *Ilta-Sanomien* tilalla oli *Ilta-lehti*, mutta *Ilta-lehden* hakutoiminto ei mahdollistanut tehtävän toteuttamista. Vaikka *Helsingin Sanomilla* ja *Ilta-Sanomilla* on sama omistus, sisällöt ovat erilliset. Konsernin sisäisen yhteistyön myötä *Ilta-Sanomien* haku antoi tosin tuloksia myös alun perin *Taloussanomissa* ja *Me Naisissa* julkaistuja jutuista, ja *Helsingin Sanomien* haku nosti vastaavasti alun alkaen *Aamulehdessä* julkaistuja juttuja.

Tein kunkin kolmen median sisältöihin lukuisia eri hakuja saadakseni käsityksen siitä, miten nuoret näkyvät tulevaisuutta käsittelevissä jutuissa. Tarkastelun tavoitteena oli kolme tehtävänannossa sovittua teemaa tulevaisuusnäkökulman kautta: *koulutus ja työ, perhe-elämä sekä yhteiskunnalliset kriisit ja uhat*. Hakeminen oli konstikasta, sillä väljällä hakulausekkeella tuloksia tuli valtavasti, mutta tiukemmalla rajauksella hyvin vähän. Haasteita tuotti myös se, että sekä tulevaisuutta että nuoria voidaan käsitellä jutussa käyttämättä eksplisiittisesti kumpaakaan sanaa. Koska en ollut tekemässä tieteellistä tutkimusta, yhdistelin hakusanoja joustavasti saadakseni mahdollisimman hyvän yleissilmäyksen, en niinkään tarkan systemaattista tulosta. Luin kaikkiaan pitkälti yli tuhat lehtijuttua.

Tarkastelin sekä juttujen otsikoita että koko tekstisisältöä. Otsikoiden tarkastelu on perusteltua siksi, että otsikko vaikuttaa merkittävästi siihen, päättääkö lukija avata jutun. Lisäksi *Helsingin Sanomien* ja *IS Extran* juttujen lukeminen vaatii tilauksen, joten otsikko ja jutun alkusanat voivat olla kaikki, mitä jutusta pääsee lopulta näkemäänkään.

Koulutus ja työ on Yleisradion toteuttaman Pelot ja haaveet -kyselyn mukaan suomalaisille nuorille relevantti median aihealue, sillä vuoden 2024 kyselyyn vastanneita 15–29-vuotiaita huolestuttaa eniten oma työ ja toimeentulo. Saman ikäiset miehet kokevat kaikista kyselyn ikä- ja sukupuoliryhmistä vähiten osallisuutta yhteiskuntaan. (Müller & Kuuluvainen, 2024.)

”Kyl mun pahin pelko on, et jotenkin epäonnistun elämässä. Mä en kauheesti suunnittele mitään. Oon niin kuin futiskentän pakki, joka tekee ratkaisut hetkessä eikä kehittele pelikuvioita.” (<https://www.hs.fi/alueet/art-2000010797517.html>)

Lisäksi tein katsauksen *Helsingin Sanomissa* vuonna 2008 julkaistuihin juttuihin sekä 1990-luvun lehtiin. Vuoden 2008 juttuja hain sanahauulla hs.fi-verkkosivustolta ja selasin Päivälehdien arkistossa. 1990-lehtiin tein sanahakuja *Helsingin Sanomien* Aikakone-palvelussa.

2.2 Yksilökeskeisyyttä ja katastrofiajattelua: nykyjournalismin tarjoamat tulevaisuuskuvat

Vuosien 2024–25 aineisto tarjoaa nuorille tulkintani mukaan seuraavanlaisia tulevaisuuskuvia:

- 1. Yksilöiden tulevaisuus.* Tämä oli selvästi vahvin tulevaisuuskuva. Tulevaisuus rakentuu yksilön omien valintojen, ponnistelun ja neuvokkuuden varaan, ja on itsestä kiinni, selviytyykö vai ei, menestyykö vai ei. Yhteiskunta jää taka-alalle. Tähän liittyy myös ns. tuhkimotarinan mahdollisuus: joskus onni voi potkaista ilman omia ansioitakin.
- 2. Menetty tulevaisuus.* Nuoret perivät kaoottisen maailman, johon eivät pysty vaikuttamaan, ja lamaantuvat. Kaikki kriisit eskaloituvat: mielenterveysongelmat, ilmastonmuutos, polarisaatio, sota. Yhteiskunta pettää, eikä tulevaisuuskuvasa ole toivoa.
- 3. Vastuunkantajien tulevaisuus.* Toimijoiden aktiivinen tulevaisuus. Edellisten sukupolvien tekemiä virheitä ehtii vielä korjata, suuntaa voi kääntää niin omassa elämässä kuin yhteiskunnallisesti. Toivoa on, ja toimiin tarttumalla voi muuttaa maailmaa.
- 4. (Varovaisen) toiveikas tulevaisuus.* Tässä on kyse aika perinteisestä kuvasta: omasta perheestä, tavallisesta elämästä, perusluottamuksesta. Hiljaisesta toivosta siihen, että elämä kantaa. Tämä tulevaisuus näkyisi varmasti paremmin pk-seudun ulkopuolella, maakuntalehdissä, mutta sitä on nähtävissä pienimuotoisesti tässäkin.

Tulevaisuuskuvat ovat osin päällekkäisiä eivätkä sulje toisiaan pois. Yhdestä jutusta voi hyvin lukea ulos eri tulevaisuuskuvia. Ja esimerkiksi toiveikas tulevaisuus voi mahdollistua sen kautta, että tunnistaa ympärillään riittävästi vastuunkantajia.

Tulevaisuuskuva syntyy lopulta aina vasta vastaanottajan päässä ja hänen oman elämäntilanteensa läpi suodatettuna, joten tarjoutuvat kuvat ovat väistämättä subjektiivisia tulkintoja. On myös syytä huomata, että nuori voi lukea saman tekstin aivan eri tavalla kuin kaltaiseni korkeasti koulutettu keski-ikäinen.

Yksilöiden tulevaisuus perustuu siihen, että yksilökeskeiset tarinat ylikorostuvat aineistossa voimakkaasti. Yksilötarinat leviävät tehokkaasti sosiaalisessa mediassa ja keräävät klikkauksia, ja elämmekin ns. tarinatalouden aikaa. Niinpä yksilötarinoita suositaan, tai juttu ainakin ”paketoidaan” yksilövetoiseksi, vaikka kokonaisuus sisältäisi myös asiantuntijahaastattelun tai muussa muodossa esitettyä taustatietoa.

Yksilöllisyys korostuu jutuissa niin vahvasti, että on mahdotonta uskoa sen olevan vaikuttamatta nuorten tulevaisuuskuvaan. Rakenteet pettävät ympärillä: kilpailu alkaa jo koulussa, työn saaminen on epävarmaa ja elämä kuormittavaa, ja kaiken tämän keskellä yksilö on yksin.

Koulutusteeman tuloksista löytyi useita ns. ryysyistä rikkauksiin -yksilöjuttuja, joissa päähenkilö on huonoista lähtökohdista huolimatta edennyt elämässään pitkälle ([Idil Hussein rikkoi monta lasikattoa: väitteli tohtoriksi ensimmäisenä somalitaustaisena naisena Suomessa](#), Yle 23.7.2025; [Nikita Keskinen keskeytti lukion kolme kertaa – Opiskelee nyt lääketieteellisessä](#), HS 4.7.2025; [Lannistettu](#), IS Extra 12.8.2025). Tulevaisuususkon kannalta tällaiset vaikeuksien kautta voittoon johtavat selviytymistarinat ovat kahtalaisia; ne voivat yhtäältä inspiroida ja toisaalta lannistaa lukijaa, riippuen siitä kuinka samastuttavaksi hän tarinan kokee. Ne joka tapauksessa korostavat yksilön vastuuta oman tulevaisuutensa rakentamisessa ja tulkitsemisessa.

Opiskelijoiden toimeentuloa lähestytään yksilön kautta ([Oona Tammisto, 25, opiskelee etänä, ja hänenlaisiaan on paljon – ”Rahani eivät riittäisi kokoaikaisena opiskelijana”](#), Yle 6.6.2025), ja koulukiusaamisen seurauksia kuvataan yhden perheen kautta ([Heinosten perhe teki vaikean ratkaisun koulukiusaamisen takia: ”Tappouhkaukset ja teräaseet eivät kuulu peruskouluun”](#), Yle 1.4.2025). Myös siirtymävaiheita koulutusasteelta toiselle käsitellään yksilöiden kautta ([Paineistettu päätös](#), HS 12.8.2025; [Martina Gurvits tarkastaa tuulivoimaloita ja Toivo Antikainen hakee väyläopintoihin – katso vaihtoehdot välivuodelle](#), Yle 9.7.2025; [Noora Lilja on ensimmäisellä varasijalla unelmiensa kouluun, mutta moni muu voi päästä jonon ohi](#), Yle 18.6.2025) – viimeinen otsikko olisi vahvoilla selvitysaineiston pessimistisimmän otsikon kilpailussa. HS:n toimittaja käy nuoren haastateltavan kanssa katsomassa 12,8 neliön yksiötä, joka ei sekään mahdu opiskelijabudjettiin, kunhan asumistukimuutos astuu voimaan ([Opiskelijakoti kutistuu](#), HS 21.7.2025). Kolme yksilöä on valittu edustamaan 25 000 työkyvyttömyyseläkkeellä olevaa nuorta suomalaista ([Kolme nuorta](#)

[eläkeläistä](#), HS 23.2.2025). *Ilta-Sanomista* löytyi kaiken kaikkiaan hyvin vähän juttuja, joissa käsiteltiin tulevaisuutta laajemmasta kuin yksilöiden tulevaisuushorisonin näkökulmasta.

Lähes kaikissa jutuissa, joissa kerrotaan laajasti nuoren tarina, nuori voidaan nähdä, ellei toimijana, niin ainakin kokijana ja tuntijana. Yksilötarina voi tuoda lukijalle vertaistukea, kannustusta, inspiraatiota ja jopa konkreettisia vinkkejä omaan elämään, ja vahvistaa näin uskoa omaan henkilökohtaiseen tulevaisuuteen. Toisaalta yksilötarina voi tuottaa ongelmia, jos haastateltava esimerkiksi leimautuu jutun myötä tiettyjen ominaisuuksien kantajaksi, tai jos lukija tulkitsee yksilötarinan normatiivisena tai tekee siitä laajempia johtopäätöksiä maailman tilasta. Journalistisella medialla on varmasti ollut vaikutuksensa polarisaatiokehitykseen ja nuorten arvomaailmojen eriytymiseen. Tältä kannalta katsoen esimerkiksi kuriositeetteihin keskittyvien juttujen voidaan ajatella pahimmillaan lisäävän vastakkainasettelua, ja journalismissa olisikin äärimmäisen tärkeää kontekstoida juttuja paremmin ja etsiä yleiskuvaa ja yhdistäviä tekijöitä sen sijaan, että etsitään mitä kummallisempia ja kohahduttavampia ilmiöitä edustavia yksilöitä.

Menetetyn tulevaisuuden pohjalla on otsikoissa ja jutuissa näkyvä tappiomieliala ja katastrofijattelu, joka ei tarjoa toivoa. Esimerkiksi lukuisien koulutus- ja työelämäaiheisiin liittyvien negatiivisten otsikoiden voi nähdä liittyvän molempiin tulevaisuuskuviin: joko yksilöiden tulevaisuuteen tai menetettyyn tulevaisuuteen.

- [Mitä työelämän nuorille naisille tapahtui? Mielenterveyspoissaolot räjähtivät muutamassa vuodessa](#) (Yle 16.9.2024)
- [Mediaopiskelijat kritisoivat rajusti opetuksensa tasoa Lapin yliopistossa: "On jumiuduttu 30 vuoden takaisin näkökulmiin"](#) (Yle 25.10.2024)
- [Teollisuudessa ja hoiva-alalla huolettua: Mistä saada työvoimaa, jos tärkeät alanvaihtajat loppuvat](#) (Yle 20.9.2024)
- [Kuvassimme, miten kelvottomassa kunnossa olevia oppikirjoja helsinkiläiskoululaisille jaetaan](#) (HS 16.8.2024)
- [Opinto-ohjaaja huolestui uusista valintakokeista: "Voi päästä sisään ilman riittävää kirjoitustaitoa"](#) (HS 20.5.2025)
- [Yli 30 vuotta jatkuneen uudistamisen seuraukset näkyvät ammattikouluissa nyt karusti](#) (HS Lukijan mielipide 31.5.2025)
- [Miro Germano, 17, ei usko tekevänsä töitä alalla, jolle valmistuu – moni tuskailee tulevaisuuden uraa](#) (Yle 4.3.2025)
- [Mika ei oppinut koskaan lukemaan](#) (Yle 17.9.2024)
- [Ysiluokkalainen Emmi ei pysty menemään kouluun: "Mun aivot on seiskaluokkalaisten aivot"](#) (Yle 6.4.2025)

- [Valtaosa suomalaisista huolissaan yleissivistyksen ja lukutaidon rapautumisesta](#) (Yle 7.11.2024)

Menetetyn tulevaisuuden kuvaa tarjoilevat myös jutut, joissa nuoret on selvästi kehystetty ongelmaksi. Heistä ollaan huolissaan, koska he käyttävät energiajuomia ([Uusi tutkimus yllättää – tämä tapa lisääntynyt nuorilla: ”Merkittävä osa jo 11-vuotiaista käyttää”](#), IS 27.8.2025) ja nikotiinipusseja ([Hammaslääkäri varoittaa suosituista tuotteista – ”Näemme nyt ensimmäiset merkit”](#), IS 27.8.2025). He myös velkaantuvat ([Nuorten velat kasvavat – taustalla usein yksi haitallinen ajatusmalli, sanoo asiantuntija](#), IS/Me Naiset 23.8.2025) eivätkä pysty enää olemaan kokonaista viikkoa rippileirillä ([Viikko rippileirillä on monelle nuorelle liian haastava, kertoo kokenut pappi](#), HS/Aamulehti 8.6.2025). Sairastavat oppilaat kuormittavat kouluterveydenhuoltoa ([Sairaanhoidon resurssit katoavat, HS 19.3.2025](#)), eivätkä opiskelijat osaa käyttää ravintolassa ([Opiskelijahaalareista tuli punainen vaate: ”He ostivat yhteensä yhden shotin ja yhden perunan”](#), HS 28.4.2025). Edes suomenkieliset lapset ja nuoret eivät osaa enää puhua suomea ([Helsingin opettajat kertovat: Oppilaat puhuvat keskenään ”sekametelisoppakieltä”](#), HS 17.3.2025; [Opettaja kertoo Suomessa syntyneistä oppilaistaan, jotka eivät osaa suomea](#), HS 17.3.2025).

Vaikka nuoriin ei suhtauduttaisi ylenkatseisesti eikä ongelmien aiheuttajina, he jäävät silti usein vaille ääntä, vaikka jutut koskisivat suoraan heitä. Tämäkin on omiaan lannistamaan nuorta lukijaa; hän ei koe osallisuutta eikä hänen maailmastaan olla aidosti kiinnostuneita. Esimerkiksi kesälomien mahdollista myöhentämistä käsittelevässä jutussa opettajat kertovat oppilaista eikä yksikään oppilas pääse ääneen ([Oppilaat ovat jo nyt kevään päätteeksi poikki, sanovat lomien lykkäämistä vastustavat opettajat](#), HS 20.8.2025.) Nuorten heikkoa äänestysintoa pääsee kommentoimaan vain tutkija, ei kukaan nuori itse ([Nuoret jättivät jälleen äänestämättä, mutta seuraavissa vaaleissa tilanne on toinen, uskoo asiantuntija](#), HS 6.6.2025). Nuorten mielenterveyskriisiä kommentoi kaksi tutkijaa, muttei yksikään nuori ([Mikä on normaalia?](#) HS 24.2.2025). Monella suomalaisella nuorella ei tule olemaan varaa omaan asuntoon, mutta nuoria ei jutussa kuulla ([Omaan kotiin](#), HS 17.3.2025).

Nuorten sivuuttaminen journalismissa ei ole uusi ilmiö, mutta kun se yhdistyy ylidramatisoituihin katastrofiotsikoihin, yhdistelmästä syntyy tulevaisuuskuva, jossa juna menee jo niin kovaa vauhtia kohti tuhoa, ettei kannata edes yrittää rimpuilla.

Menetetyn tulevaisuuden kuvaa ruokkivat myös lukuisat koulutuksen kriisistä kertovat jutut. Tarkastelujaksolle osui yksi paisunut koulutuskeskustelu. *Helsingin Sanomissa* julkaistiin 25.5.2025 [laaja feature-artikkeli](#) Penni Pietilän ammatillisen koulutuksen tilaa käsittelevästä väitöskirjatutkimuksesta. Jutun verkko-otsikkona oli *Mitä ihmettä amikselle tehtiin?* Jutusta käynnistyi vilkas keskustelu. Seuraavan

päivän [HS:n pääkirjoituksessa](#) kommentoitiin ammatillisen koulutuksen uudistusta jutun pohjalta. Kaksi päivää myöhemmin julkaistussa [jutussa](#) opetusministeri Adlercreutz kritisoi väitöstutkimuksen havaintoja. Sitten yleisönosastolla ilmoitettiin toinen [väitöskirjan tekijä, 1970-luvulla ammattikoulun käynyt henkilö, Pietilä kollegoineen, rehtorit, tutkijat, Suomen Yrittäjien koulutuspolitiikan asiantuntija ja tittelitön aikuisoletettu](#). Tehtiin myös uusia juttuja: esimerkiksi [kemianteollisuus ilmaisi huolensa ammattikoulusta valmistuneiden taidoista](#). Lopulta heinäkuun yhdeksäntenä päivänä taloussivuilla julkaistiin juttu [Kolme nuorta perustele, miksi rikkinäiseksi väitetty "amis" oli parasta ikinä](#). Se oli pitkän ja polveilevan keskusteluketjun ainoa kohta, jossa nuoret pääsivät itse kertomaan kokemuksiaan ammatillisesta koulutuksesta.

Ammatillisen koulutuksen tilasta keskusteltiin myös esimerkiksi HS:n helmikuussa laajassa artikkelissa, joka pureutui opintojen suureen keskeyttämisprosenttiin, ja jossa nuoret pääsivät laajasti ääneen ([Toisen asteen unelmia](#), HS 9.2.2025), ja HS Turun marraskuisessa jutussa, jossa kaksi amisnuorta kertoo haasteistaan ([Jonnet ei tajuu?](#) HS 28.11.2024). Nämä jutut ruokkivat nähdäkseni useampiakin tulevaisuuskuvia.

Vastuunkantajien tulevaisuus tarjoutuu nuorille aktiivisen toimijuuden kautta. Tässä tulevaisuuskuvasssa yksilö toimii osana yhteiskuntaa ja uskoo vaikutusmahdollisuuksiinsa.

Iltä-Sanomien urheilujutussa kerrottiin nuoresta yleisurheilijasta, joka pyrkii välttämään lentämistä ilmastosyistä ([Innes, 19, matkusti Tampereelle – ja soimaa itseään sen vuoksi](#), IS 7.8.2025). Neljää nuorta ehdokasta haastateltiin vaalien alla, ja he kertoivat, mitkä asiat saivat heidät asettumaan ehdolle ([Taneli Nieminen, 20, käveli Joensuussa makkarakojulle etsimään vaaliehdokasta – sitten hänestä tulikin itselläinen](#), Yle 17.3.2025), ja nuoret haastoivat valtaapitäviä (["Nuoret vaativat EU:lta konkretiaa päätöksiin – ohjataan ihmisiä verotuksella kestäviin valintoihin"](#), Yle 27.6.2025). Ylioppilaskunnan hallituksen puheenjohtaja kirjoitti yleisönosastolle kannustavan kirjeen ([On aika muuttaa sitä, miten opiskelijoista puhutaan](#), HS Luki- ja ylioppilaskunnan mielipide 31.5.2025).

Aineistosta löytyi myös joitakin työ- ja talousvetoisia juttuja ratkaisuo-rientoituneista nuorista ([21-vuotias Emil Matti perusti yrityksen vanhempien autotalliin ja löysi firmalleen markkinaraon](#), HS 3.8.2025; [Joanna, 22, pelkää, ettei pääse kukaan eläkkeelle – siksi hän on kerryttänyt jo 10 000 euron sijoitussalkun](#), IS/Me Naiset, 30.10.2024; [Parikymppiset nuoret ostivat miljoonatilaa ilman omaa rahaa](#), HS 29.5.2025). Nämä jutut ovat yksilötarinoita, mutta esimerkiksi Joannasta kertovassa jutussa on kontekstoitu eläkekehitystä ja haastateltu Eläketurvakeskuksen

matemaatikkoa. Juttu onkin hyvä esimerkki isomman yhteiskunnallisen tulevaisuusaiheen käsittelystä yksilötarinaa hyödyntäen. Se on alun perin tehty aikakauslehteen, mikä todennäköisesti vaikuttaa aiheen käsittelytapaan.

(Varovaisen) toiveikkaaseen tulevaisuuskuvaan liittyy tiettyä arkisuutta, pienimuotoisuutta ja pysyvyyttä. Kyse voi olla kotipaikkakunnalle Tornioon jäämisestä, koska kaikki on siellä ihan ok ([Kaivosalan opinnot vetävät Torniossa – ”Palkka ja kun tietää, että täällä riittää työpaikkoja”](#), sanoo Aada Moilanen, 17, Yle 6.3.2025), tai sitä, että haastateltava on antanut itselleen luvan jäädä pysyvästi Kuhmoon, ”jossa ystävät, perhe, kulttuuri ja luonto tekevät elämästä täydempää. Tulevaisuuden haaveetkin kumpuavat nyt kotiseudusta” ([Kainuun miehet jäävät, kun naiset lähtevät – Niko antoi itselleen luvan pysyä](#), HS 5.7.2025).

Varovaisen toiveikasta tulevaisuuskuvaava rakentavat myönteiset ja ratkaisukeskeiset jutut, joissa on yksilöä laajempi näkökulma ([Sairaanhoidajakoulutuksen uudistus Helsingissä osoittautui menestykseksi, jolla voi olla vaikutusta myös työvoimapuulaan](#), Yle 23.6.2025) ja jutut, joissa jokin ”kohu” todistetaan vääräksi ja vahvistetaan näin ajatusta siitä, että maailma on ehkä kuitenkin raiteillaan ([”Surkean” lukion onnellinen kasvatti: Noora Huikari kävi lukion, joka leimattiin julkisuudessa Suomen surkeimmaksi. Hänen tarinansa on kaikkea muuta kuin surkea](#), HS 21.8.2025; [Ammattikouluista maalataan todellisuutta synkempää kuvaa](#), HS Lukijan mielipide 8.6.2025); [Oululainen Iiris Korhonen ei kirjoittanut yhtään laudaturia, eximiam tai magnaam – ja on ylpeä suorituksestaan](#) (Yle 31.5.2025). Varovaisen toiveikkaassa tulevaisuuskuvaavassa tarjolla on ”riittävän hyvä elämä”.

Laajassa feature-jutussa kuvataan nuorten lestadiolaistytöjen sisäoppilaitosta ja tyttöjen ajatuksia kattavasti ja tyttöjä kuunnellen ([Tänne olen aina halunnut](#), HS 6.10.2024), ja toisessa laajassa featurissa neljä nuorta kertoo, mihin aikoo tulevaisuudessa hakeutua, ja nuorten puhetta täydentävät tutkijat ([Kuka lähtee, kuka jää?](#) HS 1.6.2025).

2.3 Horisontissa vaanivia pilviä: vuoden 2008 tulevaisuuskuvat

Vuoden 2008 *Helsingin Sanomien* tulevaisuus uutisoinnissa ei vielä näy nykyajalle tyypillinen valtava yksilökeskeisyys. Menetetty tulevaisuuskaan ei näy, vaikka lukijoita kyllä esimerkiksi neuvottiin käsittelemään pelkoaan epävarman tulevaisuuden edessä ([Voi kauhea tätä elämää!](#) HS 13.10.2008). Juttu alkoi: ”Monen suomalaisen mielestä maailma on muuttunut turvattomaksi paikaksi.” Tuon jälkeen olemme

kokeneet muun muassa koronapandemian ja isoja maailmanpoliittisia mullistuksia, joiden edessä epävarmuus on muuttunut selkeiksi peloiksi, mikä näkyy myös mediassa.

Vuonna 2008 internet nousi ensimmäistä kertaa nuorison ykkösmediaksi ([Internet nousut nuorten tärkeimmäksi mediaksi](#), HS 18.1.2008). Netinkäytön negatiivisista vaikutuksista käytiin keskustelua ("[Nettiä on turha syyttää](#)", HS 1.2.2008). Yhteishaussa oli siirrytty paperilomakkeilta verkkoon, mutta verkko tuotti ongelmia ([Yhteishaun ongelmat jatkuivat](#), HS 15.7.2008). Nuorisotyökin alkoi siirtyä verkkoon ([Nuorisotyötä laajennetaan internetiin](#), HS 22.11.2008). Ammattikoulu ohitti lukion suosiossa ([Ammattikoulut vetävät nuoria enemmän kuin lukiot](#), HS 5.5.2008). Lukiossa alkoi näkyä opintojen optimointi kohti yo-kirjoituksia pari vuotta aiemmin tehdyn reaaliaineuudistuksen seurauksena ([Opintojen optimointi yleistyy lukiossa](#), HS 6.4.2008). Nuorten aikuisten kerrottiin kokevan arjen vaatimukset kovina ([Pitäisi revetä joka paikkaan](#), HS 31.3.2008).

Varusmiesten huonoon kuntoon alettiin kiinnittää huomiota, ja se poiki keskustelua lasten ja nuorten vähäisestä liikkumisesta ja sen vaikutuksista ([Halua on, mutta kuntoa puuttuu](#), HS 5.8.2008).

Talouskriisi teki tulevaisuudennäkymistä sumeat. Uutisiin se tuli rytinällä syyskuussa. Edellisestä lamastakaan ei ollut vielä täysin toivuttu, kun epävarmuus alkoi uudelleen ("[Köyhyyttä voi torjua toinen toistaan tukemalla](#)", HS 24.12.2008). Hallituksen rohkaiseviin viesteihin kuitenkin uskottiin ([Suomalaiset eivät usko taantumman syvenevän pahaksi](#), HS 15.11.2008). Kulttuuritoimituksen kokoama yli sadan hengen vaikuttajaraati pohti ylioppilaiden tulevaisuutta, ja 43 prosenttia vastaajista uskoi, että tuoreilla ylioppilailta oli edessään valoisampi tulevaisuus kuin suurten ikäluokkien ylioppilailta 1968. Yhtä moni oli vastakkaista mieltä. ([Ylioppilaiden tulevaisuus askarruttaa HS-raatia](#), HS 30.5.2008). Nuorten työelämäarvoissa nähtiin muutosta aiempaan; tutkijan iPod-ikäluokaksi nimittämät nuoret etsivät tasapainoa työn ja vapaa-ajan välillä ([Ammattiin opiskelevat nuoret haaveilevat itsenäisestä työstä](#), HS 29.5.2008).

Nuorten mielenterveysongelmien nousu alkoi näkyä ([Nuoret aikuiset masentuvat eläkkeelle](#), HS 11.12.2008; [Ysiluokkalaisille yksinäisyys on tuttu kaveri](#), HS 27.9.2008; [Aikuinen, näe nuoren epätoivo](#), HS 25.8.2008). Aikuiset yrittivät puhua nuorten puolesta ([Miksi teinejä dissataan?](#) HS 14.11.2008). Lisääntyneestä nuorisoväki-vallasta huolehdittiin ([Väkivallan kasvu on vakava viesti](#), HS 25.3.2008; [Nuoriso ei tunne puukon kanssa kaupungilla liikkuvia](#), HS 7.8.2008; [Nuorten tunteenpurkaukset yhä rajumpia](#), HS 19.8.2008). Jokelan koulusurma oli tapahtunut 2007, ja syyskuussa 2008 Kauhajoen kouluammunnassa kuoli yhteensä 11 ihmistä. Nuorison

pahoinvoinnista ja nuorten asemasta yhteiskunnassa keskusteltiin erityisen paljon yleisönosastolla. Näyttäisi myös siltä, että vuonna 2008 nuoret olisivat kirjoittaneet vilkkaimmin yleisönosastolle, mutta tätä en pysty varmistamaan.

Vuonna 2008 nuorille HS:n kautta tarjoutuvat tulevaisuuskuvat olivat loivempia kuin nykyjournalismissa. Pinnan alla kupli asioita, joita tuottivat huolia. Kouluampumisten myötä yleinen turvallisuudentunne sai kolauksen, ja loppuvuodesta finanssikriisiuutisointi lisäsi arvioni mukaan *epävarman ja levottoman tulevaisuuskuvan* luentojen todennäköisyyttä. Suoranaista tuomiopäivän tuntua ei kuitenkaan ollut ilmassa, ja mediasisältö oli vielä monin tavoin kohtuullisempaa. Sanoisinkin, että valtaosa tuon ajan jutuista tarjosi nuorille ensisijaisesti *varovaisen toiveikasta tulevaisuuskuvaa*, jossa yksilö toimii edelleen osana yhteiskuntaa, ja perusluottamus on olemassa, vaikka horisontissa näkyy erilaisia pilviä ilmastonmuutoksesta epävakaiseen maailmantalouteen ja mielenterveysongelmista teknologian ylivaltaan.

2.4 Valtiona muutoksen edessä: vilkaisu 1990-luvun tulevaisuuskuviin

Helsingin Sanomien 1990-luku näyttää nopealla vilkaisulla orientoituvan jopa vahvemmin tulevaisuuteen kuin nykylehti. Nuorille tarjoutuvissa tulevaisuuskuvissa oli hyvin samankaltaisia aiheita kuin tänä päivänä: esimerkiksi toimeentulon epävarmuus näyttäytyi vahvasti, ja erityisesti ennen lamaa erottui selvästi myös huoli ympäristön tuhoutumisesta. Suomalaisten arvomaailman jakautumisesta ja vastakkainasettelusta oltiin huolissaan jo vuonna 1991, samassa lehdessä, jossa kerrottiin työttömien määrän olevan Suomessa suurempi kuin koskaan. Nuorista koettiin kollektiivista huolta.

Teknologista kehitystä pidettiin tulevaisuudessa itsestään selvänä, ja se nähtiin sekä uhkana että mahdollisuutena. Hurjimmissa – ja jälkikäteen ajatellen varsin realistisissa – kuvissa maalattiin tulevaisuutta, jossa ”tietomäärän kasvu passivoi ihmisiä ja heikentää heidän toimintakykyään ja todellisuudentajuaan”. Myös maailman muutos ja epävarmuus puhutti paljon, ja EU-Suomen ja maanviljelyn tulevaisuudennäkymissä tarjoihtiin monenlaisia dystopioita, vaikka HS julistautuikin EU-jäsenyyden kannattajaksi.

Vuonna 1992 hallitus järjesti tulevaisuusorientoituneita paneelikeskusteluja Maanantaiseuran nimellä, ja HS raportoi keskustelujen olennaiset tapahtumat. Kerran poliitikot visioivat eri väestörakenteita tulevaisuuden Suomeen. Vaihtoehtoina oli miljoonan asukkaan ekokraattinen Suomi, kolmen miljoonan Suomi suomalaisille,

viiden miljoonan suomalais-ugrilainen Suomi, kuuden miljoonan monikulttuurinen Suomi ja kymmenen miljoonan kansainvaellus-Suomi. Eniten kannatusta sai monikulttuurinen Suomi. Toisella kertaa Maanantaiseura arvioi koulutuksen tulevaisuutta ja päätyi kannattamaan tasavahvasti kilpailu-Suomea ja sivistys-Suomea.

Vuonna 1992 nuoret pääsivät eduskuntaan esittämään tulevaisuuden toiveitaan kansanedustajille. Paikalla olleet muut nuoret äänestivät lapuilla, kannattivatko esitystä. Nuoret eivät halunneet Suomeen viidettä ydinvoimalaa, mutta halusivat kouluun lisää valinnaisaineita ja vaihtaa tunnustuksellisen uskonnon opetuksen elämäkatsomustietoon.

Keijo K. Kulha siteerasi pääkirjoituksessaan vuonna 1993 nuorten tulevaisuuskäsitysten tutkijaa Jari-Erik Nurmea: "Nuoret ovat aikuisille kuin kristallipallo ennustajalle: nuorista voi nähdä sekä menneet että tulevat, menneisyyden teot ja tekemättä jättämiset, samoin kuin tulevaisuuden aikuiset ja tekijät." Ohessa on mielipidekirjoitus *Helsingin Sanomien* Nuorten osastolta 6.2.1993.

Nuoria esiintyi jopa yksilötarinoina joissakin juttukokonaisuuksissa. Huomattavan usein, kun nuoria haastateltiin, he korostivat voimattomuuttaan ja kyvyttömyyttään vaikuttaa aikuisten maailman asioihin. Toisaalta nuoret siirtyivät tuolloin nopeammin aikuisten maailmaan, myös median kuluttajina. Yksilö oli vahvasti osa yhteiskuntaa, vaikka pettymystä olikin ilmassa.

Sanankäyttö oli tuohon aikaan suurempaa ja tietyllä tavalla ronskimpaa, ja lehden editointi oli huomattavasti nykyistä löyhempää. Siten 1990-luvun jutuissa on nähtävissä jopa tietyllä tavalla samansuuntaista draamaa kuin nykyjutuissa. Konteksti oli kuitenkin aivan eri, joten tämä vertaus ei ole erityisen osuva. Ihmiset eivät olleet nykyisen kaltaisen infoähkyn äärellä. Journalistinen kerronta oli nykyistä monimuotoisempaa ja kieli merkittävästi kompleksisempaa, ja printtilehden osasto antoi lukuohjeen ja kontekstin.

3 Kevyt vilkaisu parlamentaarisiin puheenvuoroihin

Toteutin tekoölyavusteisen analyysin Parlamenttisammon puheenvuoroista. Hain vuosilta 2015–2024 kaikki puheenvuorot, joissa mainittiin sana ”nuoriso” ja joihin oli palvelussa lisätty asiasanat ”nuoret” ja ”tulevaisuus”. Tällaisia puheenvuoroja oli vuosien aikana yhteensä 126.

Aineiston suurimmat painotukset liittyivät nuorten hyvinvointiin ja mielenterveyteen. Näiden pohjalta muovautui kaksi potentiaalista tulevaisuuskuva:

- Nuorten arkea varjostavat mielenterveysongelmat, mutta tarjolla on toivo ennaltaehkäisevästä tuesta ja palveluiden vahvistamisesta.
- Nuorten tulevaisuutta uhkaa rikollisuus ja turvattomuus, mutta ratkaisuja haetaan sekä rangaistuksista että ennaltaehkäisystä.

Paljon puhuttiin myös koulutuksesta ja osaamisesta, joista muovautui yksi tulevaisuuskuva:

- Nuorten tulevaisuus riippuu koulutuksen laadusta; uhkana oppimistason lasku, mahdollisuutena maailman paras koulutus.

Vahvasti puhuttiin myös perheen ja kodin merkityksestä.

- Nuorten hyvinvointi rakentuu kodin jaksamisesta; jos perhe ei jaksaa, koulun ja yhteiskunnan tukitoimet eivät riitä.

Merkittävänä painotuksena nähtiin keskustelut liikunnasta ja harrastuksista sekä kansainvälistymisestä ja kulttuurista.

- Liikunta ja harrastukset tukevat nuorten osallisuutta, terveyttä ja yhteisöllisyyttä.
- Nuorille avautuu mahdollisuuksia kansainvälistyä, oppia ja työllistyä ulkomailla.

Jonkin verran keskusteltiin myös osallisuudesta ja vaikuttamisesta.

- Nuoret voivat olla yhteiskunnallisia toimijoita, mutta eriarvoistuminen uhkaa osallisuutta.

Tekoälysovellus tunnisti keskustelujen sävyissä seuraavan kehityskaaren:

- 2015–2016: Painotus koulutusleikkauksiin, nuorten eriarvoistumiseen ja osallisuuteen. Sävyinä huoli nuorten syrjäytymisestä ja koulutuksen rapautumisesta.
- 2019–2020: Keskustelu keskittyy mielenterveyteen, koulukiusaamiseen ja perheiden jaksamiseen. Sävyinä empaattinen huoli ja ennaltaehkäisyn korostus.
- 2021–2023: Painopiste siirtyy nuoriso- ja jengirikollisuuteen, Ruotsin esimerkin varoittavaan käyttöön. Sävyinä varoittava ja osin pelotteleva, turvallisuuspuhe hallitsee.
- 2024: Turvallisuus ja rikollisuus edelleen keskiössä, mutta rinnalle nousee koulutuksen vahvistaminen ja liikunnan edistäminen. Sävyinä kaksijakoinen: toisaalta uhkakuvia (väkivalta, turvattomuus), toisaalta toivoa (koulutus, liikunta, kansainvälistyminen).

Nuorille tarjoutuvat tulevaisuuskuvat ovat muuttuneet hyvinvoinnin ja koulutuksen turvaamisesta (2015–2019) kohti turvallisuus- ja rikollisuuskeskustelua (2022–2024). Samalla rinnalla kulkee jatkuva toivo: koulutus, harrastukset, kansainvälistyminen ja perheen tuki nähdään väylinä parempaan tulevaisuuteen. Monien tulevaisuuskuvien kahtiajakoisuus selittyy luontevasti hallitus–oppositio-asetelmalla.

Lokakuussa 2025 eduskunnassa käydystä [tulevaisuusselonteon lähetekeskustelusta](#) löytyi tekoälyn avulla neljä mahdollista tulevaisuuskuva:

1. *Toivon ja yhteistyön maailma* – kansainvälinen yhteistyö, koulutus ja osaaminen kantavat.
2. *Teknojättien maailma* – teknologia hallitsee, mutta osaaminen voi antaa mahdollisuuksia.
3. *Blokkien maailma* – geopolitiittiset jännitteet pakottavat Suomea liittoutumaan.
4. *Murtuva maailma* – ilmastokriisi ja konfliktit vievät toivon.

Nuoren näkökulmasta nämä kuvat muodostavat *jännitteisen maiseman*, jossa heidän oma toimijuutensa voi olla joko *ratkaisujen rakentaja tai huolipuheen kohde*.

Tekoölyn tuottamiin synteeseihin tulee suhtautua terveellä epäilyllä, mutta parlamentaarista puhetta on niin paljon, että se olisi oman, laajahkon selvityksensä paikka. Vaan onpa kiinnostavaa, että tekoöly löysi lähetekeskustelusta hyvin samalta kuulostavan tulevaisuuskuvan kuin minä mediasta: murtuva maailma kuulostaa varsin samanlaiselta kuin menetetty maailmaa.

4 Pohdinta

Nuoria näkyy mediassa aiempaa enemmän, mutta hyvin yksilökeskeisissä jutuissa.

Iso osa nuorista on todennäköisesti kokenut ulkopuolisuutta julkisesta keskustelusta kaikkina selvityksen tarkasteluaikoina: 1990-luvulla, 2008 ja 2024–25. Selvityksen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että nuorista kerrotaan valtakunnallisessa suomenkielisessä uutismediassa tällä hetkellä enemmän kuin aiemmin, todennäköisesti koskaan. Toisaalta juttujen kokonaismäärä on myös ollut koko tarkasteluajan kasvussa. Tämän selvityksen perusteella onkin mahdotonta arvioida muutoksia nuorten suhteellisessa edustuksessa.

Harva ihminen saavuttaa kovin nuorena sellaisen tiedollisen pätevyyden, jonka perusteella voisi esiintyä perinteisenä asiantuntijana mediassa. Asiantuntijuuskäsityksemme on kuitenkin muuttunut viime vuosikymmenten aikana, ja kokemusasiantuntijuudesta on tullut yksi laji formaalimpien asiantuntijuuksien rinnalle. Tämä on mahdollistanut nuorten nousun median valokeilaan entistä vahvemmin: nuori on oman elämänsä ja siihen liittyvien ilmiöiden kokemusasiantuntija.

Nuorten runsaampi näkyminen mediassa on lähtökohtaisesti positiivinen asia. Ongelmaksi muodostuu, jos jutuissa keskitytään yksilöihin eivätkä nuorten tilanteet ja ilmiöt kiinnity ympäröivän yhteiskunnan rakenteisiin. Tällöin konteksti puuttuu, asioiden mittasuhteet ja yhteydet hämärtyvät, ja yksilötarinat jäävät irrallisiksi esityksiksi. *Yksilöiden tulevaisuus* olikin nykyaineistosta vahvimmin esiin nouseva tulevaisuuskuva.

Yksilökeskeisen tulevaisuuskuvan synnyn voi ajoittaa 2010-luvun alkupuolelle, jolloin sosiaalinen media kehittyi vauhdikkaasti ja algoritmit alkoi vähitellen ohjata journalismin tekemistä, mikä näkyi esimerkiksi henkilöitymisenä, viihteellistymisenä ja otsikoiden ylidramatisointina. Koko länsimainen kulttuurinen individualisoitumiskehitys on edennyt samansuuntaisesti. Näyttää siltä, että yksilökeskeisyys on rantautunut erityisen vahvasti *Helsingin Sanomiin* ja *Iltä-Sanomiin*; Ylen jutuissa oltiin keskimäärin lähempänä rakenteita. *Helsingin Sanomat* on ainoa aineisto, josta piiryy ajallinen kehityskaari, ja se näyttää selvästi yksilökeskeisyyden nousun.

Epävarmuutta on ilmaistu mediassa aiemminkin, mutta nyt se on fataalimpaa.

Epävarmuus näkyy kaikkina kolmena tarkasteluaihana tarjoutuviissa tulevaisuuskuviissa. Se selittyy yhtäältä journalismin negatiivisella perusluonteella ja tulevaisuudella itsellään, joka on aina enemmän tai vähemmän epävarma. Toisaalta selvitysaineiston vertailujaksoilla, 1990-luvulla ja vuonna 2008, on eletty taloudellisessa taantumassa, ja tälläkin hetkellä maailman tilanne on monin tavoin epävakaa, eli kaikille kolmelle tarkastelujaksolle osuu myös erityistä epävarmuutta tuottavia ilmiöitä.

1990-luvulla ja vuonna 2008 epävarmatkin tulevaisuuskuvat näyttävät kuitenkin olleen pääosin faktoorientoituneita ja maltillisia. Sen sijaan tuoreessa aineistossa tunteiden, liioittelun ja draaman määrä on erityisesti otsikoinnissa valtava. Ylilyövää kohuotsikointia voi selittää analytiikan vallan kautta (Manninen, 2025). Tosin kesällä 2025 *Helsingin Sanomat* teki aiempaa tehokkaamman ryhtiliikkeen ja alkoi tosissaan irrottautua klikkiotsikoinnista (Yläjärvi, 2025). Molemmista ainoastaan tuoreimmasta aineistosta kumpuavasta tulevaisuuskuvesta, sekä *yksilöiden tulevaisuudesta* että *menetetystä tulevaisuudesta*, näyttää jopa puuttuvan perusluottamus yhteiskuntaan ja yhteisöön; perusturvallisuuden tunne, joka on nähdäkseni ollut läsnä varhaisemmissa otoksissa. Arvelen, että jos selvityksessä olisi tarkasteltu maakunnallista mediaa, tulos olisi jossain määrin toisenlainen. Varovaisen toiveikasta tulevaisuuskuva näkyisi todennäköisesti enemmän myös tuoreessa aineistossa.

Selvitysaineisto ei tue arkikeskusteluissa usein esitettyä ajatusta siitä, että nuorten pahoinvointi selittyisi sosiaalisen median vaikutuksilla. Nuorten mielenterveysongelmien lisääntyminen oli selvä huolenaihe jo vuoden 2008 lehdessä, ja vaikka IRC-galleria oli silloin suosionsa huipulla, nykyiset alustat koukuttavine algoritmeineen tekivät vasta tuloaan.

Journalistinen media vaikuttaa nuoriin, vaikka he eivät seuraisikaan sitä.

Journalismia enemmän nuortemme tulevaisuuskuviin vaikuttaa todennäköisesti sosiaalinen media. Olisi kiinnostavaa selvittää, millaisia tulevaisuuskuvia journalistiset mediat tarjoilevat somekanavissaan, erityisesti TikTokissa, jolla on tällä hetkellä huomattava asema nuorten uutislähteenä. Kiinnostavaa on sekin, että vaikka nuoret eivät kuluta merkittävästi perinteisen journalistisen valtamedian (HS, Yle) sisältöjä, he luottavat niihin paljon – toistaiseksi ainakin.

Vaikka nuoret eivät seuraisi journalistista mediaa, se vaikuttaa heihin silti eri välikäsien kautta. Nuorten vanhemmat seuraavat journalistista mediaa todennäköisesti nuoria ahkerammin, samoin kuin esimerkiksi opettajat ja muut nuorten parissa toimivat ammattilaiset. Näin journalismin nuorille tarjoamat tulevaisuuskuvat muovavat nuoriin kohdistuvia asenteita.

Ja vaikka journalistisen median merkitys julkisen keskustelun foorumina on kaiken kaikkiaan pienentynyt, sillä on yhä rooli agendan ja asenneilmaston rakentumisessa. Esimerkiksi runsas negatiivinen uutisointi koulutukseen liittyvistä teemoista voi vaikuttaa laajastikin ihmisten ajatteluun ja mielikuviin koulutuksesta. Onhan suomalaisten luottamus mediaan yhä maailman kärkeä (Utismedian liitto, 2025c). Vastaavasti eduskunnassa käytetyt puheenvuorot rakentavat agenda ja asenneilmastoa sekä instituution sisällä että laajemmassa julkisessa keskustelussa, ja heijastuvat päätöksentekoon.

Journalismiin kohdistuu paineita monesta suunnasta, mutta demokratian pitäisi säilyä johtotähtenä.

Journalistisilla toimijoilla on kiire tavoittaa nuoret, jos ne haluavat yrittää pärjätä taistelussa dis- ja misinformaatiota vastaan – ja kasvattaa itselleen uutta maksavaa yleisöä. Ei ole enää itsestään selvää, että nuorista sukupolvista kasvaa lehtien tilaajia. Jos media ei syystä tai toisesta puhuttele, nuoret eivät kiinnity siihen. Uusia yleisöjä ei tule kuitenkaan houkutella hinnalla millä hyvänsä. Nuoret ovat kriittisiä median kuluttajia ja tunnistavat herkästi ristiriidan, jos käytännön tekeminen on liian kaukana julkilausutuista arvoista.

Monessa toimituksessa mietitään tälläkin hetkellä, miten nuoria puhuteltaisiin paremmin ja miten maailmasta kerrottaisiin positiivisempia uutisia. Uskon, että tahtoa on, mutta journalismikoneisto on vuosikymmenten varrella hioutunut tuotamaan sisältöä negatiivisten poikkeamien ja vastakkainasettelun kautta, eikä suunnan kääntäminen ole helppoa. Taustoituksessa mainittu *rakentava journalismi* voisi olla yksi keino muuttaa nuorille tarjoutuvia tulevaisuuskuvia rohkaisevammiksi. Joka tapauksessa journalistisen median tulisi nähdä selvemmin oma roolinsa tulevaisuuskuvien rakentajana. Journalistinen media on olennainen osa toimivaa demokratiaa, ja jos se ei tavoita kansaa, ajatus yhteisesti jaetusta todellisuudesta karkaa yhä kauemmas.

Tiivistän olennaisimmat havaintoni seuraaviin kohtiin:

- Nuoria näkyy journalismissa tällä hetkellä aiempaa enemmän, mutta heidät esitetään huomattavan usein yksilötarinoiden kautta.
- Selvityksen journalistinen aineisto* tarjosi nuorille neljä eri tulevaisuuskuvaa: yksilöiden tulevaisuuden, menetetyn tulevaisuuden, vastuunkantajien tulevaisuuden ja varovaisen toiveikkaan tulevaisuuden.

- Kahta ensimmäistä esiintyi vain tuoreimmassa aineistossa (2024–25). Niissä yhteiskunnan rooli yksilön elämässä näyttäytyi etäisenä ja/tai erillisenä.
- Tulevaisuuden epävarmuus näkyi kaikilla tarkastelluilla ajanjaksoilla, mutta vasta tuoreimmassa aineistossa se vaikutti itsestään selvältä ja jopa toivottomalta.
- Parlamentaarisisessa puheessa hallitus-oppositio-asetelma tuotti kaksijakoisempia tulevaisuuskuvia.
- Journalistisen median tarjoamat tulevaisuuskuvat vaikuttavat nuorten elämään, vaikka nuoret eivät kuluttaisi median sisältöjä. Ne muokkaavat julkisen keskustelun agenda ja nuoriin kohdistuvia asenteita ja odotuksia.
- Journalistisen median olisi tärkeää saavuttaa nuorten luottamus sekä omien toimintaedellytystensä että lopulta myös vapaan demokratian varmistamiseksi.

* *Helsingin Sanomat*, *Yle ja Ilta-Sanomat* 1.9.2024–31.8.2025, selvityksen teemojen mukaisia hakuja. Lisäksi vertailuaineistoina *Helsingin Sanomia* vuodelta 2008 ja 1990-luvulta vastaavilla hauilla.

LÄHTEET

- Ahva, L., & Hautakangas, M. 2018. *Why Do We Suddenly Talk So Much About Constructiveness?* *Journalism Practice*, 12(6), 657–661. <https://doi.org/10.1080/17512786.2018.1470474>
- van Antwerpen, N., Fielding, V., Hermans, L., Stephens, R. G., Opozda, M., & Kovacevic, P. 2025. *Evaluation of an online self-paced constructive journalism training course for health reporting.* *Journalism*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/14648849251362460>
- Hasala, I., Catani, H., Horowitz, M., & Matikainen, J. 2023. *Kriittistä ja moni-muotoista: nuoret aikuiset ja luottamus mediaan.* *Media & Viestintä*, 46(1), 168–187. <https://doi.org/10.23983/mv.128181>
- Hyvätti, L. 2024. *Ilmastonmuutos – uhka vai mahdollisuus: Ilmastonmuutos-keskustelu eduskunnan täysistuntopuheenvuoroissa vuosina 2008 ja 2019.* Pro gradu -tutkielma. <http://hdl.handle.net/10138/574875>
- Kangaspuro Haaparanta, A. 2025. *Journalismin likainen hiljaisuus: Planetaari-sesti kestävän journalismin tavoittelua materiaalisen mediatutkimuksen lähtökohdista.* *Media & Viestintä*, 48(3), 117–142. <https://doi.org/10.23983/mv.156757>
- Kivikuru, U. 2002. *Toiseus mediassa.* Esipuhe. Teoksessa K. Nordenstreng & A. Heinonen (toim.); *Mediaetiikan kipupisteet.* Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitoksen julkaisu C35/2002. <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-5392-1>
- Kumpu, V. 2018. *Tulevaisuuden kuvittaminen journalismissa: Journalismin tulevaisuustyö, tulevaisuustieto ja tulevaisuusvastuu.* *Media & Viestintä*, 41(4). <https://doi.org/10.23983/mv.77457>
- Manninen, M. 2025. *Toimittaja kertoo niin totta kuin osaa.* Vastapaino, ss. 41–80.
- Manninen, V. 2019. *Trust and trustworthy sourcing in Finnish online journalism. Divergences in audience expectations and journalists' practices.* Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7934-8>
- Mikola, A. I. 2022. *Nuoret ja väkivalta mediassa: kuka kuuluu ja miten? Nuorten väkivaltaisesta käyttäytymisestä kertova uutisdiskurssi ja siinä esiintyvät nuoriin kohdistuvat rajaamisen käytännöt.* Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/351245>
- Müller, J. & Kuuluvainen, E. 2024. *Suomalaisten pelot ja haaveet 2024.* Yle News Lab. https://drive.google.com/file/d/1dNXZQ703TQVotpSHI_PJsow-YJ5VqWel/view?usp=drive_link

- Määttä, L., Harrikari, T., & Julin, E. 2024. *Huolen tematiikat lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskevissa eduskuntaesityksissä vuosina 1970–2020*. *Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti*, 32(3), 283–301. <https://doi.org/10.30668/janus.136653>
- Pew Research Center 2025. *News Influencers Fact Sheet*. <https://www.pewresearch.org/journalism/fact-sheet/news-influencers-fact-sheet/>
- Robertson, C.E., Pröllochs, N., Schwarzenegger, K. et al. 2023. *Negativity drives online news consumption*. *Nat Hum Behav* 7, 812–822 <https://doi.org/10.1038/s41562-023-01538-4>
- Sanz, A. & Müller, J. 2025. *Uutisarvostukset 2025*. Yle. https://drive.google.com/file/d/1qBEUx_IWd1aVHL282ibopr8osoOqxNnS/view?usp=sharing
- Sihvonen, T., Pelevina, N., Manninen, V., Waaramaa, T., Salojärvi, V., & Kään-tä, L. 2025. *”Mitä oot mieltä tästä?”: Ylen journalistiset sisällöt videojakoalusta Tiktokissa*. *Lähikuva – Audiovisuaalisen Kulttuurin Tieteellinen Julkaisu*, 38(1), 26–51. <https://doi.org/10.23994/lk.160193>
- Uutismedian liitto 2025a. *Uutisten viikon tutkimus: Tiktok on nuorten ykkösuutiskanava, uutismedian rooli on vahvistunut alustalla*. <https://www.uutismediat.fi/ajankohtaista/uutisten-viikon-tutkimus-tiktok-on-nuorten-ykkosuutiskanava-uutismedian-rooli-on-vahvistunut-alustalla/>
- Uutismedian liitto 2025b. *Nuoret ja uutis mediasuhde*. Kantar Media oy. <https://www.uutismediat.fi/wp-content/uploads/2024/01/ul-nuoret-ja-uutismediasuhde-tutkimus-2024-keskeiset-tulokset.pdf>
- Uutismedian liitto 2025c. *Uutismedia verkossa 2025*. Reuters-instituutin Digital News Report, Suomen maaraportti. https://www.mediaalantutkimussaatio.fi/wp-content/uploads//Reuters_Uutismedia-verkossa_2025.pdf
- Viljanen, M. 2020. *”Kunnon konflikti tekee aina terää”: Rakentavan journalismin periaatteet suomalaisten uutistoimittajien arvioitavina*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202004284137>
- Väliveronon, E. 2013. *Ajan hallinta ja tiivistyminen journalismissa*. *Media & Viestintä*, 36(3–4). <https://doi.org/10.23983/mv.62259>
- Willner-Mäenpää, D. 2024. *Katujengeihin liitetyt diskurssit suomalaisessa parlamentarisessa keskustelussa 2015–2023*. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202410296665>
- Yläjärvi, Erja 2025. *Helsingin Sanomat luopuu ”klikkiotsikoista” kaikissa kanavissa*. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011282894.html>

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-415-084-2 PDF